

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE ÖZEL MÜZECİLİĞİN GELİŞİM SÜREÇLERİ VE
ÜNİVERSİTE MÜZELERİ

HAZIRLAYAN
AHMET PAMUKCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. ERTEKİN MUSTAFA DOKSANALTI

KONYA - 2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet PAMUKCU
	Numarası	124203012002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji / Klasik Arkeoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Türkiye' de Özel Müzelerin Gelişim Süreçleri ve Üniversite Müzeleri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığımı bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahmet PAMUKCU
	Numarası	124203012002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji / Klasik Arkeoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ertekin Mustafa DOKSANALTI
	Tezin Adı	Türkiye' de Özel Müzelerin Gelişim Süreçleri ve Üniversite Müzeleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Türkiye’ de Özel Müzelerin Gelişim Süreçleri ve Üniversite Müzeleri” başlıklı bu çalışma 26.../...06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Prof. Dr. Ertekin Mustafa DOKSANALTI	Danışman	
Doç. Dr. Mehmet TEKODAK	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi İ. Mete MİMİROĞLU	Üye	

ÖNSÖZ

Müzeler, içinde var olduğu tarihsel, kültürel ve sanatsal zenginliğinin ve medeniyet ölçütünün kanıtların tek örneğidir. Bu nedenle, müzeler, hangi ülkede olursa olsun en itibarlı ve en saygın kurumların başında gelmektedir. Müzeler farklı dönemler arasında bağ oluşturmasının yanı sıra, insanların eğiten, öğreten ve bunların yanında heyecanlandıran, insanlar arasında paylaşım duygusunun yoğun olarak yaşandığı mekanlardır.

Dünyada faaliyet gösteren müzelerin büyük bir çoğunluğu devlet müzeleridir. Devlet müzelerinin yanı sıra, artık oldukça sık rastladığımız ve sayıları gün geçtikçe artan özel müze kurumlarının olduğu gerçeği vardır. Ülkemizde de, globalleşmenin, sosyal, kültürel ve sanatsal değişimlerin de etkisiyle, özel müzelerin yaygınlaşmaya başladığını görmekteyiz. Sahip olunan kişisel koleksiyonların günümüzde özel müzelere dönüştürülmesi takdir edilesi bir durumdur.

Tezimin oluşum sürecinde yardımlarını esirgemeyen, manevi destekleriyle beni motive eden kişilere çok şey borçluyum. Başta ‘Türkiye’de Özel Müzeciliğin Gelişim Süreçleri ve Üniversite Müzeleri’ adlı tezimin hazırlanışı sırasında ilgisini ve desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Prof. Dr. Ertekin Mustafa DOKSANALTI hocama çok teşekkür ederim. Bilgi ve desteğini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Mehmet TEKOC AK hocama, yardımlarından dolayı T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı çalışanlarına, yüksek lisansa başlama aşamasında hep yanında olan tarih doktora öğrencisi arkadaşım Mustafa METİNER ve her daim yanımda olan seramik sanatçısı Abdulkaki ÜNAL’ a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca; maddi ve manevi desteğiyle her daim yanımda olan kıymetli annem, babam, eşim Gamze PAMUKCU ve tezimin tamamlanması sırasında dünyaya gelen kızıma, Zeynep’ime şükranlarımı sunarım.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	AHMET PAMUKCU
	Numarası	124203012002
	Anabilim Dalı	ARKEOLOJİ
	Danışmanı	PROF. DR. ERTEKİN MUSTAFA DOKSANALTI
Tezin Adı	TÜRKİYE'DE ÖZEL MÜZECİLİĞİN GELİŞİM SÜREÇLERİ VE ÜNİVERSİTE MÜZELERİ	

ÖZET

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının, özel müzeler ve denetimleri hakkında ki yönetmeliğinde dediği gibi tüm Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit taşınır kültür ve tabiat varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve özel müzeler kurabilirler. Bakanlığın bu yönetmeliği çerçevesinde daha önce ülkemizde devlet eliyle, değişik zaman dilimlerinde kurulmuş ve faaliyette bulunan müzelerimize ek olarak sayıları artık devlet müzeleriyle yarışan özel müzelerimizin kuruluş ve faaliyetlerine değinilmiştir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de müzeciliğin safhalarından ilki olan toplama, ikincisi olan saklama ve üçüncüsü olan teşhir evrelerinin ilk ikisinde müzecilik faaliyetlerinde her hangi bir sıkıntı olmamasına rağmen, üçüncüsü olan eserlerin sergileme üslubu yani teşhir ve tanzim konusunda bir miktar geç kalınmış olduğunu düşünmekteyim. Bu nedenle bu tezin Kültür ve Turizm Bakanlığının denetiminde faaliyet gösteren üniversite müzelerinin bir araya derlenmiş şekilde yazılmış ilk yazılı kaynak olduğunu ifade etmek isterim.

Ayrıca; ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığının denetiminde faaliyet gösteren, sayıları 34 adet olan Üniversite Müzelerimizin sayılarının giderek artmasını üniversitelerimizin eğitim ve öğretim görevlerinin yanında kültürel miras bilincini de kazandırmaları görevlerinin olduğunu düşünmekteyim.

T.R.
SELCUK UNIVERSITY
Institute of Social Sciences

Student	Name Surname	AHMET PAMUKCU
	Number	124203012002
	Department	ARCHEOLOGY
	Advisor	Prof. Dr. Ertekin Mustafa DOKSANALTI
Thesis Name		Turkey's Development Process and the University Museum of Private Museums

SUMMARY

As the regulation on special museum and inspections of ministry of culture and touris of Turkey, all ministries, public institutions and organizations can see collections of all hins of culture, nature for realization of their own servise subjec or objektions provided that soundations of ministry of cultures and tourism eith real and legal pesonsa re allowed and they create special museums. Within the frame work of this regulation of the ministry in our contry with state hand established in different time zones and activities addition to number of museums that established in private museums competiy with state museum.

Like all over the World, İn Turkey secand gathering of the country from ranks of the muse is latter, the first two of exbition phases of the preserution and third, though there isn't share in activities of museum, I think third Works are a little too late on display and arrangement.

So I want to express that this thesis is the first written source of university museums that operate under the supervision of the ministry of culture and tourism.

Also, I think in our contry numbers of university museums thet are 34 operatiy under supervisions of ministry of culture and tourism increasing numbers of our universities in addition to goin awerensesu of cultural hritage.

Keywords: Culture, Tourism, Collection, Museum, Private Museum, University Museum,

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	iii
Tez Kabul Formu	iv
Önsöz/Teşekkür	v
Özet	vi
Summary.....	vii
Kısaltmalar	xii
Resim Dizini.....	xiii
Tablolar.....	xiv
Giriş.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM- ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	1
1.1.Konunun Tanımı, Amacı ve Önemi	1
1.2.Yöntem	2
İKİNCİ BÖLÜM- KOLEKSİYONCULUK VE MÜZECİLİK	3
2.1. Koleksiyonculuk.....	3
2.2. Müzecilik.....	16
2.3. Müze Tanımları	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- TÜRKİYE’DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİMİ.....	33
3.1. SELÇUKLU DÖNEMİ	38
3.2. OSMANLI DÖNEMİ.....	40
3.3. CUMHURİYET DÖNEMİ	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM- ÖZEL MÜZELER	57
4.1. Türkiye’de Özel Müzeler	57
4.2. Türkiye’de Üniversite Müzeleri	94
Sonuç	133
Kaynakça	135
Özgeçmiş	140

KISALTMALAR

C : Cilt

Çev. : Çeviren

Env. : Envanter

ICOM : Uluslararası Müzeler Konseyi

İ.Ö. / M.Ö. : Milattan önce

İ.S. / M.S. : Milattan sonra

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TTK : Türk Tarih Kurumu

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

Örn. : Örneğin

Yy. :Yüzyıl

Vs. : Vesaire

RESİM DİZİNİ

Resim 2. 1. İstanbul Arkeoloji Müzesi (kuruluşunu izleyen zamanlardaki adlarıyla Müze-i Hümayun, İmparatorluk Müzesi, İstanbul Müzesi, Türk Ulusal Müzesi)

Resim 2. 2. Başkent Ankara'nın ilk yapılarından Türk Ocakları (1932'den sonra Halkevleri) Genel Merkezi ve Etnografya Müzesi; mimar Arif Hikmet Koyunoğlu. Önde İtalyan heykeltıraş Canonica'nın Atatürk heykeli.

TABLÖLAR**Tablo 1:** Kùltür ve Turizm Bakanlığı Denetimindeki Özel Müzeler**Tablo 2:** Kùltür ve Turizm Bakanlığı Denetimindeki Üniversite Müzeleri

GİRİŞ

“İnsanlar çok eski çağlardan beri, ister kendi yaptıkları isterse çeşitli nedenlerle elde ettikleri objeleri, insana has duygularla kullanmışlar, saklamışlar ve çok basit anlamda da olsa sergilemişlerdir. İnsanın doğasından kaynaklanan bu duygulara daha sonra estetik, inceleme, araştırma-geliştirme, eğitim ve öğretim faktörleri de eklenince, yüzyıllar boyunca meydana gelen bu yapıtlar değişerek çoğalmışlardır. Bilim ve sanatın gelişmesi süreci içerisinde, geçmişin bilinmesi, geleceğe ışık tutabilmesi için objeler birikmiştir. İnsanoğlu zaman zaman geçmiş tecrübelerinden yararlanma, gelecek kuşaklara örnekler vererek anlatabilme, kendisini geliştirme arzusu içerisinde eski objelere başvurma yolunu sık sık denemişlerdir. İşte müze olgusu böylece hayat bulmuştur. İnsana öz niteliklerin korunması gerekliliğini ortaya koyan müzeler, topladıkları nesne ve yapıtlarla eski insan yaratıcılığının değerini belgelemekle kalmamış, bunları topluma yansıtılmışlardır. Müzeler, bu yansıtmayı gerçekleştirirken, toplumu eğiten sanatı güçlendiren yönlendiren eğitim kurumları olma niteliklerini kazanmışlardır.”¹

Geçmişten bugüne kadar olan zamana bir pencereden bakıp günümüzle köprü oluşturan kimi zaman sanat kimi zaman tarihsel bir öykünün sergilendiği bir sahnedir müze. İşte bu mekanlar kültürel mirasımızın kaybolmaması, yok olmaması için varlardır. Müzelerimizde var olan bu olgularla aynı zamanda birer eğitim yuvasıdır da. İster geleneksel olsun isterse modern mekanlara sahip olsa da müzelerimiz birer okuldur. Müzelerimizin eğitici yönü asla yadsınamaz. Gelişen çağımızda gelişen her şey gibi müzecilik ve müzelerimizin işlevselliğinin de gelişmesi oldukça sevindiricidir. Gelişen ve değişen müze ve müzecilik anlayışını ele alacağım bu tez çalışmamın ilk bölümünde müzeciliğin aslında temeli olan koleksiyonculukla başlayıp müze kavramının ortaya çıkışını arkeoloji ile müze ve müzeciliğin ayrılmaz bir parça oluşundan bahsedeceğim. İkinci bölümde ülkemizde müzeciliğin gelişim süreçlerinden söz edip Selçuklu dönemi Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi müzeleri ve faaliyetlerini ele alacağım. Üçüncü bölümde özel müzelerin ülkemiz müzecilik faaliyetlerine katkıları ile son bölümde ise aslında hepsi birer müze olan

¹Demir, 2001: 3.

eğitim faaliyetlerinin yanında bu toprakların kültürüne tarihine ve sanatına katkı sağlamayı görev edinen niversite müzelerini ele alıp sonlandıracağım.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Konunun Tanımı, Amacı ve Önemi

Konunun Tanımı:

Ülkemizde faaliyette bulunan ve hepsi de bir birinden kıymetli koleksiyonlara sahip olan özel müzelerin oluşum süreçleri ve gelişim evreleri ile yine ülkemizin güzide üniversitelerinin eğitim hizmetlerinin yanında kültürel mirasımıza sahip çıktıklarının adeta birer nişanı olan üniversite müzeleri incelenmiştir.

Özel koleksiyonların toplanmasıyla başlayan sürecin müzelere dönüşümü ve üniversite müzelerinin bilimsel, toplumsal ve kültürel değişimler sonucunda bugünkü yapılarına kavuşmuşları incelenmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi:

Özel müzeler ve özellikle üniversite müzeleri ile ilgili daha önce detaylı bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Özel müzeler ve üniversite müzelerinin gelişim süreçleri ve Türk Müzeciliğine katkıları konusunda detaylı bilgi edineceğiz. Üniversite ve müze kavramlarının üniversite müzelerine, çift yönlü özellik bir kazandırmaktadır. Bu özellik üniversite müzelerinin, eğitim ve araştırma gibi akademik çalışmalarda bulunma, bağlı buldukları üniversitenin kurumsal gelişimini ve kültürel zenginliğini gösterme ve üniversitenin içinde bulunduğu toplum ile iletişime ve etkileşime geçme gibi işlevlerinin açığa çıkarılması sağlanacaktır.

Özel müzelerimizden olan bir üniversite müzesi ister bilimsel koleksiyona sahip olsun isterse sanat koleksiyonuna sahip olsun, öncelikle üniversite yerleşkesi, sonrasında da yerleşke dışını kapsayan misyona ve vizyona sahip olması konusuna vurgu yapılmıştır. Üniversite müzelerinin kampüs içi ve kampüs dışında, bulunduğu şehre katacağı değer açısından oldukça önemlidir. Türkiye’de sayıları gün geçtikçe artan ancak; varlıkları kuruldukları üniversite birimleri ve öğrencileri tarafından dahi bilinmeyen üniversite müzeleri konusuna dikkat çekip konu hakkında bir başvuru kaynağı olmayı hedeflenmiştir.

1.2. Yöntem

Türkiye’de faaliyette bulunan özel müzeler ve üniversite müzelerinin incelenmesinde internet ortamına ek olarak müzeler ziyaret edilip, müze yetkilileri ile kişisel görüşmeler yapılmıştır. Böylece birinci elden bilgi elde edilip, müzelerimizin, eser serileme ve sunum teknikleriyle beraber müzelerinde ki faaliyetleri incelenmiştir. Türkiye’de ki özel müzelerin ve üniversite müzelerinin eksik kalan yönleri ve potansiyelleri tespit edilip, ülkemizde ki yeni müzecilik anlayışı konusunda önerilerde bulunulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KOLEKSİYONCULUK VE MÜZECİLİK

2.1 Koleksiyonculuk:

Koleksiyon* korku ve saygı amaçlı olarak insanların tanrılarına adadıkları eşyaları biriktirmeleriyle başlamıştır.² İşte bu açıklama bize koleksiyonculuğun en ilkel hali hakkında bilgi vermektedir. İlkel insanların kendilerince değer verdikleri her türlü eşyayı dinsel ayinlerini ve törenlerini yaptıkları ve kendilerince kutsallaştırdıkları alanlarda toplayıp biriktirmeleri ve saklamalarıyla koleksiyonculuğa ilk adımlarını atmışlardır. Bahsetmiş olduğumuz bu mekanlarda biriktirilen kutsal ve önemli eşyaların aslında müzeye dönüşeceği serüveni de tam da burada başlamaktadır.

İnsanların kendileri için gerekli olan savaş, göç, av ile ilgili eşyaları saklamaları ilkel koleksiyonculuğun bir diğer nedeni olarak karşımıza çıkar. İnsanların saklamaya gerek gördükleri eşyaları yeni buldukları yöntemlerle yarınlara aktarma düşünceleri biriktirmeleri için temel sebeptir. Yapmış oldukları bu aktarımlar insanoğlunun da teknolojik anlamda ilerlemesine katkı sağlamıştır. İnsanlığın yerleşik düzene geçmesi kullandıkları eşyaların çeşitliliğinin artmasına neden olmuştur. Bu sebeple biriktirdikleri ve sakladıkları eşya çeşitliliği de zenginleşmiş ve bunlar için daha kalıcı mekanlar üretmeye başlamışlardır.

Koleksiyonculuğun sebeplerinde bir diğeri de unutulmama ve unutturmama mücadelesi için yapılan biriktirmelerdir. İnsanlar yaşamları boyunca kültürel ve sosyal gelişim içerisinde bulunmuşlardır. Unutmaya ve unutulmaya karşı mücadeleye Mısır medeniyetinde yaşamını yitiren insanların eşyaları ile bizzat kendilerini de saklama gayretlerini gösterebiliriz.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 26. Maddesi doğrultusunda gerçek ve tüzel kişiler, Bakanlığımızca verilecek izin belgesiyle

* Öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü.

² Rona, Beykan, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* 1-3, YEM Yayın, İstanbul 1997, cilt II, s. 1034.

korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncuların başvuru koşulları ile uymaları zorunlu usul, esaslar ve bunların gözetim, denetim ilkeleri "**Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik**" hükümleriyle belirlenmiştir.

25.02.2019 tarihi itibariyle Bakanlığa bağlı müzeler denetiminde **1.593** koleksiyoncu faaliyet göstermektedir.

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklar koleksiyonculuğu ve denetimi hakkında yönetmeliğe aşağıda detaylı bakmamızda fayda olacaktır.

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarına sahip olanlar ile koleksiyoncuların uymaları zorunlu usul ve esaslar ile bunların gözetim ve denetim ilkelerini belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile bunlara sahip olanları ve koleksiyoncuları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 24 üncü, 26 ncı ve 30 uncu maddeleri gereğince hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,

b) Envanterli taşınır kültür ve tabiat varlığı: Taşınır kültür ve tabiat varlıklarının komisyonca değerlendirilmesi sonucunda, koleksiyoncunun, envanter defterine kayıt ettiği taşınır kültür ve tabiat varlıklarını,

c) İhtisas elemanı: Üniversitelerin konu ile ilgili bölümlerinden mezun olmuş arkeolog, sanat tarihçisi, tarihçi, etnolog, sümerolog, hititolog, antropolog, klasik ve şark dilleri filologlarını,

ç) Kanun: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununu,

d) Koleksiyon: Bu Yönetmelikte belirtilen şartlarda sınıflandırılan, saklanan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarından oluşan gruba,

e) Koleksiyoncu: Kültürel ve doğal mirasın taşınabilir özellikteki yapıtlarının mevzuat çerçevesinde toplanması, arşivlenmesi, korunması, bilimsel yayınlarla tanıtılarak yayınlanması ve sergilemesini gerçekleştiren kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişileri,

f) Komisyon: 6, 7, 8, 10, 11, 14 ve 15 inci maddeler uyarınca, koleksiyoncuları ve koleksiyonlarında yer alan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının durumunu incelemek ve değerlendirmek üzere müze müdürünün başkanlığında, varsa müze müdür yardımcısı ile müze ihtisas elemanlarından oluşacak en az üç kişilik komisyonu,

g) Müze: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı müzeleri,

ğ) Özel müze: Kanunun 26 ncı maddesi gereğince düzenlenen 22/1/1984 tarihli ve 18289 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik kapsamında Bakanlık onayı ile açılan müzeleri,

h) Tasnif: Taşınır kültür ve tabiat varlıklarından, korunması gerekli olanlar arasından müzelere alınacaklar ile alınmayacakların ayrımını,

ı) Taşınır kültür ve tabiat varlığı: Kanunun 23 üncü maddesinde belirtilen korunması gerekli varlıkları,

i) Tescil: Taşınır kültür ve tabiat varlıklarından, müzelere alınanların müze envanter defterine kaydı ile müzelere alınmayanların koleksiyoncu envanter defterine kayıt yolu ile belgelendirilmesi ve envanter listelerinin birer nüshalarının müze arşivlerinde muhafaza edilmesini, ifade eder.

Koleksiyonculuk ve Denetim

Başvuru

MADDE 5 – (1) Taşınır kültür ve tabiat varlığı koleksiyon izin belgesi almak isteyenler koleksiyonun bulundurulacağı yere en yakın müze müdürlüğüne yazılı olarak aşağıdaki bilgi ve belgelerle başvuruda bulunur:

- a) T.C. kimlik numarası beyanı,
- b) İkametgâh beyanı,
- c) Adli sicil beyanı ve arşiv kaydı,
- ç) Üç adet vesikalık fotoğraf,
- d) Koleksiyonun bulundurulacağı yerin adresi,
- e) Varsa ellerinde bulunan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının envanter bilgilerini belirtir liste.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile tüzel kişilerden, koleksiyon izin belgesi almak için birinci fıkradaki belgelere ek olarak, koleksiyondan sorumlu kişinin kimlik bilgileri, karar ve yetki belgesi istenir.

(3) (Ek:RG-13/6/2012-28322) Güveni kötüye kullanmak, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, dolanlı iflas, resmi ihale ve alım-satımlarına fesat karıştırma, devletin sırlarını açığa vurma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti yaparak kullanılmasını kolaylaştırma ve kullanma, satın alma veya bulundurma suçları ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde belirtilen suçlardan hüküm giyenlere koleksiyon izin belgesi verilmez.

İnceleme ve Değerlendirme

MADDE 6 – (1) Başvuru üzerine, bu Yönetmelik hükümlerine göre;

- a) Koleksiyonun bulunduğu veya bulundurulacağı yerin taşınır kültür ve tabiat varlıklarının muhafazasına uygun olup olmadığı,

- b) Her türlü güvenlik tedbirinin alınıp alınmadığı,
 - c) Başvuruda belirtilen hususların yerine getirilip getirilmediği,
 - ç) Koleksiyonculuk yapıp yapamayacağı,
- hususları komisyon tarafından incelenir.

(2) Komisyon birinci fıkrada belirtilen hususları bizzat yapabileceği gibi, görevlendireceği en az iki müze ihtisas elemanının tespitine göre de değerlendirme yapabilir. Komisyonun yaptığı inceleme ve değerlendirme sonucunda, durumun olumlu bulunması halinde, nitelikleri Bakanlıkça tespit edilen koleksiyon izin belgesi, ücretinin yatırıldığını gösterir banka dekontunun ibraz edilmesi üzerine müze müdürlüğü tarafından verilir. Koleksiyoncu koleksiyon izin belgesini koleksiyonunu bulunduracağı adreste görünür bir yere asar. Verilen belgenin bir nüshası Bakanlığa gönderilir ve konu hakkında İçişleri Bakanlığına bilgi verilir.

(3) Kültür varlığı ticareti yapanlar, özel müze sahipleri ve Bakanlık personeli, korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlığı koleksiyonculuğu yapamaz. Koleksiyoncu birden fazla koleksiyon izin belgesi alamaz.

Envanter kaydı

MADDE 7 – (1) Komisyon gerekli görürse, koleksiyoncuya ait taşınır kültür ve tabiat varlıklarının envanter defterine sağlıklı bir şekilde kaydedilebilmesi için koleksiyoncudan ihtisas elemanı görevlendirilmesini ister. Koleksiyoncu, görev yapacak ihtisas elemanının kimlik bilgilerini, özgeçmişini ve noter onaylı sözleşmesini müzeye verir. Bu ihtisas elemanlarının müze müdürlüklerinden yeterlilik belgesi almaları zorunludur.

(2) Koleksiyona dahil edilecek taşınır kültür ve tabiat varlıkları, müze müdürlüğüne verilecek iki adet envanter defterine müze ihtisas elemanlarının gözetimi altında koleksiyoncu tarafından kaydedilir. Kayıt anında taşınır kültür ve tabiat varlıklarının elde ediliş şekli, dönemi ve fiziki tanımlaması belirtilir. Taşınır kültür ve tabiat varlıklarının sahiplerince usulüne uygun şekilde çektikleri fotoğraflarını da ihtiva eden bu envanter defterinin bir adedi müzede saklanır. Belgelendirilerek koleksiyona sonradan ilave edilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları

otuz gün içinde her iki envanter defterinin devam eden sıra numarasına uyularak usulüne göre kaydedilir. Bir envanter numarasına birden fazla kültür ve tabiat varlığı kaydedilemez.

(3) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunlara ait parçalar koleksiyona dahil edilemez ve envanter defterine kaydedilemez.

Denetim ve Gözetim

MADDE 8 – (1) Koleksiyoncular, denetim yönünden bağlı buldukları müze müdürü veya görevlendireceği müze ihtisas elemanları tarafından, yılda en az bir defa denetlenir. Koleksiyoncu, denetimin sağlanmasından varsa görevli ihtisas elemanı ile birlikte sorumludur. Bu denetlemelerde, taşınır kültür ve tabiat varlıklarının sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınıp alınmadığı, envanter defterine kaydedilmeyen taşınır kültür ve tabiat varlığı bulunup bulunmadığı ve koleksiyonda noksanlık olup olmadığı gibi hususlar incelenir. Taşınır kültür ve tabiat varlıklarının sağlığı, muhafazası ve güvenliği ile ilgili şartlar yerine getirilmemiş ise tespiti yapılan aksaklıklar otuz gün içerisinde koleksiyoncu tarafından giderilir. Denetim esnasında belirlenen aksaklıkların süresi içerisinde giderilmesi koleksiyoncunun, bunların takibi de müze müdürlüğünün sorumluluğundadır. Denetleme raporunun bir nüshası koleksiyoncuya verilir, bir nüshası ilgili müze müdürlüğünde saklanır ve bir nüshası ise Bakanlığa gönderilir.

(2) Koleksiyoncuya ait bir kültür ve tabiat varlığının kaybolması, çalınması ve zarar görmesi halinde, durum derhal ilgili mercilere ve ilgili müze müdürlüğüne belgeleri ile bildirilir. Müze müdürlüğünce gerekli inceleme yaptırılır. Yapılan inceleme sonucunda, taşınır kültür ve tabiat varlığının kaybolması, çalınması veya zarar görmesi gibi durumlarda koleksiyoncunun ihmali olduğu kanaatine varılması halinde, koleksiyon izin belgesinin iptali ve koleksiyoncu hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulması hususu komisyon tarafından değerlendirilir.

(3) Taşınır kültür ve tabiat varlığının kaybı, çalınması veya zarar görmesi halinde Bakanlık onayı ile envanter kaydında gerekli düzenleme yapılır ve komisyonca tespit edilen bedel koleksiyoncudan tazmin edilir.

(4) Koleksiyoncular; yurt dışında bulunmaları veya başka bir nedenle denetimin yapılmasına engel durumlarının bulunması halinde, bağlı oldukları müze müdürlüğüne haber vererek, yerlerine koleksiyonundaki taşınır kültür ve tabiat varlıklarından sorumlu olacak bir vekili noter aracılığı ile tayin ederler.

El Değiştirme

MADDE 9 – (1) Koleksiyoncular, koleksiyonlarındaki her türlü taşınır kültür ve tabiat varlığını on beş gün önce bağlı olduğu müze müdürlüğüne haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir, Bakanlık denetimindeki özel müzelere ve koleksiyonculara devredebilir veya öncelik Bakanlığa ait olmak üzere satabilirler.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan koleksiyonları, müzayedede satılacağını ilan etmeden otuz gün önce müze müdürlüklerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu koleksiyonlar hakkında, 20/4/2009 tarihli ve 27206 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak işlem yapılır. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, 18/1/2007 tarihli ve 26407 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre Bakanlığa devredilir.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışa konu olan askeri tarihimize ait silah ve malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına bildirmeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığına devredilir.

Veraset Yoluyla İntikal

MADDE 10 – (1) Koleksiyonculuk yapan şahsın ölümü halinde koleksiyon mirasçılara intikal eder. Koleksiyonun güvenliğinden mirasçılar sorumludur. Bu sorumluluk, koleksiyonculuğa devam etmek isteyen mirasçılara yeni koleksiyon izin

belgesi düzenlenene kadar devam eder. Mirasçılar, durumu veraset ilamı ile birlikte dört ay içerisinde ilgili müze müdürlüğüne bildirir. Mirasçılar koleksiyonculuğa devam etmek istedikleri takdirde bu Yönetmelik esaslarına göre yeniden izin almak zorundadır. Yeni koleksiyon izin belgesi düzenlenene kadar, komisyon tarafından gerekli görülmesi durumunda taşınır kültür ve tabiat varlıkları yediemin olarak müze müdürlüğünde muhafaza edilir. Koleksiyon, koleksiyonculuğa devam etmek isteyen mirasçılar arasında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre taksim edilebilir. Taksim sırasında koleksiyonun bütünlüğü bozulamaz, birbirini tamamlayan taşınır kültür ve tabiat varlıklarından oluşan takımlar bölünemez.

(2) Koleksiyonculuğa devam etmek istemeyen mirasçıların ellerindeki kültür ve tabiat varlıklarının satış veya devirleri 14 üncü madde hükümleri doğrultusunda yapılır.

(3) Koleksiyoncu adına envanter defterine kayıtlı olup da koleksiyoncunun borcu nedeniyle haczedilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları, icra müdürlüğünün satış kararı üzerine ilgili müze müdürlüğüne haber vermek şartıyla ve önceliği Bakanlığa ait olmak üzere başka koleksiyonculara ve özel müzelere satılabilir.

Yer Değişirme

MADDE 11 – (1) Koleksiyoncu, taşınır kültür ve tabiat varlıklarını koleksiyon izin belgesinde gösterilen yerin dışında bulunduramaz. Ancak, gösterilen yerin dışında komisyonun uygun görüşü doğrultusunda aynı il sınırları içinde ilave bir yerde daha bulundurabilir.

(2) Koleksiyonunun yerini değiştirmek isteyen koleksiyoncu, bağlı olduğu müze müdürlüğünden yazı ile izin ister, müze müdürlüğü otuz gün içinde yer değişikliğini değerlendirerek koleksiyoncuya bildirir. Müze müdürlüğünün izni olmadan yer değişikliği yapılamaz. Adres değişikliği yapıldıktan sonra koleksiyon izin belgesi Yönetmelik hükümlerine göre yeniden düzenlenerek bir nüshası otuz gün içinde Bakanlığa gönderilir.

Sergileme

MADDE 12 – (1) Koleksiyoncuların koleksiyonlarını ziyarete açık bir yerde geçici olarak sergilemesi, sergi süresinin belirtilmesi ve denetim yönünden bağlı

bulunduğu müze müdürlüğünün uygun görmesi halinde il sınırları içinde valilik onayına, il sınırları dışında ise o ile bağılı müze müdürlüğünün uygun görüşü doğrultusunda Bakanlık onayına bağılıdır. Serginin her türlü güvenliğinden koleksiyoncu sorumludur. Yurt dışında yapılacak geçici sergilemelerde Kanunun 32 nci maddesi ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Yurt Dışından Koleksiyon Getirme

MADDE 13 – (1) Yurt dışından koleksiyon getirmek serbesttir. Kültür ve tabiat varlıklarından oluşan koleksiyon getirenler, varlıkların her birinin niteliklerini, orijinlerini ve gümrük kodlarını belirten fotoğraflı envanter listesini veya uluslararası standarda uygun ihraç izin belgesinin bir nüshasını Bakanlığa vermek zorundadırlar. Bu şekilde giren varlıklar beyan listesine veya ihraç izin belgesine uygun olarak yurt dışına çıkarılabilir.

(2) Kanun hükümlerine göre korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları edinenler bunları yurt dışına çıkaramazlar.

(3) Yurt dışından getirilen koleksiyonlar öncelikle Bakanlığa bağılı müzelere bağışlanabilir veya satılabilir. Bakanlığa bağılı müzelerce satın alınmayan taşınır kültür ve tabiat varlıkları başka koleksiyonculara ve özel müzelere satılabilir veya devredilebilir.

Koleksiyonculuktan Vazgeçme

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine göre, koleksiyonculuktan vazgeçmek isteyenler, bağılı oldukları müze müdürlüğüne yazılı olarak başvurarak müzelik değerdeki kültür ve tabiat varlıklarının bağış veya satış yoluyla müzelere mal edilmesini isteyebilir. Müzelerce, Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

(2) Bakanlığa bağılı müzelerce satın alınmayan taşınır kültür ve tabiat varlıkları Bakanlık denetimindeki özel müzelere veya koleksiyonculara satılabilir veya devredilebilir. Komisyon tarafından gerekli görülmesi durumunda bu taşınır kültür varlıkları satın alınıncaya kadar yediemin olarak müzede tutulur.

Koleksiyon İzin Belgesinin İptali

MADDE 15 – (1) Koleksiyon izin belgesi;

a) (Değişik:RG-15/3/2014-28942) Koleksiyoncunun, Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca belirlenen yükümlülüklerle aykırı olarak belgesiz kültür ve tabiat varlığı bulundurduğunun tespit edilmesi,

b) Koleksiyonda yer alan kültür ve tabiat varlığının zarar görmesi halinde yedi gün içinde bağlı olduğu müze müdürlüğüne, kaybı ve çalınması halinde ise aynı gün kovuşturmayaya yetkili makamlara bildirilmemesi ve bağlı olduğu müze müdürlüğüne belge ibraz edilmemesi,

c) Koleksiyonda yer alan kültür ve tabiat varlıklarına kasıtlı olarak zarar verilmesi, bunların tahribine veya kaybına neden olunması,

ç) Bir yıl içerisinde koleksiyonculuk faaliyetlerine başlanmaması,

d) İlgili müzenin haberi olmadan koleksiyonda yer alan herhangi bir kültür ve tabiat varlığının, koleksiyon izin belgesinde belirtilen yerin dışında bulundurulması veya el değiştirmesi,

e) Denetimler sonunda koleksiyonun sağlığı ve güvenliği konusunda önerilen önlemlerin verilen süre içinde alınmaması,

f) Koleksiyoncunun haber verildiği halde ikinci kez ikametgâh adresinde bulunmayıp kasıtlı olarak denetim ve gözetime engel olması veya iki yıl üst üste denetim yapılması için bağlı olduğu müze müdürlüğüne müracaatta bulunmaması,

g) Envanter defterine kayıt edilmeden taşınır kültür ve tabiat varlıklarının satışının veya devrinin yapılması,

ğ) Koleksiyoncunun, elinde bulunan taşınır kültür ve tabiat varlığını bağlı olduğu müze müdürlüğünün bilgisi dışında diğer müzelere sattığının tespit edilmesi,

h) Koleksiyoncunun, 5 inci maddede belirtilen hususlarda gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun tespit edilmesi,

ı) Koleksiyoncunun tüzel kişiliğinin sona ermesi,

hallerinde iptal edilir.

(2) Komisyon tarafından, koleksiyonculuk faaliyetleri esnasında bu maddenin birinci fıkrasında sayılan hallerden herhangi biri veya birden fazlasının tespit edilmesi durumunda koleksiyon izin belgesi müze müdürlüğünün teklifi üzerine Bakanlıkça iptal edilir. Bakanlık gerektiğinde bu yetkiyi müze müdürlüklerine devredebilir. Koleksiyonculuktan kendi isteği ile vazgeçmek isteyenlerin koleksiyon izin belgeleri komisyon kararına gerek duyulmadan iptal edilir. İptal işlemi İçişleri Bakanlığına bildirilir.

(3) (Değişik:RG-15/3/2014-28942) 2863 sayılı Kanununun 26 ncı maddesi gereğince verilen koleksiyon izin belgesi iptal edilenler, iptal işleminin müze müdürlüğünce tebliği tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde koleksiyon izin belgesini, envanter defterlerini ve envantere kayıtlı veya henüz kayıt işlemi tamamlanmamış tüm kültür ve tabiat varlıklarını denetimi altında buldukları müze müdürlüğüne teslim ederler.

(4) (Değişik:RG-15/3/2014-28942)⁽¹⁾ Koleksiyon izin belgesinin iptali sonucu koleksiyonda bulunan taşınır kültür ve tabiat varlıkları hakkında, Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmeliğe uygun olarak işlem yapılır. Koleksiyon izin belgesinin iptaline itiraz Bakanlığa yapılabilir. Bakanlık itirazı değerlendirerek nihai kararı verir.

(5)⁽¹⁾ 14 üncü madde hükümleri hariç olmak üzere koleksiyon izin belgesi iptal edilenler, hiçbir şekilde yeni bir kültür ve tabiat varlığı edinemezler ve yeniden koleksiyon izin belgesi alamazlar.

(6)⁽¹⁾ Birinci fıkrada belirtilen hususlar dışında, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine dayanılarak koleksiyoncu hakkında soruşturma ve kovuşturma başlanması halinde koleksiyonculuk faaliyetleri yargılama sonuna kadar durdurulur. Koleksiyoncuların koleksiyonlarındaki taşınır kültür ve tabiat varlıkları, envanter defterleri ve koleksiyon izin belgeleri komisyon tarafından gerekli

görülmesi durumunda yediemin olarak ilgili müze müdürlüğünce muhafaza edilir. Yargılama sonucunda koleksiyoncunun hüküm giymesi halinde belgesi iptal edilir.

Geçici ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 16 – (1) 15/3/1984 tarihli ve 18342 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

İntibak

GEÇİCİ MADDE 1 – Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında koleksiyonculuk belgesi bulunan ve aynı zamanda özel müze sahibi olan gerçek ve tüzel kişilerin koleksiyon izin belgeleri bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra iptal edilmiş sayılır. Bu durumdaki koleksiyoncunun envanterlerinde bulunan taşınır kültür ve tabiat varlıkları, istemeleri halinde sahibi oldukları özel müzenin envanterine dahil edilebilir.

Yürürlük

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

⁽¹⁾15/3/2014 tarihli ve 28942 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür Ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile 15 inci maddeye dördüncü fıkra eklenerek diğer fıkralar buna göre teselsül edilmiştir.

Koleksiyoncunun faaliyetlerini Bakanlığa bildirmek ve ilgili yönetmelik gereğince koleksiyonlarında bulunan taşınır kültür varlıklarını eser envanter defterlerine kaydettirmek zorundadırlar. Eserlerini ilgili müzeye tescil ettirmek ve 15

gün önce bakanlığa haber vermek şartı ile koleksiyonlarındaki her türlü eseri kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler.³

Bahsetmiş olduğumuz bu biriktirme faaliyetleri ve saklama girişimleri zamanla kütüphaneleri, arşivleme çalışmalarını ve nihayetinde müzelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Yapılan arşiv faaliyetleriyle yaşanan tarihsel olaylara ait belgelerin saklanmasıyla hem sosyal hem de hukuksal anlamda hayatımıza olumlu katkılar sağlamıştır ve sonraki kuşaklara yaşamsal ve hukuksal kurallar aktarılmıştır. Eski Yunan da tanrı ve tanrıçalara adakların gücün birer simgesi olan savaş aletlerinin biriktirilip sergilere sunulmasının en önemli nedeni dindir. Siyasi ve dini mekanlarda “therauras” denilen mimari yapılar inşa edilmiş koleksiyonların bu mekanlarda gittikçe sayıları artmıştır. Kutsal mekanlarda yani tapınaklarda yapılan bu biriktirme faaliyetleri tanrılarına saygı amacı ile adanan eşyaların toplanmasıyla oluşturulmuştur. Bu faaliyetlerin ilk örneklerini Anadolu, Mezopotamya ve Yunanistan’da görmekteyiz. Eski eserlerin bu tapınaklarda toplanması ve korunması bugünkü müze kavramıyla örtüşmektedir.

Koleksiyonculuğun Orta Çağ’a geldiğimizde amacı da artık değişmeye başlamıştır. Sadece tarihi simgelemekle birlikte dünyanın çeşitliliği de vurgulanmaya çalışılmıştır. Avrupa’da ilk koleksiyonculuk örneklerini İtalya’da görmekteyiz. Zamanla Avrupa’nın genelini etkilemiş olan bu koleksiyonculuk kilise, saray ve varlıklı kimselerin faaliyetleriyle gitgide zenginleşmiştir.

Resim, heykel ve mimarinin yeni yeni anlamlar kazandığı Rönesans Dönemi’nde ise koleksiyonculuk halk içinde de ilgi uyandırmaya başlamıştır. Artık Rönesans ressam ve heykeltıraşlarından eserler toplanmaya başlanmış ve bir nevi günümüze kadar hızla artarak devam etmiş olan sanat koleksiyonculuğu ile koleksiyonculuk farklı disiplinlere bürünmüştür. Tüm bunlardan anladığımız şudur ki ilkel koleksiyonculukla bahsetmiş olduğumuz son örnek koleksiyonculuğu müzecilik kavramının temellerini oluşturmaktadır.

³<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR44048/koleksiyonculuk.html> 05.03.2019

2.2 Müzecilik:

“Müze” sözcüğü Grekçe “Mouseion” kelimesinden türemiş olup, Yunan mitolojisinde Musa’lar (İlham Perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve Atina’da Musa’lara ayrılan tepe anlamına gelmektedir. “Museum” şeklinde Latinceye ve diğer batı dünya uluslarının dillerine geçmiştir. İngilizcede Museum, Fransızca’da Musee, Almanca’da Museum olarak kullanılmıştır.⁴ “İnsanoğlunun maddeye biçim verdiği, içinde yaşadığı mağaranın duvarına bir suretin ilk çizgisini çizdiği günden bu yana oluşan, kırk bin yıllık sanat mirasını korumak, bu olağanüstü zenginliği göstermek, bizleri şaşırtmak, düşündürmek, bilgilendirmek... İşte müzelerin bizlere sunduğu olanaklar, önümüzde açılan kapılar.”⁵

Müzeciliğin çıkış nedenlerinden olan biriktirilen eserlerin gitgide artması ve çeşitlenmesidir. Bundan dolayı mekan sıkıntıları ile birlikte sergileme ve koruyamama endişeleri de bir diğer sorun olarak ortaya çıkmıştır. Yeni kurulan müze mekanlarının ilk görevi de toplanan eserleri halkla buluşturmak olmuştur. Fransız yazar La Fontaine de Sain Yenne’nin ortaya attığı bu fikir ile kurulan müzeler ve galeriler git gide devlet himayesi altına da girmeye başlamıştır.

Müzelerin ortaya çıkış sebeplerinde tabii ki de insanların kültürel ve sanatsal gelişmeleri ve bu düşünceyle yetişen insanların sanat eserlerine duydukları ilginin önemi şüphesiz büyüktür.

Günümüz müzecilik anlayışı ile örtüşen ilk müzeler ve müzecilik Romalılar zamanında olmuştur. Roma komutanlarının biriktirdikleri savaş ganimetleri ve silahların git gide sayıları ve çeşitliliği artmıştır. İlk başlarda komutanlar bu biriktirme faaliyetlerini evlerinde yapmışlardır. Bir nevi koleksiyonerlik de yapan bu askerlerin biriktirmiş oldukları bu eserleri halkın da görmesi fikri yaygınlaşmaya başlamıştır. Günümüz anlayışıyla örtüşen bu fikir de ilk olarak Romalılar döneminde oluşmuştur. Bu günkü koleksiyonerlik ve müzecilik ile örtüşen bir diğer benzerlik de sosyal statü ve beraberinde getirdiği zenginliğin biriktirilen eserlere yansımadır. İyi bir koleksiyona o zamanlarda da zenginler yada stü olarak üstün insanlar sahip olmuşlardır. Gittikçe artan koleksiyonerlerin artmasıyla doğru orantılı bir şekilde

⁴ Gerçek, *Türk Müzeciliği*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999, s.1.

⁵ Edgü, “Bir Müze Tutkunu”, *Sanat Dünyamız*, Sayı:77, İstanbul 2000, s.39.

eski eser toplama işinde ehil ve uzman kişilerde artmış ve antikacılar türemeye başlamıştır.

Şimdiye kadar ele aldığımız başlıklar koleksiyonerlik ten müzeciliğe geçişin nedenleri idi; şimdi ise müzeciliğin gelişiminin hızlanmasına değinelim. İmparatorlar, krallar, azizler ve toplumda ileri gelenlerin yapmış oldukları koleksiyonlar ilk göze çarpan sebeplerdendir. Bu koleksiyonların sergilenmesi ve korunması ilk müzeleri oluşturmuştur. I. Francesco de Medici'nin İtalya'nın Floransa şehrinde bir sarayda kurmuş olduğu Uffizi galeri ve müzesi buna bir örnektir. İki katlı U şeklindeki müzede, Ünlü Medici ailesinin sanat koleksiyonu ve dünyaca ünlü tablolar sergilenir.

Sivil halkında mensup olduğu Hristiyanlık dininde adadıkları eşyaların biriktirmesiyle zenginleşen ve çeşitlenen koleksiyonlarının aynı mantıkla halk müzeleri de oluşmaya başlamıştır. Halk da bilinçli olarak biriktirdikleri eşyaların daha sonraki kuşaklara aktarılacağından maddi ve manevi olarak değerleneceğini bilmekteydi. Bu düşünceyle buna önem vermişler ve sahip oldukları kalelere, kilise ve manastırlara vakti geldiğinde paha biçilemez eserlerle doldurmaya başlamışlardı. Şimdi gördüğümüz ve anladığımıza göre artık koleksiyonerlik zevk haline gelmeye başlamıştı.

“İlk müze İngiltere’de Oxford Üniversitesi’nde 1649-1683 tarihlerinde yapılan **Ashmolean Müzesidir**. İngiliz koleksiyoncu ve tarihçi Elias Ashmole'nin koleksiyonundan yararlanılarak kurulmuştur. Bu müze halk müzesi olarak açılmış olup, dünyadaki en eski müze olarak kabul edilmektedir. İngiltere’de 17.yüzyılın ilk yarısında yaşayan baba oğul Tradescant'lara ait zengin koleksiyon da Ashmolean müzesine kazandırılmıştır.”⁶

Bulunduğu bölgenin kültürünü, yaşamını, sanatını, sosyal hayatını, eğitim ve bilimsel hayatını bizlere yansıtan adeta birer bellektirler. Müzeler sahip oldukları tarihi eser ve sanat yapıtlarını korumakla kalmayıp içinde bulunduğu çağa yön verecek kadarda öneme sahip mekanlardır. Sanatın besleneceği yegane kaynak müzeler olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Müzelerin ilk çıkış örneklerine

⁶ Gerçek, *Türk Müzeciliği*, s. 6

baktığımızda din önemli bir faktör iken artık müzeler din dışı birer mekan haline gelmeye başlamıştır.

Arkeoloji, sanat tarihi, etnografya, kültür, sanat, bilim, teknoloji vb. alanlarda insanlığın bulduğu ve kullandığı aletleri, kaydettiği yazıları ile kaydetme şekillerini, ürettiği eserleri, dini törenleri, adak adama şekillerini, ölümlerin gömülme şekilleri, kısacası yaşam şekilleri üzerine sayılamayacak kadar obje ve hikayeler biriktirilmiş ve geleceğe taşınmıştır.

Günümüzde ise taşınır nitelikteki kültür ve tabiat varlıkları koleksiyonculuğu yapmak isteyenler en yakın müze müdürlüğüne bir yazı ve yasal hükümler doğrultusunda talep edilen diğer belgeler ile başvururlar.

Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır nitelikteki kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler. Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirmek ve taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyonculuktan vazgeçmek isteyenler, bağlı oldukları müze müdürlüğüne yazı ile başvurarak müzeliğe değerdeki eserlerinin bağış veya satış yoluyla devlet müzelerine alınmasını isteyebilirler. Satın alınması uygun görülenler, usulüne göre takdir edilecek bedel karşılığında müzelerine alınırlar. Müzelerce satın alınmayan taşınır kültür ve tabiat varlıkları başka koleksiyonculara satılabilir veya devredilebilir.

2.3. Müze Tanımları:

Grekçe mouseion kelimesinden türeyip gelen ve günümüzde dilimize müze Yunan mitolojisinde ilham perileri olarak adlandırılan Musa'lara adanan tapınak ve Atina'da Musa'lara ayrılmış tepe anlamına da gelmektedir. Mousein kelimesi aynı şekilde Latince'ye Museum şeklinde diğer Avrupa dillerine geçmiştir. Museum kelimesi İngilizcede Museum, Fransızcada Musée, Almanca'da Museum, Türkçe'de Müze olarak kullanılmaktadır. İlk büyük sanat koleksiyonlarının oluşturulduğu İtalya'da ve Rönesans döneminde günümüzdeki anlamına uygun hale gelmiştir. Sanat

müzeleri Rönesans'ın etkisiyle 17. ve 18. Yüzyıllarda bütün Avrupa'da yaygın hale gelmiştir.

17. ve 18. Yüzyıldan sonra müzeler artık kurumsallaşmaya ve bulunduğu coğrafyalarda faaliyetleri de çeşitlenerek farklı şekillerde tanımlanmıştır. Birleşik Krallık Müzeler Birliği'nin tanımına göre, Müzeler; halka ilham verir, öğrenme ve eğlence amaçlı olarak koleksiyonları keşfetmesini sağlar. Toplum için güvenlikte tuttukları sanat yapıtları ve numunelerini toplayan, güvenliğini alan ve halka ulaşımını sağlayan kurumlardır.

Müzehane-i Hümayum ya da Müze-i Hümayun olarak adlandırılan Osmanlı İmparatorluğunun ilk müze teşebbüsünün müdürü olan Osman Hamdi Beyden sonraki müdürü olan Halil Edhem Bey'in müze tanımı ise şöyledir; Bilim, Fen, ve Sanatların her bölümüne ait eser ve eşyalarından biriktirilip koleksiyon haline gelmiş ya da getirilmiş ve korunarak sergilendiği mekanlar şeklindedir.

Cumhuriyet Döneminin ilk Müzeler Genel Müdürü olan eski eserler ve Müzeler Genel Müdürü olarak da tanımlanan Hamit Zübeyir Koşay' da müzeyi; bulunduğumuz çağda sanat eseri, ilmi eser ve kültür eserlerinin bir arada biriktirilip teşhir edildiği tüm insanların ziyaret etmesinin sağlandığı kurumlardır diye tanımlar.

ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) 'un 1958 yılında düzenlen bir seminerde müzeyi şu şekilde tanımlamıştır. Tüm kültürel önem taşıyan unsurlardan kurulu bir bütünü korumak, değerlendirmek: halkın, özellikle gençliğin eğitimi, öğretimi, eğlenmesi, dünya görüşünün yenilenmesi, yapıcı ve yaratıcı yeteneklerin işlenmesi ve geliştirilmesi, özgün ve insancıl duyguların beslenip güçlenmesi için çeşitli belgelerle sürekli ve kalıcı sergileme yapan ve çoğunluğun yararına yönetilen kuruluşlardır der. Yine Uluslararası Müzeler Konseyi tarafından yapılan bir tanımda, müze, insanların zevki ve eğitimi için çeşitli obje koleksiyonlarını, tarih, bilim ve teknik bakımlarından ve türlü araçlarla muhafaza etmek, incelemek, değerlendirmek ve esas olarak bunları sergilemek amacıyla kurulmuş devamlı bir kurumdur şeklinde ifade edilmektedir.

Türkiye'de ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 1990 yılında yürürlüğe konulan Müzeler iç Hizmet Yönetmeliğinde; müze: kültür varlıklarını tespit eden,

bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede etkin olan daimi kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır.⁷

En geniş anlamıyla günümüzde müze ise bir insanın üretimi olsun ya da olmasın gerekli ve değerli diye tanımlanıp biriktirilmiş, bu eserlerin toplandıkça çoğalması ve koleksiyonlar şeklini almasıyla eğitici ve tanıtılması gerektiğine inanılan ve bu yüzden korunmasına da gerek duyulan tüm varlıkların ve yapıtların korunaklı açık ya da kapalı mekanlarda sergi ve teşhir edildiği mekanlara verilen addır. Yani basit olarak çeşitli eşyaların toplanmasıyla koleksiyon halini alan eserlerin bir çatı altında toplanıp doğadaki üç boyutluluğu daha iyi tanımamızı sağlayan, insanlık tarihini canlandıran, insanların zamanında yaşadığı çevreyi, aile hayatını ve toplumsal yaşantılarını, insanların geçmişteki acı ve tatlı günlerini inançlarını, sanatlarını, tekniklerini, kültür ve uygarlığın hangi evrelerden geçerek geliştiğini gözler önüne seren kurumlardır.

Ayrıca Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) tarafından ICOM, 1946 yılından 2007 yılına kadar olan süreçte müzecilik tanımında değişiklikler yapmıştır.

1946 yılında yapılan tanım şu şekildedir; "Müze kelimesi, sanatsal, teknik, bilimsel, tarihi veya arkeolojik materyal bulunduran, içerisine hayvanat ve botanik bahçelerinin dahil olduğu, kütüphanelerin ise içerisinde sergi salonu bulunan kütüphaneler istisna olmak üzere dışında kaldığı halka açık tüm koleksiyonları içinde barındırır."

1951 yılında yapılan tanımda ise; "Müze kelimesi burada genel çıkar için yönetilen, koruma, çalışma, amaçlarıyla ve özellikle, sanatsal, tarihî, bilimsel ve teknolojik koleksiyonları, botanik ve hayvanat bahçelerini ve akvaryum gibi kültürel değer unsurlarının ve nesne gruplarının öğretileri ve haz almaları için halka sergilendiği sürekli bir kuruluş" olarak müzeleri tanımlamaktadır.

1961 yılına gelindiğinde ise tanım; "Müze, kültürel ve bilimsel önem taşıyan eser koleksiyonlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun

⁷ <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeli.html> 05.03.2019

gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur." şeklinde değişmiştir.

1974 yılında Danimarka'nın Kopenhag şehrinde yapılan genel kurulda, tanım tekrar değiştirilmiş olup; "Müze, insanoğlunun ve çevresinin kesin kanıtlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur." şekline dönüşmüş ve bu tanım günümüze kadar değişmeden kalmıştır.⁸

Yukarıda bahsettiğimiz müze tanımlarına ek olarak genel olarak, tarih öncesi ve tarihimizin çeşitli dönemlerine ait kültür, bilim, din ve güzel sanatlarla ilgili yer üstünde, yeraltında ve su altındaki tüm taşınır ve taşınmaz belgeler olarak nitelenen kültür varlıklarını saptayan, bilimsel metotlarla inceleyip açığa çıkaran, ilmi metotlarla değerlendirip akademik düzeyde değerlendiren, bir laboratuvar hassasiyetinde çalışan, tüm bu kültür varlıklarını koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, çalışmaların bilimsel sonuçlarını yayınlayan, halkımızın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki ilgisini ve sanat zevkini yükselmesine katkı sunan, çağımızda hızla gelişen teknoloji karşısında kaybolmaya yüz tutan geleneksel kültürümüzü yabancı kültür dayatmalarına karşı korumada ve dünya görüşünü geliştirmede her yaştan bireye ömür boyu bir eğitim, kültür, ve bilim kurumudur şeklinde tanımlamamız da mümkündür.

Müze sınıflandırılması sahip oldukları taşınır ya da taşınmaz kültür varlıklarına göre, çeşitli kaynaklarda, farklı kişi ve kuruluşlarca değişik şekillerde yapılmıştır. İlk Müzeler Müdürü ve Eski Eserler ve Müzeler Müdürlüğü'nün ilk Genel Müdürü Dr. Hamit Zübeyr Koşay, müzeleri 1973 yılında içindeki malzeme ve amaçları bakımından aşağıdaki uzmanlık bölümlerine ayırmıştır.

1. Resim ve Heykel Galerileri gibi Sanat Tarihi Müzeleri,
2. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri,

⁸<https://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1> 07.03.2019

3. Etnoloji ve Milli Etnografya Müzeleri,
4. Açık Hava Müzeleri,
5. Ziraat Müzeleri,
6. Süsleme Sanatları Müzeleri,
7. Bilim ve Teknik Müzeleri,
8. Nakil Araçları ve Posta Tarihini de içine alan Haberleşme Müzeleri,
9. Havacılık Müzeleri,
10. Denizcilik Müzeleri,
11. Askeri Müzeler,
12. Sağlık Müzeleri,
13. Pedagoji Müzeleri,
14. Devrim Müzeleri vb.

Hamit Zübeyr Koşay, kuruluş tarzı ve yönetimleri itibariyle müzeleri şu sınıflandırmaya tabi tutmuştur.

1. Devlet Müzeleri ve Milli Müzeler,
2. Üniversite Müzeleri,
3. Vakıf Müzeleri,
4. Şehir Tarihi Müzeleri,

Büyük şahısların doğduğu, yaşadığı veya hatırasını bıraktığı malikhane ve Kurumlar,

Arkeoloji siteleri ve yerleşme yerleri vb. Hamit Z. Koşay, Türkiye'deki müzeleri o tarihlerde üç ana gruba ayırmıştır.

1. Devlet Müzeleri,
2. Özel idarelerden yardım gören Mahalli Müzeler,
3. Eski Eser Toplama Yerleri (Depolar).

Yine bir Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü, Mehmet Önder, 1966 yılında Müzeleri şu ana gruplara ayırmıştır.

1. Arkeoloji Müzeleri,
2. Tarih ve Sanat Müzeleri,
3. Müze Anıtlar,
4. Etnografya Müzeleri,
5. Devrim Müzeleri,
6. Askeri Müzeler,
7. Özel Müzeler (PTT Müzesi, Sağlık Müzesi, Belediye ve şehir Müzeleri gibi)

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlerinden Hikmet Gürçay, 1968 yılında müzeleri genel olarak dokuz grup altında toplamıştır. Bu gruplama, UNESCO'nun gruplamasının aynısıdır.

1. Sanat Müzeleri,
2. Modern Sanat Müzeleri,
3. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri,
4. Etnografya ve Folklor Müzeleri,
5. Tabii Bilim Müzeleri,
6. Bilim ve Fen Müzeleri,
7. Bölge Müzeleri,
8. İhtisas Müzeleri,
9. Üniversite Müzeleri,

H. Gürçay, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı müzeleri yedi gruba ayırmıştır.

1. Arkeoloji Müzeleri,
2. Etnografya Müzeleri,
3. Devrim Müzeleri,

4. Anıt Müzeler (Anıtkabir, Mevlana Müzesi gibi),
5. Müze Anıtlar (Ayasofya, Kariye gibi)
6. Tarih ve Sanat Müzeleri (Topkapı Sarayı Müzesi gibi)
7. Müze Evler,

Hikmet Gürçay, Milli Eğitim Bakanlığı dışındaki müzeler sınıflamasını da şöyle yapmıştır.

- 1) Askeri Müze,
- 2) Deniz Müzesi,
- 3) Belediye Müzeleri,
- 4) Tabiat Tarihi Müzesi,
- 5) Açık hava Müzeleri,
- 6) Bilim ve Fen Müzeleri,
- 7) Eğitim ve Pedagoji Müzeleri,
- 8) Ziraat Müzeleri,
- 9) Spor ve Gençlik Müzeleri,
- 10) Çocuk Müzeleri.

Müzelerin sınıflandırılması ansiklopedilerde de başka başka yapılmıştır. Der Kunst Brockhaus isimli ansiklopedi müzeleri üç ana gruba ayırır:

1. Doğa Bilimleri ve Teknik Müzeler,
2. Tarih ve Kültür Tarihi Müzeleri,
3. Sanat ve Uygulamalı Sanat Müzeleri,

Aynı kaynaktan yer alan ve değişik konulara göre kurulmuş müzelere ait uzunca bir sınıflandırma listesi de aşağıdaki gibidir.

- 1) Tabiat Tarihi Müzeleri,
- 2) Sağlık Müzeleri,

- 3) Teknik Müzeler,
- 4) Zanaat Müzeleri,
- 5) Sanayi Müzeleri,
- 6) Ordu (Askeri) Müzeleri,
- 7) Donanma (Deniz) Müzeleri,
- 8) Etnoloji ve Folklor Müzeleri,
- 9) Prehistorya Müzeleri,
- 10) Açık Hava Müzeleri,
- 11) Yurt Müzeleri,
- 12) Anı Müzeleri ve Anısı Olan Yerler,
- 13) Sanatçı Müzeleri,
- 14) Belirli Yerler ve Ülkelerin Tarihini konu alan Tarih Müzeleri,
- 15) Edebiyat Müzeleri,
- 16) Müzik Müzeleri,
- 17) Tiyatro Müzeleri,
- 18) Mimarlık Müzeleri,

Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) nin 17–25 Haziren 1962 tarihleri arasında Meuchatel'de düzenlediği Hızlı Değişim İçerisinde, Ülkelerde ki Müzelerin Sorunları sempozyumunda, müze çeşitleri konusu da görüşülmüştür. ICOM tarafından 1964 yılında kabul edilen ve halen de geçerli olan müze çeşitleri yedi grupta toplanmaktadır.

1. Sanat Müzeleri,
2. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri,
3. Etnografya Müzeleri,
4. Tabiat Tarihi Müzeleri,
5. Bilim ve Teknoloji Müzeleri,

6. Bölge Müzeleri,

7. Özel Amaçlı Müzeler.

Yukarıda açıkladığımız tüm müze tanımlarına ve sınıflandırmalarına ek olarak günümüzde ülkemizde faaliyetlerine devam eden müzelerden yola çıkarak kendi müze gruplandırmamı sunmak isterim.

Koleksiyonlarına Göre, Bağlı Olduğu kurumlara Göre, Koleksiyonlarını Sergiledikleri Mekânlarına, İşlevlerine göre Farklı Müzeler ve Diğer kategoride değerlendirebileceğimiz Müzeler olmak üzere beş ana başlıkta toplayabiliriz. Bunları kısa kısa aşağıda açıklayarak daha iyi anlayabiliriz.

Koleksiyon Çeşitlerine Göre Müze Türleri :

Ülkemizde faaliyet gösteren müzeleri sergilemede kullandıkları eserlere göre ayrıştırırken Genel, Arkeoloji, Sanat, Tarih, Etnografya, Doğa Tarihi ve Jeoloji, Bilim, Ekonomi müzeleri ve Planetaryumlar olarak gruplandırabiliriz.

Genel Müzeler

Sergilemede kullandıkları eserlerin çeşitliliği çok farklı olduğu için bu ad altında değerlendirebiliriz. Konya'da Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyette bulunan A. R. İzzet Koyunoğlu Müzesi'ni örnek olarak verebiliriz.

Arkeoloji Müzeleri

Türkiye'de en yaygın bulunan müze türü arkeoloji müzeleridir. Özellikle buldukları coğrafya ya da buldukları şehirde ki arkeolojik kazı alanlarından çıkmış eserleri ile sergilemelerini yapmaktadırlar. Hemen hemen bütün illerimizde bulunmaktadır.

Sanat Müzeleri

Genel olarak sanatsal ve bilimsel değer taşıyan tüm eserlerin sergilendiği müze türlerindedir. Günümüz ülkemizde faaliyet gösteren sanat müzeleri, kültürümüz ve tarihi değerlerimize sahip çıkmalarının yanında birer eğitim kurumu görevini de sunmaktadırlar.

Bu müze sınıfının içerisinde resim, heykel, seramik, cam, suluboya, kolaj, kostüm, çizim, çeşitli tasarım objeleri gibi çok çeşitli sanat eserleri bulunmaktadır. Ülkemizde Dünya Sanat Müzeleri ile boy ölçüşebilecek sergilere ev sahipliği yapan müzelerimiz bulunmaktadır. Örnek olarak Sakıp Sabancı, Pera, ve İstanbul Modern Müzesi'ni verebiliriz.

Tarih Müzeleri

Ülkemizde bulunan ve tarihimizin zenginliğini çok geniş kitlelere anlatan müzelerimizdir. Koleksiyonlarında yazılı ve görsel eserler bulunan müze çeşidine bir araya getirerek sanatsal ve bilimsel araştırmalara da kaynaklık etmektedir.

İstanbul Panorama 1453 Tarih Müzesi, Anadolu Medeniyetler Müzesi gibi örneklendirebiliriz.

Etnografya Müzeleri

Toplumumuzun gelenek-göreneklerini, yöresel kıyafetlerini, gündelik yaşamda kullandıkları eşyaları, kısacası halk sanatını ve özelliklerini anlatan müzelerimizdir.

Ülkemiz de arkeoloji müzeleri kadar yaygın olan müzelerimize Ankara Etnografya Müzesi ve Konya Etnografya Müzesi' örnek olarak verebiliriz.

Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri

Faaliyette bulunan bu müzelerimiz de çok eski dönemlerden kalma, doğa ve kültür içerikli sürekli sergilerin yer almaktadır. Koleksiyonlarında bulunan materyalleri özelliklerine ve türlerine göre ayrılmışlardır. İçeriklerin de fosiller, bitkiler, zooloji, kayaçlar, mineraller, jeoloji gibi oldukça çeşitliliği zengindir. Bu müze türüne Ülkemizde Maden Tetkik Arama Enstitüsü Doğa Tarihi Müzesi örnek olarak gösterebiliriz.”

Bilim Müzeleri

Bu tür müzeler, bilimsel araştırma ve incelemeler yaparak sonuçlarını halka sunan müze türleridir. Elde ettikleri sonuçlara toplumun gelişmesini ve kalkınmasını sağlarlar.

Ülkemiz de TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesini bu özelliklerde ki müzelere örnek verebiliriz.

Endüstri Müzeleri

Endüstri müzeleri, ilgilendiği alanlarla ilgili bilimsel iş gücünün kazandırılmasında, kişilerin araştırma yapmalarına, inceleme ve gözlem becerilerini geliştirmesi noktasında imkanlar sunan müzelerdir. Ülkemiz de Rahmi Koç müzesi bu müze türüne örnek olarak gösterilebilir.

Planetaryumlar

Sayca çok fazla yüksek teknolojik görüntüleme cihazları ile çekilen fotoğrafların belli bir düzen de bir araya getirilerek özel bir oda ya da mekan da sunan müze çeşitleridir.

Planetaryumlar aynı zamanda Bilim Müzeleri kategorisinde de değerlendirilebiliriz. Hem eğitici hem de eğlendirici bir kimliğe sahip bu tür müzelerimize Özel Rahmi Koç müzesini verebiliriz.

Bağlı Oldukları Kurumlara Göre Müze Çeşitleri

Türkiye’ de faaliyet gösteren bu tür müzelerimize Devlet, Belediye, Özel, Vakıf, Askeri ve Üniversitelere Müzeleri diye kategorilere ayırabiliriz.

Devlet Müzeleri

En genel anlamıyla Devlet’in yönetiminde olan müzelerdir. “Devlet müzeleri korunması gerekli olan her türlü eski eseri korumak ve değerlendirmek amacıyla kurulmuştur.”⁹ Ülkemiz de Topkapı Sarayı Müzesi ve Yıldız Sarayı vb. gibi müzeler devlet müzelerine örnek verilebilir.

Belediye Müzeleri

Türkiye’de gittikçe yaygınlaşan bir müze türüdür. Buldukları şehrin belediyeleri tarafından desteklenen belediye müzelerinin hepsinin de ortak amacı topluma hizmet etmektir. Bu tür müzelerimiz öncelikle buldukları kentin kültürünü, yaşam tarzını, gelenek ve göreneklerini topluma sunmaktadırlar.

⁹ Mete, S, Karaman, A. 15.

Bu özellikte ki müzelerimize İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına Bağlı Müzeler ile diğer illerimizin kent müzelerini örnek gösterebiliriz.

Özel Müzeler

Bakanlıklar, kamu kurum ve Kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 26. Maddesi doğrultusunda Bakanlığımızdan izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit taşınır kültür varlığını içeren müzeler kurabilirler.

Taşınır kültür varlıklarının korunması açısından Devlet müzeleri statüsünde bulunan özel müzelerin başvurusu, kuruluş, görev, yönetim, gözetim, denetim şekil ve şartları "Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik" hükümleri ile belirlenmiştir.

İlgili mevzuat kapsamında yeterli nitelik ve nicelikte bulunmaları ve sürekli hizmet vermeleri hususları dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda açılmaları uygun bulunan özel müzeler, Bakanlık denetiminde faaliyetlerini sürdürürler.

25.02.2019 tarihi itibari ile Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde **258** özel müze faaliyet göstermektedir.¹⁰

Eğitim Kuruluşlarına, Üniversitelere Bağlı Müzeler

Ülkemiz de faaliyet gösteren bu tür müzelerimiz daha çok bilimsel araştırma ve incelemeler için kurulmuş eğitim amaçlı müzeleridir. Üniversite, Lise ve ortaöğretim kurumlarının çatısı altında da kurulmuşlardır. Örnek olarak Selçuk Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, ODTÜ Arkeoloji Müzesi, Gazi Üniversitesi ve sayısı ile öne çıkan İstanbul Üniversitesi müzelerini verebiliriz.

Askeri Müzeler

Sahip olduğumuz toprakların kazanılmasına borçlu olduğumuz ve tarihimizin çeşitli zaman dilimlerinde yapılmış olan savaşların aktarılması görevi gören müzelerimizdir. Bünyesinde yapmış olduğumuz bu savaşlardan kalma savaş aletleri,

¹⁰ <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-135633/ozel-muzeler.html> 08.03.2019

çeşitli askeri malzemeler ile silahların sergilendiği müzelerimizdir. Özellikle Ankara Kurtuluş Savaşı Müzesi ile İstanbul Harbiye Müzesi bu tür müzelerimizin mihenk taşı askeri müze örnekleridir.

Koleksiyonların Sergilendiği Mekanlara Göre Müze Çeşitleri

Bu tür müzelerimiz koleksiyonlarında bulunan eserleri ziyaretçilerine sunduğu mekanlara göre; açık hava müzeleri, anıt müzeler ve müze evler olarak ayrıştırılabilirizdir.

Açık Hava Müzeleri

Adından da belli olduğu üzere bünyesinde bulunan tüm sergi ve görsel unsurların açık havada sergilendiği müzelerimizdir. Aslına bakacak olursak ülkemizin her noktasının bir açık hava müzesi olduğunu söylemek hiç te yersiz olmayacaktır. Türkiye’de Efes Antik Kenti ile başlayıp, Bergama, Perge gibi antik kent müzelerimiz bulunmaktadır. Göreme, Çanakkale ve Nemrut Açık Hava Müzelerini de örnek olarak verebiliriz.

Anıt Müzeler

Ülkemizde yaygın olarak görülen müze mekanı anlamında Cami, kilise, kale, sur, anıt, tapınak gibi mimari ve tarihi yönden değerli olan mimari unsurların müzeye çevrilmesiyle oluşturulmaktadırlar.

Bu tür müzelerimize verebileceğimiz örneklerin başında hiç kuşkusuz Ayasofya gelmektedir. Diğer örneklerimiz olan Aya İrini Anıt Müzesi, Akdamar Müzesi ve İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi oldukça önemlidir.

Müze Evler

Ülkemizde yaygın olan diğer müze türlerinden olan bu tür müzelerimizin genel özelliği koleksiyonda ki eserlerle birlikte bulunduğu yapıda faaliyette bulunmalarıdır. Örnek olarak Tevfik Fikret’in Evi, Eskişehir Osmanlı Evi, Yozgat Nizamoglu Konağı gibi örnekleri verebiliriz.

İşlevlerine Göre Farklı Müze Çeşitleri

Teşhir ve tanzimde sadece tek kişi veya sadece bir nesneyi konu alan müzeler, Atatürk (Müze Evleri), Devrim müzeleri ile Sanal Müzelerdir.

Tek Kişilik Veya Bir Nesneyi Konu Alan Müzeler

Sergilemede ana unsuru barındıran bir tek nesne ya da o nesnenin özelliklerini anlatan müzeler olarak tanımlayabiliriz. Gaziantep fıstık müzesi ile Kahramanmaraş Dondurma müzesini örnek olarak verebiliriz.

Atatürk (Müze Evleri)

Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşadığı yıllarda bizzat kendisinin oturduğu, çeşitli gezilerinde dinlendiği ve misafirlerini ağırladığı ev, köşk, saray ve resmi yapılarıdır. Bu müze evlerde Atatürk'ün giydiği kıyafetleri, kullandığı kişisel eşyalar, resmi tüm belgeler ve beyannameler, çalışma masası ve resimler gibi birçok eser sergilemektedir. Bu müze türüne örnek olarak Konya Atatürk Evi, Erzurum Atatürk Evi ve Kayseri Atatürk Evi gibi örnekleri çoğaltabiliriz.

Devrim Müzeleri

Ülkemizde de faaliyette bulunan bu tür müzelerimiz diğer türlerinden farklı özelliklere sahiptirler. Diğer müzelerden ayırtıran özelliği ise sergi unsurlarının nesnel bir bakış açısıyla değil de öznel bir bakış açısı ziyaretçilere sunulmasıdır. Devrim müzelerinde sergilen eserler çoğunlukla fotoğraf, maket, afiş, gazete koleksiyonları ve grafikler gibi görsel malzemelerden oluşur. Örnek olarak; İstanbul 15 Temmuz Demokrasi Müzesi'ni verebiliriz.

Sanal Müzeler

Günümüzde her şey gelişirken müzelerimizin de gelişmesi artık kaçınılmaz bir durum olmuştur. Hızla gelişen teknoloji karşısında müzelerimi çağa ayak uydurma zorunda kalmışlardır. Müzelerin ekonomik açıdan daha iyi durumlara gelmeleri ile birlikte yeni teknolojileri kullanmaya başlanmasıyla dijital müzeler ortaya çıkmıştır. Kısıtlı zamanlarda sınırsız ve hızlı etkileşimle artık sosyal medya olgusundan yoksun müzeler düşünülemezdir.

Ülkemizde faaliyette bulunan hemen hemen tüm müzelerimizin internet adresleri mevcut olup Dünya'ya kendilerini tanıtmaktadırlar.

Diğer Müze Çeşitleri

Çocuk Müzesi

Ülkemizde Faaliyette bulunan müzelerden, tam anlamıyla eğitim işlevini destekleyen çocuk müzeleri, çocukların gelişim özelliklerini de göz önünde bulundurarak, onların daha araştırmacı ve yaratıcı olmalarını amaçlar. Bu müzelerimizde teşhir ve tanzimleri çocuğun ilgisini çekecek şekilde düşünülmüştür. İstanbul Oyuncak Müzesi, Antalya Oyuncak ve Çocuk Müzesi'ni örnek olarak verebiliriz.

Denizaltı Müzesi

Denizaltı müzeleri, deniz savaşları, denizcilik ve deniz araçları ile antik batık gemileri içine alan bir konsept de faaliyet göstermektedirler. Ülkemizde ilk örneklerinden olan Antalya'nın Side ilçesinde ki su altı müzesidir.

Spor Müzesi

Türkiye'de oldukça sevilen ve taraftar kitlesi küçümsenemeyecek kadar fazla olan spor kulüplerin çeşitli dallarda kazandıkları kupaları, çeşitli fotoğrafları ile formaların sergilendiği müze türleridir. Örnek olarak; Galatasaray Müzesi, Beşiktaş Müzesi ve Fenerbahçe Müzesini gösterebiliriz.

Ancak; şunu da söylemek zorundayız ki, saymış olduğumuz tüm bu müze tanımlarına günümüzdeki ve gelecekteki nesillerin zevkleri ve merakları doğrultusunda biriktirip koruyacakları kültür ürünleri arttıkça ve çeşitlendikçe müze sınıflandırılması da bir o kadar artacak ve kategorilere ayrılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE’DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİMİ

Türk müzeciliğinin temelini günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzelerinin de temeli olan Mecma-ı Asar-ı Atika’ya (Eski Eserler Koleksiyonu) dayanmaktadır. Sultan Abdülmecit’in 1845 yılında Yalova’ya yapmış olduğu bir seyahat sırasında görmüş olduğu Doğu Roma yazıtlarını İstanbul’a taşınması emrini vermesiyle, tüm bu eserler 1846 yılında Tophane Müşiri Damat Ahmet Fethi Paşa tarafından o vakte kadar aslında silah deposu (Harbiye Ambarı) olarak kullanılan Topkapı Sarayı’nın birinci avlusunda, Ayasofya’nın yakınında ve onunla çağdaş olan Aya İrini’ye taşınıp burada biriktirmeye başlanmıştır.

Padişahın da emriyle Yalova’da bulunan bu eserler hızla toplatılmış ve düzenli bir şekilde tasnifleri yapılmıştır. Eserler toplandıkça çoğalan bu eserleri sınıflandırılarak ayrıştırılmıştır. Git gide bir müze oluşumunun da aslında temelleri atılmıştır. Müze hüviyetine kavuşan Aya İrini yapılan bu eser ayrıştırmasından sonra, Mecma-i Eslihai Atika ve Mecma-i Asar-ı Atika olmak üzere iki bölüm halinde düzenlenmeye başlanmıştır. Bölümlerden ilki olan Mecma-i Eslihai Atika bölümü günümüzde de faaliyetlerini sürdüren Harbiye Askeri Müzesi’nin temelini oluşturmaktadır.

Kuruluşu modern anlamda olmamakla beraber 15. yy. a kadar uzanmaktadır. 1453’de İstanbul’un Türkler tarafından fethinden sonra Aya İrini Kilisesi, değerli harp silah, araç ve gereçlerinin toplandığı “Cebehane” olarak düzenlenmiştir. 1726 tarihinde Cebehane’deki tüm malzemeler düzenlenerek “Dar-ül Esliha” adı ile yeni bir kuruluş gerçekleştirilmiştir. Modern anlamda müzeciliğin temeli Tophane Müşiri Damat Ahmet Fethi Paşa’nın gayretleri ile 1846 yılında atılmış ve bu tarih Türk Müzeciliği’nin ve Askeri Müze’nin gerçek anlamda ilk kuruluşu olmuştur.

Aya İrini’deki revakların araları camekanlarla kapatılarak, sergileme mekanları haline getirilmiştir. Bu mekanlardan bir bölümünde eski harp silah, araç ve gereçlerinden oluşan koleksiyonlar, diğer bölümlerde ise arkeolojik eser koleksiyonları sergilenmiştir. Ahmet Fethi Paşa’dan sonra Aya İrini’deki bu koleksiyonlar kısa bir süre sonra ilk defa müze adını alarak “Müze-i Hümayun” olarak isimlendirilmiştir.

Müze teşkilatının kurulmasından sonra özellikle arkeolojik eserlerin sayısının artması üzerine bu eserler Çinili Köşk'e taşınmış ve bugünkü İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin temeli atılmıştır. Ahmet Muhtar Paşa, silah koleksiyonlarını ilanlar ve resmi yazışmalarla zenginleştirmiştir. Kütüphanesi, sineması, atış poligonu, yayınları, kıyafethanesi ve meheri ile günümüz çağdaş müzecilik anlayışına uygun nitelikte bir müze oluşturulmuştur. 1940 yılına kadar Aya İrini'deki faaliyetlerini sürdüren Askeri Müze, İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye sıçrayabileceği düşüncesi ile faaliyetlerine bir süre ara vermiştir. Savaş tehlikesinin ortadan kalkmasından sonra 1949 yılında Maçka Silahhanesi'nde depolanan eserler 1959'dan itibaren Harbiye Mektebi Jimnastikhanesi binasında tekrar sergilenmeye başlamıştır. Bu binanın zamanla Askeri Müze koleksiyonları için yetersiz kalması ve çağdaş anlamda gelişime yönelik adımların atılmasına imkan vermemesi üzerine 1966 yılından itibaren restorasyon çalışmaları sürdürülen eski Harbiye binasının Askeri Müze olarak kullanılmasına karar verilmiş ve 10 Şubat 1993 günü yeni bir düzenleme ile ziyarete açılmıştır.¹¹

Mecma-ı Asar-ı Atika koleksiyonu Sadrazam Ali Paşa döneminde düzenlenerek 1869 yılında dönemin Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk müzesi Müze-i Hümayun kurulmuştur. Kurulan bu imparatorluğun ilk müzesine yine aynı yıl, müze ile yakından ilgilenen dönemin Maarif Nazırı Saffet Paşa, müzeye eser kazandırmak için kişisel çok büyük çabalar sarf etmiştir. Ayrıca Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden İngiliz asıllı Edward Goold'un müze müdürü olarak atanmasını sağlamıştır.¹² Tüm bu çalışmaların yanında ayrıca; vilayetlere bir genelge gönderilerek çevrelerinde bulunan bütün tarihi eserlerin tahrip edilmeden müzeye iletmeleri istenmiştir. Müzenin kurulup, eserlerinde toplanmaya başlanmasından sonra aynı yıl içerisinde ilk Asarı Atika Nizamnamesi hazırlanarak yürürlüğe girmiştir.

Müzeye getirilen eserlerin sayılarının ve çeşitliliğinin gittikçe artması neticesinde yeni mekanlara ihtiyaç duyulmuştur. Yeni mekan arayışları sonucunda mevcut müzenin Çinili Köşk'e taşınması kararlaştırılmıştır. Yeni mekanına taşınan Müze 1880 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Müzenin Çinili Köşk'e taşınmasından

¹¹ <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165466/askeri-muze.html> 10.04.2019

¹² <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165466/askeri-muze.html> 10.04.2019

sonra Müze Müdürü olarak görev yapan Anton Dethier vefat etmiştir. Anton Dethier vefat etmesi üzerine yeni müdür olarak Türk Müzecilik tarihinde önemli bir yere sahip olan aynı zamanda arkeolog ve ressam Osman Hamdi Bey 11 Eylül 1881 tarihinde görevlendirilmiştir.

Osman Hamdi Bey'in bizzat katıldığı 1887 yılında Sayda'da gerçekleştirilen kazıların sonucunda İskender Lahti'nin de dahil olduğu bir grup lahit ortaya çıkarılmıştır. Bulunan bu kalabalık lahit grubunun İstanbul'a taşınmasından sonra mevcut binada mekan problemleri yine baş göstermiştir. Yeni mekan arayışlarına giren Osman Hamdi Bey yeni bir müze binası yapılması için yoğun gayretlere başlamıştır. Başlanan bu girişimler neticesinde yeni bir müze binasının yapımı için onaylar alınmış ve Müze binasının tasarlanması işi için Fransız asıllı bir Levanten ailenin oğlu olan Mimar Alexandre Vallaury'e verilmiştir. Bu bina ülkemizde, müze binası olarak tasarlanan ve yapılan ilk bina olan Müze-i Hümayun'dur. Müze-i Hümayun 1891 yılında açılmıştır. Açılışından kısa bir süre sonra müzeye kütüphane, fotoğraf laboratuvarı ve bir maket atölyesi kazandırılmıştır. Anadolu'nun farklı farklı şehirlerinde yapılan kazılar neticesinde çıkarılan eserle müzeye getirilmiş ve bu getirilen yeni eserleri sergilemek amacıyla 1903'te ve 1907'de müzeye ek binaların yapılması sağlanmıştır.

Yine aynı dönemde, İstanbul'un dışında Anadolu'daki bazı şehirlerde de müze kurma girişimleri başlatılmıştır. Yapılan bu yeni yeni müze kurma çalışmaları sonucunda ilk olarak 1902'de Konya'da, 1904'de Bursa'da günümüz müzecilik anlamında yeni müzeler kurulmuştur. Kurulan bu müzelerde yetişmiş uzman henüz olmadığından yabancı arkeologlar ve uzmanlardan müzelerde bulunan kültür varlıkları ve eserlerin kayıt, katalog, teşhir ve tanzimi konularında destekler alınmıştır. Alınan bu desteklerden sonra müzecilikte önemli olanın sadece saklama ve depolamanın olmadığı, daha önemli olanın korumayla birlikte, envanter kayıtlarının tutulması ile birlikte disiplinli bir şekilde sergileme faaliyetlerinin olduğu anlaşılmış ve bu bağlamda önemli çalışmalar yapılmıştır.

Osman Hamdi Bey'in ölümünden sonra boşalan müze müdürlüğü kardeşi Halil Edhem getirilmiştir. Müdürlük süresi boyunca Halil Edhem Bey, yabancı uzmanlardan da destek alarak daha çok bilimsel yayınların çıkartılmasına ağırlık

vermiştir. 1912-1914 yılları arasında Gustav Mendel'in yaptığı üç ciltlik katolog çalışması olan "Catalogues de Sculptures Gregues, Romaines et Byzantines" isimli taş eserler kitabı Müzey-i Hümayun'u dünyaya kültür, sanat, arkeoloji ve müzecilik camiasında tanınmasında rolü fazlaca olmuştur.

1914 yılına gelindiğinde ise Türk ve İslam eserlerinin tanıtılması ve beğeniye sunulması için Evkaf-ı İslamiye Müzesi, Süleymaniye Camii'nin imaretinde açılması sağlanmıştır. Halil Edhem Bey geleneksel Avrupa müzeciliği bakış açısıyla, Yakınoğu ülkelerinin eserlerini ayırtmıştır. Yapmış olduğu çalışma yöntemiyle ortaya çıkan daha çok Doğu kökenli eserleri de sergileyeceği bir oluşum ortaya çıkmıştır. Yeni bir mekanda ortaya çıkan bu eserleri Eski Şark Eserleri Müzesi olarak teşhir tanzimine başlanmıştır. 1917 yılına gelindiğinde Halil Edhem Bey müzelerin dışında kalan ve hepsinin de korunması gerekli olan eserlerin sağlığı için çalışmalar yapmış ve Eski Eserleri Koruma Encümeni, meclis kararıyla kurulmasına vesile olmuştur.

Ülkemizde bir sanat müzesi kurulması yönündeki çalışmalar ilk kez XIX. yüzyıl sonlarında başlatılmıştır. Güzel Sanatlar Okulunun (Sanayi-i Nefise Mektebi) kuruluşuyla da yakından ilgisi olan bu girişimin sonunda bir koleksiyon oluşturulmaya başlanmış ancak, müzenin açılışı gerçekleştirilememiştir. 1883'te açılan Güzel Sanatlar Okulu'nun öğrencilerinin eğitimini desteklemek ve bilgi, görgülerini artırmak amacıyla bir resim koleksiyonu ile bu koleksiyonun sergileneceği bir resim salonu oluşturulması düşüncesi, sanat koleksiyonları için de bir başlangıç olmuş ve Elvah-ı Nakşiye olarak anılan resim koleksiyonu da bu amaçla meydana getirilmiştir. Ancak ilk sanat müzesi, Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1937 yılında Atatürk'ün emriyle kurulan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi olmuştur.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru ülkemizde artık bir de sanat müzesinin kurulması ihtiyacı hasıl olmuş ve bu yönde çalışmalar başlamıştır. (Sanayi-i Nefise Mektebi) Güzel Sanatlar Okulunun kurulmasıyla da doğrudan ilgisi bulunan bu teşebbüsün sonunda her ne kadar koleksiyonlar oluşturulmaya başlanmışsa da Sanayi-i Nefise Mektebi müzesinin açılışı gerçekleştirilememiştir. 1883'te açılışı yapılan Güzel Sanatlar Okulu'nun öğrencilerinin çalışmalarında oluşan bir resim

koleksiyonu oluşturulmuştur. Öğrenci çalışmalarından oluşan bu koleksiyonun sergileneceği bir resim salonu ya da galerinin oluşturulması düşüncesi, diğer sanat koleksiyonları için de bir başlangıç olarak kabul edilebilir. Bu çalışmalar doğrultusunda oluşan Elvah-ı Nakşiye olarak anılan resim koleksiyonu da bu çalışmalar neticesinde meydana getirilmiştir. Ülkemizde bugün ki anlamıyla ilk sanat müzesi, Atatürk'ün emriyle kurulan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Cumhuriyet'in ilanından sonra 1937 yılında olmuştur.

Müzeler Cumhuriyet döneminde, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan ve daha sonradan adı “Âsâr-ı Atika ve Müzeler Müdürlüğü” olarak değiştirilen Hars Müdürlüğüne bağlanmıştır. 1944 yılında ise “Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü” adı altında yeniden revize edilerek kurulmuştur. 1924 yılında Bakanlar Kurulunda alınan bir kararla, Osmanlı sultanlarının ikametgâhı, devletin yönetim ve eğitim merkezi olarak kullanılan, İstanbul fatihi Sultan II. Mehmet tarafından 1460-1478 tarihleri arasında yaptırılmış olan ve zaman içerisinde bazı ilavelerin yapıldığı Sarayın bünyesinde bulunan koleksiyonu ile müze olarak ziyarete açılması uygun bulunmuştur.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak günümüzde faaliyette bulunan müzemizin de hikayesi diğer müzelerimizin ki ile hemen hemen aynıdır. İlk olarak Atatürk Ankara'da bir Hitit Müzesi'nin açılmasını ister, bu isteğin üzerine 1923 yılında Kurşun Han ve Mahmut Paşa Bedesteni Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerekli tamirat ve eksikliklerinin giderilmesinden sonra Ankara Arkeoloji Müzesi adıyla açılmıştır. Daha sonra 1967 yılında eserlerin çeşitliliği ve sayısının da artmasıyla yeniden teşhir tanzim olanakları revize edilerek bugün ki halini almıştır.

Ankara Etnografya Müzesi Cumhuriyet döneminde yapılan ilk müze özelliğine sahiptir. Müzenin inşasına 1925 yılında başlanmış ve yaklaşık beş yıllık bir yapım sürecinden sonra halkın beğenisine sunulmuş ziyarete açılmıştır. Müzenin eser bakımından oldukça zengin bir koleksiyonu vardır. Koleksiyonda yer alan eserlerin hemen hemen hepsi 1925 yılında çıkarılmış olan kanunla kapatılan tekke, türbe ve zaviyelerdeki eşya ve eserlerden oluşmaktadır. Tüm bu eserler Ankara Etnografya Müzesinde teşhir edilmeye başlanmıştır. Müzede eser sergilerinin yanı sıra halkın gündelik hayatından da kesitler sunulmaktadır. 1925 yılında çıkarılan

kanunla tekke ve türbeler kapatılırken Atatürk'ün isteği üzerine Konya Mevlana Türbesi kapatılmamış, türbede bulunan eserlerle birlikte müze haline dönüştürülmüştür.

Buraya kadar bahsettiğimiz ve Cumhuriyet' in ilk yıllarında kurulmuş olan müzelerimizin dışında, Anadolu'nun farklı farklı şehirlerinde yeni müzeler açılmış ve tüm yurt çapında giderek yaygınlaşarak sayılarının artması sağlanmıştır.

3.1. Selçuklu Dönemi:

Kültürel değerlerimizi koruyup, geleceğe taşınmasında en önemli rolü bulunan müzecilik olgusu ve faaliyetleri tüm dünyada ki olduğu gibi yurdumuzda da koleksiyonculukla başlamıştır. Anadolu' nun tüm coğrafyasında Türk Müzeciliğinin ilk temel taşları, Selçuklu Dönemi'nde 13.yüzyılda eski Konya'nın bulunduğu höyüğü çevreleyen ve günümüze kadar maalesef hiçbir emaresi kalmayan ve dış kale sur duvarları diye bildiğimiz yapının, o zaman ki mimari faaliyette bulunanlar tarafından çeşitli tarihi dönemlere ait yapılardan elde ettikleri yapı malzemelerinin, nizami bir şekilde dizilmeleri ile oluşturulduğunu söyleyebiliriz.

Bu ilk müzeciliği andıran olgunun bir benzerini de Dulkadiroğulları Beyliği Zaman'ında Kahramanmaraş Kalesi çevresinde yine aynı şekilde kale surlarında Geç Hitit mimari yapı malzemelerinin olduğu görülmektedir.

13. Yüzyıldan kalan Selçuklu Dönemine ait eserlerin iç ve dış mekanlarında ki kabartma, çini, taş işleme ve süsleme gibi sanat eseri unsurları kendi üzerlerinde taşıma özelliği ile günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde bu sanat eseri örnekleri hala yapıldıkları bina ve mekanlar da görebilmekteyiz. Selçuklular kendi dönemine ait her bir mimari yapıya has olarak kendine özgü süsleme sanatlarını bizlere bir ata yadigârı olarak sunmuşlardır. Bugün ki müzecilik anlayışına uygun bir müzecilik anlayışı yoktu belki ama bugünlere kadar gelebilecek eserleri ortaya koyup nesilden nesile aktarılacak eşsiz sanat eserlerini bizlere sunmuşlardır.

Selçuklu döneminde de sanat ve mimari gibi birçok önemli konularda öncülük edip yarınlara ışık tutmuşlardır. Geçmişimizin bizlere bıraktığı bu önemli unsurlar korunarak bu günlere kadar gelmişlerdir. Bunlarda müzeciliğin koruma özelliği ile bu günlerden gelecek nesillere aktarılacaktır.

Yarınlara bırakılacak eserler olarak sadece Selçukluların kullandıkları eşyaları düşünmemek lazım. Tüm bu eserlerin içerisinde bırakılan tarihi mekânlar da bizler için bir müzelik eser niteliğinde olmalıdır. Kısacası Selçuklu Döneminden kalan gündelik eşyalar kadar önemli olan asıl eserlerin Selçuklu Dönemi mimari yapılarının boş haliyle bile birer müzelik eser hatta kendisi birer müze özelliğindedir.

Selçuklu Dönemi'nden günümüze kalan ve hem bina hem de müze günümüzde **Konya Çini Eserler Müzesi** ziyarete açık olan Karatay Medresesi' dir. Medrese 1251 yılında Dönemin Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykâvus'un Sultanlığın da Emir Celâleddin Karatay tarafından yaptırılmıştır. Medresenin iç mekânları mozaik ve geometrik plaka çiniler ile kaplanmıştır. Medrese, Selçuklular devrinde hadis ve tefsir ilimleri okutulmak üzere "Kapalı Avlulu Medrese" tipinde yapılmıştır. Medresenin taşıyıcı ana duvarları yakın çevreden olan kesme Sille Taşından, kubbe ve tonozları pişirilmiş tuğladan örülmüştür.

Selçuklu Dönemi taş işçiliğinin şaheser bir örneği olan Taç kapısı üzerinde medresenin yapımı ile ilgili kitabeler, diğer bölümlerinde seçme âyet ve hadisler kabartma olarak işlenmiştir.

Anadolu Selçuklu devri taş ve çini işçiliğinde çok önemli bir yeri bulunan Karatay Medresesi 1955 yılında "Konya Çini Eserler Müzesi" olarak ziyarete açılmıştır. Müzede Selçuklu Dönemi, Beylikler Dönemi ve Osmanlı dönemine ait taş, çini ve seramikler sergilenmektedir. Müzede özellikle Kubad-Âbâd Sarayı çinileri, alçı süsleri, dolaplar, çini tabaklar ve kandiller teşhir edilmektedir.

Selçuklu Dönemi'nden günümüze kalan ve hem bina hem de müze olan eserlerden birisi Erzurum'daki Yakutiye Medresesi Müzesi'dir. İlk olarak medrese eğitimi amacı ile yapılan ve yüzyıllarca eğitim yeri olan bu yapı, Osmanlı Dönemi'nde de eğitim amaçlı olarak kullanılmış, Osmanlı'nın son dönemlerindeki işgallerle değişik amaçlara dönüştürülmüştür.

Cumhuriyetle birlikte günümüzde bildiğimiz gibi Yakutiye Müzesi'ne dönüştürülerek içerisinde değişik eserleri içinde barındıran bir müzeye dönüşmüştür. Bu yapının içindekilerden çok kendisi daha büyük bir sanat eseridir. Özellikle giriş

kapısındaki taş oymacılığı ile yapılan kabartmalar ve mukarnas tavan süslemeleri, Selçukludan günümüze kalan en önemli eserlerden sayılmaktadır. Ayrıca girişin sağ yanındaki kule şeklindeki minare üzerindeki çini işlemleri ve desenler de Dünyada eşi benzeri bulunmayan tarihi bir değer taşımaktadırlar. Bu eserlerin bir özelliği de kazılarla bulunmayıp bir araya toplanmayıp, zaten binanın üzerinde olmalarıdır.

Görüldüğü gibi bazen bir şeyleri bir araya toplayarak yapılan müzeciliğin yanı sıra, geçmişte yapılan bir eserin kendisi üzerindeki süsleme ve uygulamalar da o değerde kıymetli müzeliğin görünümüdür.

3. 2. Osmanlı Dönemi:

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde yapılan müzecilik faaliyetlerinin nasıl ve ne zaman başladığı konusunda çeşitli tarihler öne çıkmaktadır. Farklı düşünen tarihçilerden bir kısmı dönemin müzeciliğinin başlangıcını, Fatih Sultan Mehmet Han dönemine kadar götürürken, kimi tarihçi ve araştırmacılar da daha yakın dönem olan 1846 yılını öneme çıkarmaktadırlar. 1846 yılı da resmi olarak ta Ülkemizde müzelerin kuruluş yılı olarak kabul görmüştür. 1846 yılının kabul edilmesinin başlıca nedeni ise Tophane-i Amire Müşiri olarak görev yapan Fethi Ahmed Paşa'nın yoğun çabaları sonucunda çok sayıda Bizans Yazıtları ile eski eserleri Aya İrini'ye toplayıp dönemin ilk eski eser koleksiyonunu oluşturulmasıyla müzecilik serüvenimiz başlamıştır. Bu ilk müze kurma teşebbüsüyle toplanan eserlerin sayısı ve çeşitliliği artınca Mecma-ı Asar-ı Atika ve Mecma-ı Asar-ı Esliha olarak iki bölüme ayrılmıştır. Her ne kadar müzeciliğin temelleri atılmış olsa da henüz o tarihlerde toplanan tüm bu eserler ziyarete açık değildir. Her iki bölümde ki eserler sadece özel izinle gezilebilmekteydi. 1869 yılına geldiğimizde Aya İrini de yer alan bu alanlar müze adıyla anılmaya başlar ve Müze-i Hümayun ya da Müzehane-i Hümayun denilmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi Osmanlı Devleti'nde müzecilik faaliyetleri her ne kadar XIX. asrın ikinci yarısında başlasa da, aslında eski eser biriktirme çalışmaları çok daha eski tarihlere dayanmaktadır. Fatih Sultan Mehmet Han döneminden beri Harbiye Ambarı ya da cebehane olarak kullanılmış olan Aya İrini Kilisesi'nde savaşlarda elde edilen veya ganimet olarak alınan silahlarla birlikte savaş araç ve

gereçleri toplanmıştır. Ayrıca; Fatih Sultan Mehmet'in Topkapı Sarayı'nın iç avlusunda Bizans Döneminden kalma lahit, sütun, kaide ve sütun başlıklarını toplatıp bir araya getirttiği bilinmektedir.

Osmanlı Hanedanının ikamet ve idari merkezi olan Topkapı Sarayında korunan Kutsal Emanetler ile daha önceki padişahlara ait tüm eşyaların büyük bir titizlikle korunarak muhafaza edildiği bilinse de, günümüz müzecilik anlayışı ile hareket edilmediği de bilinmektedir. Toplanan ve korunan tüm bu eşyalar sadece İslam Dinine ve atalara karşı duyulan saygı, sevgi ve hürmetten dolayı büyük bir özenle saklanmıştır. Tüm bu düşüncelerimizin yanı sıra Osmanlılarda günümüz müzeleri ile bağdaşmasa da müze denebilecek yerlerin tekke ve türbeler olduğu da ileri sürülebilir.

Müze kavramı, resmi olarak ilk kez sadrazamlık makamından Maarif Nezaretine gönderilen 29 Ocak 1869 tarihli bir talimat yazısında yer almış ve tabir "müzehane" olarak kullanılmıştır¹³. 8 Temmuz 1869'da Müze-i Hümayun'un başına ilk atanan müdür Katolik bir İrlandalı olan Edward Goold'tur. Goold, Mekteb-i Sultani'de Tarih öğretmenliği yapmış, İstanbul'un tanınan Avrupalılarından biridir.

Goold göreve geldikten sonra Maarif Nezareti'nden valiliklere gönderilen genelgelerle, eski eserlerin neler olduğu ve değerleri anlatılır; devlete ait oldukları ifade edilerek müzeye konmak üzere İstanbul'a yollanmaları istenir¹⁴. Goold, Marmara Adası, Tekirdağ ve Kapıdağ yarımadasından heykeller bulup getirtmiş ve böylece 160 kadar eser toplanmıştır¹⁵.

Edward Goold, müzede belli başlı eserlerin tanıtıldığı taş basma bir katalog hazırlamıştır ve bu kataloğu da Ali Paşa'ya ithaf etmiştir. Ali Paşa'nın desteğiyle Müze-i Hümayun Müdürlüğü'ne gelmiş olan Goold'un görev süresi, Mahmud Nedim Paşa'nın sadrazam olmasıyla sona erecektir.

Mahmud Nedim Paşa 1871'de müze müdürlüğünü kaldırdı ve müzeyi Avusturya Sefiri Freiherr von Prokesch-Osten'in ısrarıyla İstanbul'daki Loyd

¹³ Eyice, "Arkeoloji Müzesi ve Kuruluşu", s. 1598.

¹⁴ Ortaylı, "Tanzimat'ta Vilayetlerde Eski Eser Taraması," Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, 1985, s. 1599.

¹⁵ Atasoy, "Türkiye'de Müzecilik", Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, 1985, s.1458.

Autrichen Vapur Acentesi'nin sahibinin oğlu, ressam ve koleksiyoncu Terenzio'nun muhafızlığına bıraktı¹⁶. Terenzio bu görevi sadece bir yıl kadar yaptığı bilinmektedir. Heinrich Schliemann'la bir hayli yoğun yazışmaları olan Terenzio'nun konservatör olarak başına geçtiği bu müessesemizde kayda değer bir çalışması bulunmamaktadır.

1872 yılında Mahmud Nedim Paşa'nın azli sonrasında Ahmet Vefik Paşa tarafından kurulan Müze-i Hümayun yeniden faaliyete geçirilmiş ve başına da Alman asıllı, Doktor Philipp Anton Dethier tayin olmuştur. Dethier, 1803 yılında Köln yakınlarında dünyaya gelmiş, Berlin Üniversitesi'nde tarih, klasik filoloji, arkeoloji, sanat tarihi öğrenimi görmüş bir uzmandı¹⁷. Müzenin başına getirildiğinde 68 yaşında olan Dethier, Türk müzeciliğindeki son yabancı müdürdür.

Dethier'in müdürlüğü sırasında gelişen en önemli olaylardan biri; Truva hazinelerinin Heinrich Schliemann tarafından kaçırlmasıdır. Hazinelerin geri alınması için dava açan Dethier dava için Atina'ya gitmiş fakat Osmanlı Devleti'nin yüklü bir tazminat karşılığı haklarından feragat etmesiyle dava kapanmıştır. Bu olayın hemen ardından Asar-ı Atika Nizamnamesi çıkarılmıştır¹⁸. Müzecilik hareketinin gelişmesiyle beraber eski eserlerin değerleri daha iyi anlaşılmaya başlandı. Bundan önceki süreçte altın dışındaki herhangi bir eşyanın yada madenin alınıp satılması pek önemsenmemekle beraber, tarihi kalıntıların Avrupa'da gördüğü değer anlaşılmasıyla, Osmanlı yöneticileri de gereken önlemleri alma yoluna gitmişlerdir¹⁹.

Osmanlı Devleti'nde ilki 1869 yılında olmak üzere üç adet, 1874 ve 1884 yıllarında, asar-ı atika nizamnameleri çıkarılmıştır²⁰. Bunlar ana hatlarıyla günümüzün kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunlarına denk gelir. Nizamnamelerden evvel eski eserlerle ilgili 1858 Ceza Kanunnamesi'nde genel hüküm niteliğinde maddeler bulunmaktaydı ve bunlar yetersizdi.

Dethier döneminde yürürlüğe sokulan 1874 Asar-ı Atika Nizamnamesi'nde 36 madde bulunmaktadır ve bunlardan üç tanesi taşınmaz eserlerle ilgilidir.

¹⁶ Arık, Türk Müzeciliğine Bir Bakış, İstanbul 1953, s. 1.

¹⁷ Ogan, Türk Müzeciliğinin 100üncü Yıldönümü, İstanbul 1947, s. 5.

¹⁸ Eyice, a.g.m., s. 1602.

¹⁹ Özkan, ag.e., s. 10.

²⁰ Karaduman, Belgelerle İlk Türk Asar-ı Atika Nizamnamesi, XXV, 29 (2004), s. 73.

Nizamnamede 1. ve 2. maddelerin dışında kalan diğer maddeler kazıyla ilgilidir. Meşhur 3. maddeye göre; kazıdan çıkarılan eserlerin üçte biri devlete, üçte biri hafire ve üçte biri de toprak sahibine kalıyordu. Kazıyı yapan kişi hakkına düşen pay üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunabiliyor, yurtdışına çıkarabiliyordu. Burada 1869 Nizamnamesine göre bir geri adım atıldığını görmekteyiz. 1869'da sikke hariç yurtdışına eser çıkarılması yasakken, 1874'te bunun önünün açıldığı ortadadır. Değişikliğe neyin sebep olduğu tartışma konusu olmakla beraber, Avrupa devletlerinin baskıları ve idarecilerin basiretsizliği buna neden olmuştur²¹.

Dr. Dethier döneminde arkeoloji ve müzecilik alanında öğrenim yapacak bir okul kurulmasına karar verilir. 1877 yılında Sultan Abdülaziz tarafından kuruluş onayı çıkan bu okul maalesef eğitim-öğretime başlama şansı bulamamıştır²².

1870'li yıllarda Aya İrini'nin müzeye elverişli olmadığı ve çeşitli yollarla müzeye kazandırılan eserlerle beraber mekan sıkıntısı baş göstermiştir. Maarif Nazırı Cevdet Paşa'nın teklifiyle Çinili Köşk' te bazı değişiklikler yapılarak bu yapının müzeye dönüştürülmesi sağlandı. Çinili köşk' eserlerin taşınmasından kısa bir süre sonra Dethier ölmüştür.

Dethier'in ölümüyle Türk müzecilik tarihinde yabancı müdür dönemi bitmiş ve yeni bir devir açılmaya başlamıştır. Türk müzeciliğinin bu yeni devrine başta Osman Hamdi Bey'in olduğu Türk idareciler damgasını vuracaktır. Maalesef uzun yıllar yabancı uzmanların yöneticiliğinde sürdürülen müze ve eski eserlerimiz istenilen seviyeye getirilememiştir. Arif Müfid Mansel'in Alman yazar R. Lindau'nun "Nord und Süd Eine Deutsche Monatsschrift" adlı eserinden naklettiğine göre yabancı idareciler "İstanbul'u önemli bir sanat merkezi haline getirmekten ziyade kendi memleketlerindeki müzeleri zenginleştirmek gayesini güdüyorlardı²³." Tüm bu eleştirilere rağmen Türk müzeciliği önemli gelişmeler gösterecektir. Bunda hiç kuşku yoktur ki Anadolu coğrafyasının kültürel ve tarihi mirasının zenginliği yatmaktadır.

Dethier'in ölümünden sonra müzenin başına sürpriz bir kararla bir Türk, Edhem Paşa'nın oğlu Osman Hamdi Bey atanacaktır.

²¹ Çal, "Osmanlı Devleti'nde Asar-ı Atika Nizamnameleri," Vakıflar Dergisi XXVI, 1997, s.393.

²² Kocabaş, "Müzecilik Hareketi ve İlk Müze Okulunun Açılışı," Belgelerle Türk Tarihi Dergisi XXI, 1969, s. 76.

²³ Mansel, "Osman Hamdi Bey", Belleten XXIV, 1960, s. 294.

Osman Hamdi Bey, 1842 senesinde İstanbul'da doğmuştur. Osman Hamdi Bey yüksek tahsilini Fransa'da yapmak üzere 1857 yılında Paris'e gitti. Paris'te on iki sene kalarak Paris Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki derslerine devam eden Osman Hamdi Bey, yurda döndükten sonra devletin çeşitli kurumlarında çalışmıştır.1881 yılında Müze-i Hümayun'un müdürlüğüne getirildi. Bu yeni göreviyle hem kendi yaşamında, hem de Türk müzeciliğinde yeni bir sayfa açmış oldu²⁴.

Osman Hamdi Bey, müdürlüğünün ilk işlerinden birisi olarak Çinili Köşk'ün içinde ve çatısında gerekli tadilatı yaptırdı ve Çinilerin üzerlerindeki sıvaları temizletti. Osman Hamdi Bey hem müzenin sahip olduğu koleksiyonları bilimsel yöntemlerle düzenliyor hem de müzeye yabancı arkeologlar davet ederek müzedeki eserlerin envanter ve kataloglarını hazırlıyordu.

Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olduktan sonra tüm bu çalışmalarının yanında kendisinden önce hazırlanan Asar-ı Atika Nizamnamesi'ni de düzenliyordu.

Osman Hamdi Bey tarafından yeni hazırlatılan bu Nizamname 5 bölümden ve 37 maddeden oluşmaktadır. Yeni Nizamnamede eski eser kavramına biraz daha açıklık getirilmiştir. Nizamnamenin 7. maddesi ile eski eserlerin yurtdışına çıkarılması da kesinlikle yasaklanmıştır.

Osman Hamdi Bey, Türk müzeciliğini geliştirmek ve başta İstanbul Müzesinin koleksiyonunu zenginleştirmek için 1883–1895 seneleri arasında o dönem Osmanlı topraklarının çeşitli bölgelerinde arkeolojik kazılar yapmıştır. Osman Hamdi Bey yaptığı bu kazılarda bir birinden değerli eserler bulmuş ve bu eserleri İstanbul'a taşımıştır. Osman Hamdi Beyin yaptığı kazıları kısaca Nemrud, Myrina, Kyme, Aiolya nekropollerini, Lagina, Tralles ve Alabanda' daki kazılar olarak sayabiliriz. Tüm bu kazılardan çıkan eserler artık İstanbul'daki müzeye sığmaz hale gelecektir. Hiç kuşku yoktur ki Osman Hamdi Bey'in ününe ün katacak kazı ve bulunduğu eser; günümüzde Lübnan sınırları içerisinde kalan Sayda şehrinde gerçekleştirdiği kazı ve bulmuş olduğu Fenike krallarına ait bir mezar lahitleridir. Artık İstanbul Müzesi Dünya çapında bilinen ve tanınan bir üne kavuşmuştur.

²⁴ Mansel, a.y. s. 291.

Resim 2. 1. İstanbul Arkeoloji Müzesi (kuruluşunu izleyen zamanlardaki adlarıyla Müze-i Hümayun, İmparatorluk Müzesi, İstanbul Müzesi, Türk Ulusal Müzesi)

Kaynak: <http://www.istanbularkeoloji.gov.tr/03.04.2019>

Ülkenin dört bir yanından İstanbul'a getirilmesi sağlanan eserleri artık koyacak yer kalmadığından Ülkemizin ilk müze binası olan Müze-i Hümayun 13 Haziran 1891'de açıldı. İki katlı 1600 metrekarelik bir alanı kaplayan binanın dışı, Ağlayan Kadınlar Lahdi'nden esinlenilerek yapılmıştı²⁵.

1891 ve 1893 yıllarında Lagina ve Magnesia kazıları sayesinde yeni bir Planı yine Valaury tarafından çizilen binanın kontrolünü bu kez bir Türk, Osman Hamdi Bey'in oğlu Edhem Bey yaptı. 1907 de açılan bina ile müzenin uzunluğu 192 metreye, alt kat alanı ise 4547 metrekarelik bir alana sahip oldu²⁶.

Yapılan inşaatlarla beraber yirmi yıl içerisinde 9000 metrekarelik anıtsal bir müze binası vücuda getirilmiş oldu. Çinili Köşk ise sadece İslami eserlere tahsis edilmiştir.

Osman Hamdi Bey 24 Şubat 1910 tarihinde Kuruçeşme'deki yalısında vefat etmiştir. Büyük bir cenaze töreni sonrası son yolculuğuna uğurlanan bu büyük insan vasiyeti doğrultusunda Eskişehir taraflarında bir tepeye defnedilmiştir.

²⁵ Atasoy, "Türkiye'de Müzecilik", s. 1462.

²⁶ Atasoy, "Türkiye'de Müzecilik", s. 1462.

Müzenin başında bulunduğu süre içerisinde Osman Hamdi Bey İstanbul dışında da müzelerin kurulmasını sağlamıştır. 1902 yılında Konya’da ve 1904 yılında Bursa’da müzelerin kurulması onun yöneticiliği zamanında olmuştur. O’nun ölümü Türk müzeciliği için çok büyük bir kayıp olduysa da, oluşturduğu kadro ile kendisinden sonra müzeyi emin ellere emanet etmesini bilmiştir.

Osman Hamdi Bey’in ölümü üzerine müze müdürlüğüne kardeşi Halil Edhem Bey atanmıştır. Osman Hamdi Bey’in kardeşi olan Halil Edhem Bey’in müdür yardımcılığı görevine de Osman Hamdi Bey’in oğlu Edhem Hamdi Eldem getirilmiştir.

Halil Bey görevde kaldığı yıllar hem kendisi için hem de Osmanlı Devleti için hiç de kolay geçmemiştir. Halil Edhem Bey, savaşlarla geçen süreç içerisinde müzeyi ayakta tutmaya çalışmış, yeri geldiğinde müzede çalışacak personel olmamasından dolayı temizliğini hatta bekçiliğini dahi kendisinin yaptığı bilinmektedir.

Devletin de içinde bulunduğu bu sıkıntılı dönemlerde ekonomik ve çalkantılı günler bir taraftan geçerken bir taraftan da müzeye yeni eserlerin gelişi devam ediyordu. Yeni gelen eserlerle beraber her zaman olduğu gibi yine yer sıkıntısı baş gösteriyordu. Ülkenin içinde bulunduğu sancılı ve imkanların yetersizliğinden dolayı müzeye yeni bir bina yapımı için gerekli girişimler sonuçsuz kalacaktır. 1917 yılında Müzeler İdaresine devri olan Sanayi-i Nefise Mektebi binasında gerekli mimari değişiklikler yapıldıktan sonra yeni bir müze binasına kavuşulmuştur. Yeni açılan müzeye de Eski Şark Eserleri Müzesi adı verilmiştir. Bu müzenin oluşturulup açılmasını da sırasıyla; Süleymaniye Külliyesi’nin imaretinde Evkaf-ı İslamiyye Müzesi (Bugünkü adıyla Türk ve İslam Eserleri Müzesi) ve daha sonra Kasımpaşa Tersanesi’ndeki Nakkaşhane’de Deniz Müzesi izlemiştir.

1908 yılında Ayandan Birinci Ferik Ali Rıza Paşa’nın ve Ahmed Muhtar Paşa’nın gayretleriyle bir askeri müze açılmaya çalışılmıştır. Müzenin kuruluşu için alınan onay sonrası askeri yetkililer ve subaylardan oluşan bir komisyon kurularak çalışmalarına başladı. Ancak toplanmakta olan eserleri sergileyecek bina bulunamaması ve yeni bir bina içinde para olmaması nedeniyle malzemelerin Aya

İrini Kilisesi'nde depolandığı görülür. Uzunca bir süre sürüncemede kalan proje unutulmak üzereyken Mahmud Şevket Paşa'nın müdahalesi ile müze kurulması yönünde olumlu adımlar atıldı. Ahmed Muhtar Paşa hemen Esliha-i Askeriye Müzesi Müdürlüğüne atandı. Aya İrini Kilisesi artık Müze-i Askeri-i Hümayun olarak Ahmed Muhtar Paşa'nın yönetimi altındaydı. Müzeye eser toplamak için çeşitli ilanlar, kartpostallar ve gazete haberleri yoluyla çalışmalar yapıldı. Askeri Müze; askeri kültür varlıkları, hatıra malzemesi, kütüphanesi, sineması, atış poligonu, yayınları, kıyafethanesi ve mehterhanesiyle birçok müzeyi kışkandıracak nitelikte faaliyete geçmiştir. Tam olarak faaliyete geçmesi de 1916–1917 yıllarını bulur²⁷.

İstanbul dışında kurulan ilk müze 1901 yılında Kudüs'te açılan Jerusalem Eski Eserler Müzesi olmuştur. Ayrıca Adana, Ankara, Kayseri, Konya, Çanakkale, Nablus, İstanköy, Sivas ve Selanik gibi şehirlerde de bugünkü müzelerin temelini teşkil eden eski eser toplanan depolar bulunmaktaydı²⁸.

Edindiğimiz tüm bu bilgiler ışığında Osmanlı Devleti'nin yapmış olduğu arkeoloji ve müzecilik konusunda ki çalışmaları Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi durumunu da göz önünde bulundurursak minnetle anmamız gereken çalışmalarda bulunulmuştur.

Osmanlı Devletinde müze ve müzecilik çalışmalarının yapılmaya başlandığı ilk dönemlerde topraklarımızın sahip olduğu tüm eski eserlerin başta İngiliz, Alman ve Avusturyalı olan yabancı kişilere teslim edilmiştir. Zamanla kendini geliştiren bu bilim ve kültür insanlarımız tüm imkanların kısıtlı olduğu hatta müze ve müzecilik söylemlerinin bile yeni yeni kabul gördüğü dönemlerde insan üstü gayretler sarf ederek çalışan Türk müze uzmanları olan Osman Hamdi Bey ve kardeşi Halil Edhem Bey gibi arkeolog, müzeci ve idarecilerin bugün bile hala yerlerinin tam olarak doldurulduğunu söylemek yanlış olacaktır.

1846 yılından başlayıp 1890'lara kadar adeta emekleye emekleye gelişme gösteren Türk müzeciliği, Cumhuriyetin ilanıyla beraber ayağa kalkmış ve hızla gelişme göstermiştir. Çağa ayak uydurarak gelişen İstanbul Müzeleri eser çeşitliliği ve serileme teknikleriyle dünyanın sayılı müze merkezlerinden biri haline gelmiştir.

²⁷ Eralp, "Askeri Müze", T.C.T.A., s. 1605.

²⁸ Özkan, a.g.e., s. 75.

Müzecilik serüvenine başladığımız ilk zamanlardan günümüze kadar geçen bu süreçte acısıyla tatlısıyla yaşanan önemli olaylar, Türk müze uzmanlarının tecrübe ve kabiliyetlerinin artmasını sağlamıştır. Müzelerde eski eserlerin nasıl müzeye kazandırılacağından başlayıp, nasıl korunacağı, nasıl teşhir edileceği, ve en önemlisi müzecilik faaliyetleri ile birlikte müzecilik eğitiminin nasıl verileceği hususlarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Osmanlı Devleti'nin son günlerinde başlayıp Cumhuriyet dönemine aktararak hızla devam eden ve sürekli gelişen bir müzecilik öykümüzün gözlerden kaçmamasını önemle belirtmek isterim.

3.3. Cumhuriyet Dönemi:

Anadolu topraklarında sahip olduğumuz zengin tarihimizin bize bıraktığı kültür mirasına ve tarihimiz kadar zengin, kültürel değerlerimize müzecilik yaklaşımı ile yeni bakış açımız bu topraklarda ciddi anlamda 19. yüzyılda ele alınmaya başlanmıştır. Günümüz müzeciliğin temelleri esas olarak bu yüzyılda atılmıştır. Müzecilik ekseninde gelişmeler sürekli olarak devam etmiştir. Durağan dönemleri olmadan müzecilikte yeni trenleri de yakalayarak Batı müzelerini hızla yakalamıştır. Ancak; bilimsel çalışmalarında etkin bir şekilde kullanılmasıyla asıl ivmesini Cumhuriyet'in ilanından sonra kazanmıştır.

İlk başlarda özellikle Milli kültürümüzün ele alındığı müzelerin sayılarının git gide artmasıyla ve ülke genelinde yaygınlaşması 1920'li yıllarda olmuştur. Bu yıllarda yurt çapında müzelerin çoğalması ve yaygınlaşmasında ki asıl pay sahibi hiç şüphe yoktur ulu önder Atatürk'ün eski eserleri koruma ve yaşatma konusuna vermiş olduğu önemin sonucudur. Ulu Önder Atatürk eski eserlerin korunması ve müzelerde sergilenmesi yaklaşımı Cumhuriyetin kurulmasından önce yani Milli Mücadele yıllarında gündemine almıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün de belirttiği gibi olağanüstü yetkilere sahip olarak yeniden seçilmiş milletvekillerinden ve işgal altında olan İstanbul'daki Mebusan Meclisi'nden Ankara'ya gelebilen vekillerden oluşan ilk Türkiye Büyük Meclisi'nin açılmasından sonra kurulmuş olan ilk Milli Hükümetin, 9 Mayıs 1920 tarihinde yapmış olduğu Meclis'te ki toplantıda Hükümet adına alınan sözde "Milli Eski Eserlerimizi" bir an önce envanterlerini hazırlayarak korumayı amaçları arasında

saymış ve bu bağlamda toplantının ertesi günü idare görevine gelen yeni hükümette Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir “Türk Âsar-ı Âtikası Müdürlüğü” kurulmuştur. Kurulan bu müdürlüğün adı daha sonra Hars Müdüriyeti yani Kültür Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

Tarihler 5 Kasım 1922' i gösterdiğinde ise yine Atatürk'ün emriyle hükümette Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapan Adana Mebusu İsmail Safa Özel, tarafından hazırlanan ve illere gönderilen bir “Müzeler ve Âsar-ı Âtika Hakkında Talimat” adı altında Müze müdürleri ve müzelerde görev alan personel ile memurların görevleri ve sorumluluklarını belirten ve açıklayan genelge yayınlamıştır. Genelge de ayrıca; müzelerde yer alan eserlerin arkeolojik yada etnografik diye ayrıştırılarak derlenmesi, envanter kayıtlarının yapılması, mevcut eserlerin en iyi şekilde koruma altına alınması ile yeni müzelerin kurulmasını önemle rica etmiştir. Aynı Milli Eğitim Bakanı görevde iken ve yine Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatlarıyla bakanlığın önemli organlarından olan Heyet-i İlmiye idaresinin almış olduğu kararlar arasında Ankara ilinde ivedilikle Milli bir Müze ile beraberinde yine Ankara'da Etnografya Müzesi'nin kurulması en dikkat çekenidir. Yine aynı idarenin aldığı kararda tüm okulların bünyelerinde eğitim amaçlı okul müzeleri açmaları istenmiştir. O dönem hala yürürlükte olan Âsar-ı Âtika Nizamnamesi'nin oluşan yeni şartlara göre yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesi de yer almıştır.

Yukarıda belirtmiş olduğumuz tüm bu eğilimler neticesinde Cumhuriyet Döneminin ilk müze olarak tasarlanıp yapılan devlet müzesi olan Ankara Etnografya Müzesi yapılmıştır. Müzenin yapımı ve müze olarak faaliyete başlaması dönemin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik şartlar da göz önünde bulunduracak olursak oldukça kısa bir sürede tamamlanmıştır.

Ankara Etnografya Müzesi

Müze Ankara'da Namazgah adlı ile bir semtte, Müslüman mezarlığı olan tepede kurulmuştur. Bu tepe Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 15 Kasım

1925 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararıyla Milli Eğitim Bakanlığı'na müze yapılmak üzere tahsis edilmiştir.

Dönemin Milli Eğitim Bakanı olan Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından bir Halk Müzesi'nin kurulmasına yönelik hazırlıklar yapılmıştır. 1924 ve 1925 yıllarında eski eserleri toplamak ve bu eserleri satın almak üzere komisyonlar kurulmuştur. Komisyon tarafından ilk başta 1250 adet eser alınmıştır. Müzenin inşası 1927 yılında bitirilmiş ve bu eserler sergilenmeye başlanmıştır. Hamit Zübeyr Koşay Ankara Etnografya Müzesinin ilk müze Müdürü olarak atanmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk 15 Nisan 1928 yılında müzeyi ziyaret etmiş müzenin açılmasını istemiştir. 1930 yılında ise müze kapılarını tüm halka açmıştır. Gelelim Müzeyi tüm müzelerden önemli kılan özelliğe; 1938 Kasım ayının 10'unda tüm Yurdun yaşadığı o sarsıntı ve üzüntüye... Gözlerini ebediyete kapayan Ulu Önder Atatürk'ün Naaşına müzenin iç avlusunun kucak açmasıdır. 1953 yılında Atatürk'ün Naaşının müze bahçesinden alınıp Anıtkabir'e taşınmasına kadar bu bahçede kalmıştır. Naaşın alındığı bu kısım halen Atatürk'ün aziz hatırasına hürmeten sembolik bir kabir şeklinde muhafaza edilmektedir. Kabirin üzerinde bulunan kitabe de ise "Burası 10.11.1938'de sonsuzluğa ulaşan Atatürk'ün 21.11.1938 den 10.11.1953 e kadar yattığı yerdir." yazmaktadır.

Müze 15 yıl boyunca bu vesile ile Anıtkabir görevini görmüştür. Devlet başkanlarının, elçilerin, yabancı heyetlerin ve halkın ziyaret yeri olmuştur. Bu süre içinde müzede çalışmalar sürdürülmüştür. 14.11.1956 tarihinde Uluslararası Müzeler Haftası nedeniyle gerekli değişiklikler yapılarak, tekrar halkın ziyaretine açılmıştır.

Bina dikdörtgen planlı olup, tek kubbelidir. Yapının taş duvarları küfeki taşı ile kaplanmıştır. Alınlık kısmı mermer olup üzerleri oyma süslüdür.

Binaya 28 basamaklı bir merdivenle çıkılır. 4 sütunlu, üçlü bir giriş sistemi vardır. Kapıdan girilince kubbe altı holüne ve buradan da iç avlu denilen sütunlu kısma geçilir. Buranın ortasına mermer bir havuz yapılmış, çatı kısmı açık bırakılmıştır. Daha sonra bu iç avlu Atatürk'e geçici kabir olarak ayrıldığında, havuz bahçeye nakledilerek, çatısı kapatılmıştır. İç avlunun etrafında simetrik olarak

büyük küçük salonlar yer almaktadır. İdare kısmı müzeye bitişik olup iki katlıdır.

Müze önünde at üstünde duran bronz Atatürk Heykeli 1927'de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İtalyan Sanatkarı P. Conanica'ya yaptırılmıştır.²⁹

Resim 2. 2. Başkent Ankara'nın ilk yapılarından Türk Ocakları (1932'den sonra Halkevleri) Genel Merkezi ve Etnografya Müzesi; mimar Arif Hikmet Koyunoğlu. Önde İtalyan heykeltıraş Canonica'nın Atatürk heykeli.

Kaynak:https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g298656-d294559-Reviews-Ethnography_Museum-Ankara.html

Etnografya Müzesi, Türk Sanatının Selçuklu Devrinden zamanımıza kadar devam eden örneklerinin sergilendiği bir müzedir.

Anadolu'nun çeşitli yörelerinden derlenmiş halk giysileri, süs eşyaları, ayakkabı, takunya örnekleri, Sivas yöresi kadın ve erkek çorapları çeşitli keseler, oyalar, çevreler, uçurlar, peşkirler, bohçalar, yatak örtüleri, gelin kıyafetleri, damat tıraş takımları eski geleneksel Türk sanatının birer temsilcileridir.

²⁹ <http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html> 31.01.2019

Türlere özgü teknik malzeme ve desenlerle kendi içinde halı dokuma merkezlerinden Uşak, Gördes, Bergama, Kula, Milas, Ladik, Karaman, Niğde, Kırşehir yörelerine ait halı ve kilim koleksiyonu vardır.

Anadolu Maden sanatının güzel örnekleri arasında XV.Yüzyıldan kalma Memlûk kazanları, Osmanlı şerbet kazanları, güğüm leğen, sini, kahve tepsisi, sahanlar, taslar, mum makasları vb. çeşitli madeni eserler vardır.

Osmanlı Devri yayları, okları, çakmaklı tabancalar, tüfekler kılıç ve yatağanlar, Türk çini porselenleri ve Kütahya porselenleri, tasavvuf ve tarikat ile ilgili eşyalar, Türk yazı sanatının güzel örneklerinden levhalar bulunmaktadır.

Türk ağaç işçiliğinin en güzel örneklerinden, Selçuklu Sultanı III. Keyhüsrev'in tahtı (XIII. y.y.), Ahi Şerafettin Sandukası (XIV.y.y.), Nevşehir Ürgüp'ün Damsa Köyü Taşhur Paşa Camii mihrabı (XII. y.y.), Siirt Ulu Camii Mimberi (XII.y.y.) Merzifon Çelebi Sultan Medresesi Kapısı (XV.y.y.) müzemizin önemli eserlerindedir.

VII. Dönem T.B.M.M. üyesi Besim Atalay'ın müzeye armağan ettiği koleksiyonu çeşitli devirlere ait Türk sanat tarihlerini içermektedir.

Müzedede özellikle Anadolu etnografya ve folkloru, sanat tarihi ile ilgili eserleri içeren bir ihtisas kütüphanesi bulunmaktadır³⁰

Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi

1927 yılına gelindiğinde tarihimize yeni bir müze daha kazandırılacaktır. Ankara'nın Namazgâh Tepesi diye bilinen semtte Yüksek Mimar ve Mühendis Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından projelendirilerek temeli atılacak olan Ankara Resim ve Heykel Müzesi'dir. İnşasına başlanan müze binası 1930 yılında tamamlanmıştır. "I. Ulusal Mimarlık Dönemi'nin en güzel örneklerinden olan yapı Selçuklu, Osmanlı ve Çağdaş Türk Mimarisinin sentezini oluşturmaktadır.³¹ Müze binası 1931 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası (Partisi)'na devredilmiştir. 1932 yılında ise Halkevine dönüştürülmüştür. Şehirde ki önemli toplantılar, törenler, konserler, tiyatro-opera-bale temsilleri bu yapının görkemli salonunda düzenlenmiştir. Mustafa Kemal

³⁰ <http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html> 31.01.2019

³¹ <http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html> 31.01.2019

Atatürk müzede düzenlenen etkinlikleri sıklıkla Cumhurbaşkanlığı locasından izlemiştir.

Müze binası Cumhuriyet döneminin I. Ulusal Mimarlık Dönemi'nin en güzel örneklerinden biri olmuştur. Dönemin Kültür Bakanlığına bağlı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün teklifleri ve gayretleri neticesinde, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün de yoğun ilgisiyle bina Resim ve Heykel Müzesi olarak faaliyetlerine başlayıp, Kültür Bakanlığı'na bağlanmıştır. Günümüze kadar aynı isimle kalacak olan Ankara Resim ve Heykel Müzesi Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından 2 Nisan 1980 tarihinde törenle hizmete açılmıştır.

Müze bünyesinde; bir restorasyon atölyesi, Müze eserleri için gerektiğinde kullanılmak üzere bir çerçeve atölyesi, 10 teşhir salonu, Türk Odası, Opera Sahnesi, yönetim bölümü ve depolar bulunmaktadır.³²

Müze koleksiyonu; resim, heykel, seramik, özgün baskı, fotoğraf, Türk süsleme sanatları ve etnografik eserlerden oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan teslim alınan, Osman Hamdi Bey'in "Silah Taciri", V.Vereshchagin'in "Timur'un Mezarı Başında", Zonaro'nun "Genç Kız Portresi", Emel Cimcöz (Korutürk)'ün "Gazi'ye Şükran" tabloları koleksiyonun ilk eserleridir. Milli Kütüphane'nin kurucusu Adnan Ötüken'in başlattığı tablo alımları sonucunda Milli Kütüphane'de oluşan değerli koleksiyondan bir grup eser müze koleksiyonuna eklenmiştir. Ayrıca Devletin çeşitli kurumlarında zaman içinde birikmiş olan değerli eserlerden bir seçki oluşturularak Müzeye kazandırılmış; 1939 yılından itibaren yapılmaya başlanan "Devlet Resim ve Heykel Yarışmaları"nda ödül alan eserlerin yanı sıra satın alma yoluyla edinilen ve müzeye bağışlanan eserler Müzenin koleksiyonunu oluşturmuştur.³³

Cumhuriyet döneminde, yeni yeni oluşturulan müzelerimizin dışında yurt genelinde önemli mimari yapılar da müzeye çevrilmiştir. Müzeye çevrilen bu örneklerden biri olan Topkapı Sarayı 1924 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla bundan böyle müze olarak faaliyette bulunacağı karara bağlanmıştır. Topkapı Saray'ı, gerekli

³² <http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html> 31.01.2019

³³ <http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html> 31.01.2019

mimari düzenlemeler ve eserlerin teşhir tanzim için uygun çalışmaların ardından 1927 yılında kapılarını ziyaretçilere açmıştır.

Bakanlar Kurulu kararıyla müze olması kararlaştırılan başka bir eser ise 1930 yılında, o tarihe kadar cami olarak kullanılan Ayasofya'dır. Bu görkemli Mabet İstanbul'un Fethinden sonra camiye çevrilmiştir. Edirnekapı'daki bir diğer Bizans kilisesi de Camiye çevrilerek Kariye Camii adını almış ve 1935 yılında müzeye dönüştürülmüştür. Daha sonra aynı yapı Ayasofya Müzesi müdürlüğüne bağlanmıştır.

Tekke, türbe ve zaviyelerin 30 Kasım 1925 tarihinde kapatılmasıyla buralarda yer alan müzelik değere sahip eski eserlerin yeni açılan müzelere taşınmasıyla mevcut müzelerin eser koleksiyonları da hızla çeşitlenip zenginleşmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk, 1931 yılında Konya Mevlana Dergahı ve Türbesi'ni beraberindeki uzmanlarla ziyaret etmiştir. Bu ziyaret sırasında gördüğü eski mimari yapılarından bazılarının depo ve ambar olarak kullanıldığını hatta bazılarının depo olarak bile kullanılmayacak kadar kötü olduğunu yerinde inceleyerek tespit etmiştir. Atatürk görmüş olduğu bu üzücü tablo karşısında aynı gün Konya'dan dönemin Başbakanı İsmet İnönü'ye "acele ve önemlidir" ibareli bir telgraf çekmiştir. Bu telgrafta Ulu Önder bakım ve onarıma ihtiyacı olan anıt ve mimari yapıların onarılması, müzelerde ter alan eserlerin envanterlerinin çıkarılması, işin uzmanı arkeologların yetiştirilmesi için yurtdışına öğrenci gönderilmesi gibi konuları içeren ve müzecilik tarihimiz açısından çok mühim hassasiyetleri çok önemlidir. Telgrafın gereği olarak öncelikle Avrupa'ya arkeoloji eğitimi için öğrenciler gönderilmeye başlanmıştır. Bu dönemde özellikle eğitim alanında ise çok daha önemli adımlar atılmıştır. Ankara Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin 1936 yılında açılmasıyla ülkemizde bilimsel bir şekilde müzelerde görev alacak uzman personel yetiştirilmesi adımı atılmıştır. Yine aynı telgrafın sonucu olarak bir diğer önemli durum da bulunduğu bölgenin Vakıflar idaresince gerektiği kadar özen gösterilmediği ve korunamadığı için eski eserlerin bakım ve restorasyonu görevini Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmesidir. Milli Eğitim bakanlığı bünyesinde kurulan Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü oluşturulmuş.

Tüm bu saymış olduğumuz müzelerin dışında Cumhuriyet Döneminde kurulan ve müzecilik faaliyetlerine başlayan müzelerimiz aşağıda belirtilmiştir.

- Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi-1921
- Antalya Müzesi 1922
- Sivas Müzesi-1923
- Adana Müzesi-1924
- Bergama Müzesi-1924
- Topkapı sarayı Müzesi-3 Nisan 1924
- İzmir Müzesi-1925
- Edirne Müzesi-1925
- Ankara Etnoğrafya Müzesi-1925
- Tokat Müzesi-1926
- Konya Müzesi-1926
- Amasya Müzesi-1926
- Sinop Müzesi-1932
- İzmir Müzesi-1925
- Kayseri Müzesi-1929
- Efes Müzesi-1930
- Afyon Müzesi-1931
- Van Müzesi-1932
- Ayasofya Müzesi-1934
- Diyarbakır Müzesi-1934
- Manisa Müzesi-1935
- Tire Müzesi-1935
- Çanakkale Müzesi-1936

- Niğde Müzesi-1936
- Tire Müzesi-1936
- İstanbul Resim ve Heykel Müzesi-1937³⁴

³⁴ <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR-80159/cumhuriyet-doneminde-muzeler.html> 04.02.2019

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.ÖZEL MÜZELER

4.1. Türkiye’de Özel Müzeler

Özel müzelerin ortaya çıkış sebeplerinin başında hiç kuşkusuz zengin ailelerin ilgi duydukları taşınır eski eserleri biriktirme ve daha sonra topladıkları bu eserleri diğer insanların da görme isteklerinden dolayı ortaya çıktığı aşikardır. Zengin ailelerin yaptığı bu koleksiyonculuk şekli git gide diğer zengin aileler arasında da bir moda halini almaya başlamıştır. Bahsi geçen ailelerin yapmış oldukları koleksiyonlar artık gelişip kendi kurdukları vakıflarla beraber işleyecek bir müze meydana getirmişlerdir. Müze kurmadan önce bu aileler koleksiyonlarında ki parçalardan kamu müzelerine bağış yapıyorlarken artık bağış yapmaz hale gelmişlerdir. Bağış yerine artık kendi özel müzelerini oluşturdukları için buralarda teşhire sunmuşlardır.

Dünya’da gelişen bu yeni özel müze girişimleri ile paralel olarak Ülkemizde ilk özel müze girişimleri 1980 yılından bu yana başlamıştır. “Türkiye’de insanları özel müze kurmaya iten başka ve önemli bir olgu daha yaşanmaktadır. Bu da son yıllarda hızla gelişen koleksiyon yapma merak ve eğilimidir. Koleksiyoncu sayısı öyle bir artış göstermiştir ki, bu talebi karşılamak için onlarca Müzayede Evi ve Antikacı ortaya çıkmıştır. Konunun ticarî boyutu çok artmıştır. Şimdilik toplanıp, satılan objeler sanat değeri olan, Osmanlı ve Yakın Çağ Avrupa dönemlerine ait eserler ile etnografik nitelikli halk sanatı ürünleridir. Her ne kadar arkeolojik buluntuların koleksiyonu serbest ise de, ticari bir meta olarak ve müzayedelerde toprak altından çıkan eserler, genellikle kapsam dışında bırakılmaktadır. Bu elbette faydalı bir uygulamadır. Böylece kaçak kazıların önlenmiş olacağı düşünülmüştür. Bu sektörün ve olgunun temelinde biraz da antika eşyanın vergisiz, sürekli değer artışı olan bir ticari eşya olarak görülmesi yatar. Kısaca Türk koleksiyoncularının, bazılarının koleksiyon merakından veya eski eser sevgisiyle bu işi yaptıkları söylenemez.

Ticarî amaç taşıyanlar da vardır. Bununla beraber antika eşya ile ilgili yayınların çoğalmasında ve bazı müzayedelerde evlerinin bir okul gibi, bu konularda kurslar

düzenlemeleri, ilginin, salt ticari olmadığını kanıtlayan göstergeler sayılır. Bu koleksiyonlar, şayet kişinin parasal yeterliliği ve ilgisi varsa bilinçli bir oluşum temeline oturtulur ki, sonuçta bir müzenin açılması kaçınılmaz hale gelir. Böylece Türkiye’de, başta Koç Ailesi ve Sakıp Sabancı olmak üzere kişilerce başlatılan müzeleşme olayının devam edeceği anlaşılmaktadır.³⁵

Özel bir müzenin kurulup yaşayabilmesi için insanların bazı koşullarının da olgunlaşması gerekmektedir. Bu koşulların en başında maddi ve manevi olarak ortak bir iradenin ortaya konulması gerekmektedir. Ortaya konulan bu ortak irade tek başına müze kurma da yeterli değildir. Kurulacak müze konusunda yeterli bir bilgiye sahip, uzman kişilerin gözetimi ve kontrolü altında düzenlemelerin yapılması ve de o müze kurumu için hangi alanda faaliyet gösterecekse o alanla ilgili birikimin sağlanması gerekmektedir. Ülkemizde kültür, sanat ve tarihimize önem vermiş, maddi imkânları yeterli olan kişilerin öncülüğünde ilk adımlar atılmıştır. Sadece kişiler ya da aileler tarafından olmayıp kamu kurum ve kuruluşlarının da gittikçe artan girişimleri müzecilik konusunda mutlu edici tablolardır.

Ülkemiz de Bakanlıklar, kamu kurum ve Kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 26. Maddesi doğrultusunda Bakanlıktan izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit taşınır kültür varlığını içeren müzeler kurabilirler.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 26. Maddesi aşağıda belirtilmiştir.

Madde 26 – “Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindedir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları,

³⁵ <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-135633/ozel-muzeler.html> 04.02.2019

yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurulabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsündedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekil ve şartları ile, gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askeri müzelerin kurulması, yaşatılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Milli Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri on beş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığınca haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın almada öncelik Kültür ve Turizm Bakanlığınca aittir.³⁶

Özel Müze kurma isteklerini konu alan başvurular 2863 sayılı Kanun ve buna bağlı çıkarılan "Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda incelenmekte, müzenin yeterli nitelik ve nicelikte bulunması ve sürekli hizmet vermesi hususları dikkate alınarak değerlendirilmektedir.

³⁶ <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-135633/ozel-muzeler.html> 04.02.2019

Yürürlükte olan “Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik” aşağıda belirtilmiştir.

(Resmi Gazete Tarihi: 22.01.1984 Resmi Gazete Sayısı: 18289)

Amaç

Madde 1- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Bu Yönetmeliğin amacı, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren taşınır kültür ve tabiat varlıklarından meydana gelen özel müzelerin kuruluş, görev, yönetim, gözetim, denetim şekil ve şartlarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu yönetmelik kendi hizmet konularında veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için özel müzeye sahip olan ve özel müze kurmak isteyen bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının, gerçek ve tüzel kişilerin ve vakıfların uymak zorunda oldukları esaslar ile bunların görev ve sorumluluklarını kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu yönetmelik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 24 ve 26 ncı maddeleri gereğince hazırlanmıştır.

Özel Müze Kurma Hakkı

Madde 4- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit taşınır kültür ve tabiat varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve özel müzeler kurabilirler.

Başvuru

Madde 5- Özel Müze kurmak isteyenler kurulacak müzenin kuruluş amaçları ve faaliyet konularını belirten bir yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına başvururlar.

Bu yazıya aşağıdaki belgeler eklenir.

a)Müze olarak kullanılacak binanın 1/100 ölçekli planı,

b) (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Binanın adresi ile tapu kaydı veya intifa, irtifak hakkı veya kira sözleşmesi gibi haklarla en az on yıl kullanma iznini gösteren belge örneği,

c) Mevcut kültür ve tabiat varlıklarının sıra numarası, adı, cinsi ve ölçülerini belirtir bir listesi,

d) Tüzel kişilerin yetkili organlarından alınmış karar veya onay.

Müze Yeri

Madde 6- Müze olarak kullanılacak binanın;

a) Müstakil bir yapı veya ayrı bir bölüm olması,

b) Mevcut kültür ve tabiat varlıklarının teşhirine, depolanmasına ve grup ziyaretlerine uygun olması

c) Kültür ve tabiat varlıklarının sağlıklı bir şekilde korunmasına uygun olması,

d) Gerektiğinde kültür ve tabiat varlıklarının bakımının yapılabileceği bir atölyenin bulunması,

e) Ziyaretçilerin müracaat, dinlenme yeri, tuvalet ve diğer zaruri ihtiyaçlarını karşılayabilecek tesislerin bulunması,

f) Yangına, sabotaja ve hırsızlığa karşı emniyet tedbirlerinin alınmış olması, gerekmektedir.

Değerlendirme

Madde 7- Başvuruyu alan Kültür ve Turizm Bakanlığı durumu bu yönetmelik hükümlerine göre inceler. Değerlendirme yapılırken sergilenecek eserlerin bir müze için yeterli nicelik ve nitelikte bulunması, müzenin sürekli hizmet vereceğinin sağlanmış olması hususları da dikkate alınır. Sonuç olumlu görüldüğü takdirde özel müze açma izni verilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirilerek Kültür ve Turizm

Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenen konu alanına inhisar etmek şartı ile her çeşit taşınır kültür ve tabiat varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler.

Müze Görevlileri

Madde 8- Özel müze açmalarına izin verilenler müzenin özelliğinin gerektirdiği nitelik ve nicelikte uzman personel ile yeteri kadar bekçi görevlendirmek zorundadırlar.

Envanter Kayıtları

Madde 9- Özel müzede bulunan kültür ve tabiat varlıkları Bakanlıkça uygun görülecek ve noterden tasdikli iki nüsha halinde tanzim edilecek envanter defterlerine özel müze uzmanlarınca kaydedilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Bu defterlerden bir nüshası, özel müzenin denetim açısından bağlı olduğu müzeye verilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Yeni Kültür ve Tabiat Varlıklarının Alımı ve Kaydı

Madde 10- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Kültür ve tabiat varlıklarını öncelikli satın alma yetkisi Devlet müzelerine aittir. Özel müzelere yeni alınan kültür ve tabiat varlıkları en geç otuz günlük sürede her iki envanter defterinin devam eden sıra numarasına uyularak usulüne göre kaydedilir. Bir envanter numarasına birden fazla kültür ve tabiat varlığı kaydedilemez.

Özel müzeler, koleksiyonlarındaki her türlü taşınır kültür ve tabiat varlığını, Bakanlıktan onay almak ve koleksiyonun bütünlüğünü korumak şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilir. Satın almada öncelik Bakanlığa bağlı müzelere ait olup satış ve değiştirme işleminden on beş gün önce, denetim açısından bağlı bulunduğu müze müdürlüğüne konuyla ilgili kültür ve tabiat varlıkları hakkında satış veya devir sözleşmesi örneği gönderilerek haber verilir.

Denetim

Madde 11- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Özel müzeler, denetim açısından bağlı bulunduğu müze müdürlüğü uzmanları tarafından, yılda en az bir defa denetlenir.

Özel müze yetkilileri, denetim esnasında istendiği takdirde, her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdürler.

Denetlemelerde özel müzedeki kültür ve tabiat varlıklarının sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınıp alınmadığı, ayrıntılı envanter bilgilerinin olup olmadığı incelenir. Denetleme raporu üç nüsha olarak düzenlenir. Tespit edilen aksaklıklar kültür ve tabiat varlıklarının güvenliğini ve sağlığını ciddi biçimde tehlikeye atmayacak nitelikte ise rapor özel müzeye tebliğ edilerek en geç iki ay içerisinde aksaklıkların düzeltilmesi istenir. İki aylık sürenin sonunda yeniden denetim yapılır ve nihai raporun bir nüshası özel müzeye verilir, bir nüshası denetlemeyi yapan ilgili müzede saklanır, bir nüshası da usulüne uygun olarak düzenlenmiş özel müze istatistik formu ile beraber yıl sonunda Bakanlığa gönderilir.

Madde 12- Özel Müzelerin 2863 sayılı Kanun ve Yönetmelik hükümlerine uymadıklarının tespit edilmesi halinde izinleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca iptal edilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Kapanan veya Taşınması Gereken Özel Müzeler

Madde 13 –(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Kapanacak veya taşınacak özel müzeler, durumu en az otuz gün önce yazılı olarak Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirirler.

Kapanan, taşınan veya Bakanlıkça izinleri iptal edilen özel müzelerde bulunan kültür ve tabiat varlıkları denetim yönünden bağlı oldukları müze müdürlüğü uzmanlarınca incelenir. Devlet müzelerine alınması uygun görülenler, bağış yoluyla veya 13/8/1984 tarihli ve 18488 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca tespit edilecek bedel üzerinden Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müzelere kazandırılır. Bu müzeler, Bakanlıkça uygun görülmesi halinde kültür ve tabiat varlıklarını başka bir özel müzeye devredebilirler.

Özel müze olarak kullanılan binadan, önleyemedikleri sebeplerden dolayı veya kullanma haklarının sona ermesi nedeniyle taşınmak zorunda kalanlar,

belirledikleri yerin Bakanlıkça uygun görülmesi ve nakliye ve depolama masrafları kendilerince karşılanmak kaydıyla taşınabilirler. Bu durumda faaliyetlerine ara vermeleri halinde, izinleri, Bakanlıkça uygun görülecek yeni bir müze binası bulununcaya kadar dondurulmuş sayılır. İzin dondurulmuş sayıldığı sürenin bir yılı aşması ve yeniden faaliyete geçilmemesi halinde özel müze açma İzni iptal edilir.

Eserlerin Müze Dışına Çıkarılmaması

Madde 14- Özel Müzeler müze binası dışında eser bulunduramazlar ve depo meydana getiremezler. Özel müzelerin başka bir yapıya taşınması ve eserlerin bu müze dışında geçici olarak sergilenmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bakanlık Yardımı

Madde 15- Özel Müzeler Kültür ve Turizm Bakanlığından ilmi ve teknik konularda yardım isteyebilirler.

Ziyaret Günleri ve Giriş Ücreti (Değişik 28/06/2015, 29400 sayılı R. G.)

Madde 16-

Özel müzeler haftanın en az dört günü ziyarete açık bulundurulur. Özel müzeler kapalı olunacak günlerle ilgili olarak denetim yönünden bağlı oldukları müzeyi bilgilendirir. İstisnai hallerde özel müzenin ziyarete kapalılık durumu Bakanlıkça değerlendirilir.

Özel müzelere giriş için ziyaretçilerden ücret alınabilir. Bu ücret, Kültür ve Turizm Bakanlığı müzeleri için tayin edilen azami giriş ücretinden fazla olamaz.

Yasaklar

Madde 17- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Güveni kötüye kullanma, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, görevi kötüye kullanma, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devletin sırlarını açığa vurma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti yaparak, kullanılmasını kolaylaştırma ve kullanma, satın alma veya bulundurma, kaçakçılık suçları ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 10/7/2003 tarihli

ve 4926 sayılı Kaçaklıkla Mücadele Kanunu ve 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kanunda, 12/6/1933 tarihli ve 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda belirtilen suçlardan, ertelenmiş veya affa uğramış olsalar dahi, hüküm giymiş şahıslar ile korunması gerekli taşınır kültür varlığı koleksiyoncusu iken kendi isteği dışında bir nedenle belgesi iptal edilenler, özel müze açamazlar ve özel müzelerde çalışamazlar. Özel müze sahipleri başvuru esnasında, bunların murisleri ise özel müzeye ait hak ve sorumlulukların kendilerine intikalinden itibaren üç iş günü içinde adli sicil kayıtlarını, Bakanlığa verirler. İlgililer Bakanlıkça gerekli görülmesi halinde adli sicil kayıtlarını belgelemekle yükümlüdürler.

Gözetim

Madde 18– (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Özel müzeye ait kültür ve tabiat varlıklarının harap olması, kırılması, kaybolması, çalınması gibi durumlarda olay en geç üç iş günü içerisinde ilgili mercilere ve Kültür ve Turizm Bakanlığına belgeleri ile duyurulur. Bakanlıkça gerekli inceleme ve soruşturma yapılır.

Özel müze sahibi gerçek kişinin ölümü halinde özel müzeye ait hak ve sorumluluklar varislerine intikal eder. Durum, varisler tarafından veraset ilamı ile birlikte dört ay içinde, özel müzenin denetim açısından bağlı olduğu müze müdürlüğüne bildirilir.

Kaldırılan Hükümler

Madde 19- Bu yönetmelikle 18.10.1980 gün ve 17129 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Özel Müze Yönetmeliği” yürürlükten kaldırılmıştır.

(Ek:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Modern Eser veya Eşya Müzeleri

EK MADDE 1 – (İptal; 19/01/2012 tarihve 28178 sayılı Resmi Gazete) yürürlükten kaldırılmıştır.1

Geçici Madde 1- Bu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş veya açılmış olup da Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almamış bulunan özel

müzeler, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra 6 ay içerisinde bu yönetmelik hükümlerine durumlarını uydurarak izin belgesi almak zorundadırlar.

Geçici Madde 2- (Ek:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) 2863 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hazırlanan yönetmelik yayımlanıncaya kadar bu konuda yapılacak başvurular bu Yönetmelik kapsamında değerlendirilir. Bu müzelerle ilgili envanter, denetim ve sergileme konusunda bu Yönetmeliğin Ek 1. inci maddesinin son fıkrası hükmü uygulanır.

Yürürlük ve Yürütme

Madde 20- Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 21- Bu yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

1 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa tabi eser bulundurmayan ancak; modern eserleri veya eşyaları barındıran özel müzeler, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun, 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik ve ilgili mevzuat kapsamında ilgili idarece ruhsatlandırılır.

Bu madde hükmüne göre kurulan özel müzelere talepleri halinde envanterlerinin en az yarısının ülkemizin kültür ve sanatı ile ilgili eserlerden oluşması ve desteklenmesinin Bakanlıkça uygun görülmesi halinde bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre özel müze belgesi verilebilir. Bu müzelerin envanterleri işin mahiyetine göre Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslara göre yapılır. Denetimleri, beş yılda bir gerçekleştirilir. Bakanlıkta müzenin envanteri ile ilgili yeterli uzman bulunmaması halinde masrafları müzece karşılanmak kaydı ile envanter denetimleri, konusunda uzman kişilere yaptırılabilir.

Bakanlıktan izin alınması ve belirlenen koşullara uyulması kaydı ile Bakanlığa, özel müzelere veya koleksiyonerlere ait kültür ve tabiat varlıkları, bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen müzelerde altı ayı geçmemek kaydıyla sergilenebilir. Bakanlıktan izin alınmaksızın bu madde kapsamındaki müzelerde

herhangi bir şekilde kültür ve tabiat varlığı bulundurulduğunun tespiti halinde 2863 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uyarınca işlem yapılır.³⁷

Bu konuda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün web sayfasında bakanlığın istemiş olduğu kriterleri sağlamış özel müzeler aşağıdaki gibi şöyle sıralanmıştır.

25.02.2018 tarihi itibari ile Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde **258** özel müze faaliyet göstermektedir.

Tablo 1: Kültür ve Turizm Bakanlığı Denetimindeki Özel Müzeler

ÖZEL MÜZELER				
Sıra	Özel Müze	Bulunduğu İl	Bağlı Olduğu Kurum/Kişi	Denetleyen Müze
1	Florya Model Uçak Müzesi	İstanbul	Fly Hava Kargo Servis Havacılık ve Turizm Hiz.Ltd. Şirketi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
2	İstanbul Arkeoloji ve Kültür Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Prehistorya Ana Bilim Dalı	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
3	İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
4	II. Bayezid Türk Hamam Kültürü Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri

³⁷ <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14444/ozel-muzeler-ve-denetimleri-hakkinda-yonetmelik.html>
18.02.2019

				Müdürlüğü
5	Adalar Müzesi	İstanbul	Adalar Vakfı ve Adalar Belediyesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
6	Haluk Perk Müzesi	İstanbul	Haluk Perk	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
7	İstanbul Oyuncak Müzesi	İstanbul	Sunay Akın Müzecilik ve Kül. Hiz. Ltd. Şti.	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
8	İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
9	Sadberk Hanım Müzesi	İstanbul	Vehbi Koç Vakfı	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
10	Sirkeci Garı T.C.D.D. Müzesi Sanat Galerisi	İstanbul	TCDD İşl. Genel müdürlüğü	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
11	Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi	İstanbul	Yapı Kredi Bankası	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
12	Tekfur Sarayı Çini Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir	İstanbul Arkeoloji

			Belediyesi	Müzeleri Müdürlüğü
13	Basın Müzesi	İstanbul	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
14	Çatalca Mübadele Müzesi	İstanbul	Çatalca Belediyesi ve Lozan Mübadilleri Vakfı	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
15	Kont Szechenyi İtfaiye Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
16	Yerebatan Sarnıcı	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
17	Atatürk Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
18	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi	İstanbul	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
19	İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği Müzesi	İstanbul	İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
20	Pera Palas Atatürk Müzesi	İstanbul	Maçka Konaklama ve Otel Hizmetleri A.Ş.	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
21	Aşiyân Müzesi (Tevfik Fikret'in)	İstanbul	İstanbul Büyükşehir	İstanbul Hisarlar Müzesi

	Evi)		Belediyesi	Müdürlüğü
22	Türkiye İş Bankası Müzesi	İstanbul	Türkiye İş Bankası	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü
23	Darüşşafaka Cemiyeti Müzesi	İstanbul	Darüşşafaka Cemiyeti	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü
24	Arnavutköy Yerel Tarih Müzesi	İstanbul	Arnavutköy Belediye Başkanlığı	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü
25	Intercity Otomobil Müzesi	İstanbul	Eylül Tarım Oto Kiralama ve Paz. Ltd. Şti.	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü
26	Ayşe ve Ercüment Kalmık Müzesi	İstanbul	Ayşe ve Ercüment Kalmık Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
27	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
28	Hisart Canlı tarih Müzesi	İstanbul	Halil Nejat Çuhadaroğlu Kül. ve Tur. Sanat İşletmeciliği A. Ş.	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
29	Pera Müzesi	İstanbul	Suna-İnan Kıraç Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
30	Rezzan Has Haliç Kültürleri Müzesi	İstanbul	Rezzan Has Haliç Kültürleri Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
31	Sait Faik	İstanbul	Darüşşafaka	İstanbul Topkapı

	Abasıyanık Müzesi		Cemiyeti	Sarayı Müzesi Müdürlüğü
32	Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi	İstanbul	İstanbul Bilgi Üniversitesi	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
33	İstanbul Özel Okçular Tekkesi Müzesi	İstanbul	Okmeydanı Spor ve Eğitim Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
34	İstanbul Lale Vakfı Müzesi	İstanbul	İstanbul Lale Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
35	İSKİ Su Medeniyetleri Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
36	İstanbul PTT Müzesi	İstanbul	PTT Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
37	Kazım Karabekir Paşa Müzesi	İstanbul	Kazım Karabekir Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
38	Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi	İstanbul	Marmara Üniversitesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
39	Masumiyet Müzesi	İstanbul	Masumiyet Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
40	Miniatürk Mini Türkiye Parkı	İstanbul	İstanbul Kültür Ve Sanat Ürünleri Tic. A.Ş.	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü

41	Orhan Kemal Müzesi	İstanbul	Orhan Kemal Kültür Merkezi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
42	Osmanlı Bankası Müzesi	İstanbul	Galata Araş. Yay. Tan. Bil. Tek. Hiz. A.Ş.	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
43	Rahmi M. Koç Sanayi Müzesi	İstanbul	Rahmi Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
44	Sakıp Sabancı Müzesi	İstanbul	Sabancı Üniversitesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
45	Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
46	Vakıflar Halı Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
47	Vakıflar Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
48	Yahya Kemal Beyatlı Kent Müzesi	İstanbul	İstanbul Fetih Cemiyeti-Yahya Kemal Enstitüsü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
49	Türker İnanoğlu Vakfı Sinema Tiyatro Müzesi	İstanbul	Türker İnanoğlu Vakfı (TÜRVAK)	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
50	Madame Tussauds Balmumu Müzesi	İstanbul	İstanbul Sualtı Dünyası Turizm Tic. A.Ş.	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü

51	Özdilek Vakfı Balmumu Heykel Müzesi	İstanbul	Özdilek Eğitim, Sağlık, Kültür ve Sanat Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
52	Hilye-i Şerif ve Tespah Müzesi	İstanbul	İstanbul Sanat ve Medeniyet Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
53	Delta Teknoloji Müzesi	İstanbul	Adem Yılmaz Kültür ve Eğitim Vakfı	İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji tarihi Müzesi Müdürlüğü
54	Çikolata Müzesi	İstanbul	Detay Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji tarihi Müzesi Müdürlüğü
55	500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi	İstanbul	500. Yıl Vakfı	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
56	Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Akaretler Mustafa Kemal Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
57	BJK Müzesi	İstanbul	BJK Vakfı	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
58	Doğa ve Bilim Müzesi	İstanbul	Ahmet Hamza	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
59	İstanbul Modern	İstanbul	İstanbul Modern	İstanbul Yıldız

	Sanat Müzesi		Sanat Vakfı	Sarayı Müzesi Müdürlüğü
60	Şehir Müzesi (Depo ile birlikte)	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
61	İstanbul Üniversitesi Türk Eczacılık Tarihi İhtisas Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
62	Rahmi M. Koç Müzesi Ankara	Ankara	Çengelhan Otelcilik Turizm Organizasyon, İnş. ve Rest. A.Ş.	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
63	Meteoroloji Müzesi	Ankara	Meteoroloji Genel Müdürlüğü	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
64	Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi	Ankara	MTA Genel Müdürlüğü	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
65	ODTÜ Tabiat Tarihi Müzesi	Ankara	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
66	Yüksel Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi	Ankara	Yüksel Erimtan Kültür ve Sanat Vakfı	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
67	75.Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi	Ankara	Milli Eğitim Bakanlığı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
68	Kurtuluş Savaşında	Ankara	TCDD İşl. Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet

	Atatürk Konutu ve Vagonu			Müzesi Müdürlüğü
69	Özel TED Ankara Koleji Vakfi Müzesi	Ankara	Özel TED Koleji Vakfi	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
70	PTT Pul Müzesi	Ankara	PTT Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
71	TCDD Malıköy Müzesi	Ankara	TCDD İşl. Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
72	Telekomünikasyon Müzesi	Ankara	Türk Telekom Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
73	Türk Hava Kurumu Müzesi	Ankara	Türk Hava Kurumu Genel Başkanlığı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
74	Türkiye Ormancılık Müzesi	Ankara	Orman ve Su İşleri Bakanlığı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
75	Ziraat Bankası Müzesi	Ankara	Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
76	A.O.Ç Müze ve	Ankara	A.O.Ç (Atatürk	Ankara Etnografya

	Sergi Salonu		Orman Çiftliği)	Müzesi Müdürlüğü
77	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
78	Ankara Üniversitesi Tarihi Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
79	Anadolu Mimarlık ve Mobilya Kültür Mirası Müzesi	Ankara	Ali Rıza Bozkurt	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
80	Anadolu Açık hava Müzesi / Yaşayan Köy	Ankara	Zehra Sema Demir	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
81	Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi	Ankara	Gazi Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
82	Beypazarı Kent Tarihi Müzesi	Ankara	Beypazarı Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
83	Beypazarı Tarih ve Kültür Müzesi	Ankara	Ankara Valiliği	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü

84	Beypazarı Yaşayan Müze	Ankara	Zehra Sema Demir	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
85	Çankaya Atatürk Köşkü Müzesi	Ankara	Cumhurbaşkanlığı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
86	Gazi Ü. Mes. Eğ. Fak. Prof. Ülker Muncuk Müzesi	Ankara	Gazi Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
87	Keçiören Belediyesi Etnografya Müzesi	Ankara	Keçiören Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
88	Kızılcahamam - Hocalı Müzesi	Ankara	Kızılcahamam Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
89	Mustafa Ayaz Vakfı Plastik Sanatlar Müzesi	Ankara	Mustafa Ayaz Vakfı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
90	Sanayi ve Teknoloji Müzesi	Ankara	Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
91	Sebahattin Yıldız Müzesi	Ankara	Sebahattin Yıldız	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü

92	Şerife Uludağ Kız Olg. Enst. 100. Yıl Müzesi	Ankara	Milli Eğitim Bakanlığı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
93	Toprak Mahsulleri Ofisi Müzesi	Ankara	T.M.O.	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
94	TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi	Ankara	TRT Genel Müdürlüğü	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
95	Türk Hamam Müzesi	Ankara	Zehra DEMİR	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
96	Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müzesi	Ankara	Ankara Barosu	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
97	Ulucanlar Cezaevi Müzesi	Ankara	Altındağ Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
98	Vakıf Eserleri Müzesi	Ankara	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
99	Ziraat Fakültesi Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü

100	Gökyay Satranç Spor ve Kültür Vakfı Müzesi	Ankara	Gökyay Satranç Spor ve Kültür Vakfı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
101	Çubuk Şehir Müzesi	Ankara	Çubuk Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
102	İş Sağlığı ve İş Güvenliği Müzesi	Ankara	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
103	Key-E. Özgörkey Müzesi	İzmir	Key Museum Müzecilik ve Sanat A.Ş.	İzmir Müzesi Müdürlüğü
104	Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi	İzmir	Ege Üniversitesi Rektörlüğü	İzmir Müzesi Müdürlüğü
105	Hamza Rüstem Fotoğraf Evi Müzesi	İzmir	Karşıyaka Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
106	İzmir Neşe ve Karikatür Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
107	İzmir Kadın Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
108	Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi	İzmir	Ege Üniversitesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
109	Latife Hanım Köşkü Anı Evi Müzesi	İzmir	Karşıyaka Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü

110	Konak Bel. Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
111	Konak Belediyesi Necdet Alpar Mask Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
112	Radyo ve Demokrasi Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
113	Selçuk Yaşar Resim Müzesi ve Sanat Galerisi	İzmir	Yaşar Eğitim Ve Kültür Vakfı	İzmir Müzesi Müdürlüğü
114	TCDD Müze ve Sanat Galerisi	İzmir	İzmir TCDD 3.Bölge Müdürlüğü	İzmir Müzesi Müdürlüğü
115	Ticaret Odası Müzesi	İzmir	İzmir Ticaret Odası	İzmir Müzesi Müdürlüğü
116	Selçuk Çamlık Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi	İzmir	İzmir TCDD 3. Bölge Müdürlüğü	İzmir Efes Müzesi Müdürlüğü
117	Tire Kent Müzesi Müzesi	İzmir	Tire Belediyesi	İzmir Tire Müzesi Müdürlüğü
118	Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi	İzmir	İzmir-Ödemiş Belediye Başkanlığı	Ödemiş Müzesi Müdürlüğü
119	Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve	İzmir	İzmir Büyükşehir	İzmir Müzesi

	Müzesi		Belediyesi	Müdürlüğü
120	Kozan Kent Müzesi	Adana	Kozan Belediyesi	Adana Müzesi Müdürlüğü
121	Bolvadin Müzesi	Afyon	Bolvadin Belediyesi	Afyonkarahisar Müzesi Müdürlüğü
122	Zafer Müzesi	Afyon	Orman ve Su İşleri Bak. 5. Bölge Müd. Başkomutan Tarihi Milli Park Müdürlüğü	Afyonkarahisar Müzesi Müdürlüğü
123	Şehzadeler Müzesi	Amasya	İl Özel İdaresi	Amasya Müzesi Müdürlüğü
124	Alpaslan Belediye Müzesi	Amasya	Alpaslan Belediye Başkanlığı	Amasya Müzesi Müdürlüğü
125	Antalya Oyuncak Müzesi	Antalya	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya Müzesi Müdürlüğü
126	Suna-İnan Kıraç Kaleiçi Müzesi	Antalya	Vehbi Koç Vakfı	Antalya Müzesi Müdürlüğü
127	Anadolu Oyuncak Müzesi	Antalya	Kepez Belediyesi	Antalya Müzesi Müdürlüğü
128	Fatma Suat Orhon Müze ve Sanat Evi	Aydın	Söke Belediyesi	Aydın Milet Müzesi Müdürlüğü
129	Adnan Menderes Üniv. Çine Arıcılık Müzesi	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü

130	Çine Kuvayi Milliye Müzesi	Aydın	Çine Belediyesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü
131	Nazilli Etnografya Müzesi	Aydın	Nazilli Belediye Başkanlığı	Aydın Müzesi Müdürlüğü
132	Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü
133	Tales Matematik Müzesi	Aydın	Başak Eğitim Hizmetleri	Aydın Müzesi Müdürlüğü
134	Aya Nikola Anıt Müzesi	Balıkesir	Rahmi M. Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
135	Küçükköy Belediyesi Kent Müzesi	Balıkesir	Balıkesir-Küçükköy Belediyesi	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
136	Ayışığı Manastırı Müzesi	Balıkesir	Suzan Sabancı DİNÇER	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
137	Kuvayi Milliye Kültür Müzesi	Balıkesir	Burhaniye Belediye Başkanlığı	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
138	Sıdika Erke Etnografya Müzesi	Balıkesir	Edremit Belediye Başkanlığı	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
139	Kemal Samancıoğlu Etnografya Müzesi	Bartın	Bartın Belediye Başkanlığı	Bartın Amasra Müzesi Müdürlüğü
140	Bartın Kent	Bartın	Bartın Belediye	Bartın Amasra

	Müzesi		Başkanlığı	Müzesi Müdürlüğü
141	Baksı Müzesi	Bayburt	Hüsamettin Koçan-Bayburt Kül. San. Vakfı	Erzurum Müzesi Müdürlüğü
142	Bilecik Belediyesi Yaşayan Şehir Müzesi	Bilecik	Bilecik Belediyesi	Bilecik Söğüt- Ertuğrul Gazi Müzesi Müdürlüğü
143	Bozüyük Şehir Müzesi ve Arşivi	Bilecik	Bozüyük Belediyesi	Bilecik Müzesi Müdürlüğü
144	Bursa Ormancılık Müzesi	Bursa	Bursa Orman Bölge Müdürlüğü	Bursa Müzesi Müdürlüğü
145	Bursa Göç Tarihi Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
146	Bursa Kent Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
147	Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
148	Bursa Vakıf Kültürü Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
149	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
150	Bursa Bıçak Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
151	Karagöz Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü

152	Merinos Enerji Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
153	Kur'an ve El Yazmaları Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
154	Bursa Basın Tarihi Müzesi	Bursa	Bursa Basın Cemiyeti	Bursa Müzesi Müdürlüğü
155	Bursa SMMMO Muhasebe Müzesi	Bursa	Bursa Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası	Bursa Müzesi Müdürlüğü
156	Panorama 1326 Bursa Fetih Müzesi	Bursa	Osmangazi Belediye Başkanlığı	Bursa Müzesi Müdürlüğü
157	İnegöl Kent Müzesi	Bursa	İnegöl Belediye Başkanlığı	Bursa Müzesi Müdürlüğü
158	İnegöl Mobilya ve Ağaç Sanayi Müzesi	Bursa	İnegöl Belediye Başkanlığı	Bursa Müzesi Müdürlüğü
159	TOFAŞ Bursa Anadolu Arabaları Müzesi	Bursa	Tofaş A.Ş.	Bursa Müzesi Müdürlüğü
160	Çanakkale Belediyesi Seramik Müzesi	Çanakkale	Çanakkale Belediye Başkanlığı	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
161	Adatepe Zeytinyağı Müzesi	Çanakkale	Ada Çiftlik Gıda Ür. San. Tic. A.Ş.	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
162	Antika Tarım Aletleri ve	Çanakkale	Dursun Keskin	Çanakkale Müzesi

	Traktör Müzesi			Müdürlüğü
163	Çanakkale Kent Müzesi ve Arşivi	Çanakkale	Çanakkale Belediye Başkanlığı	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
164	Yer Bilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi	Çanakkale	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
165	Piri Reis Deniz Müzesi	Çanakkale	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
166	Yenice Belediyesi Türkevi Etnografya Müzesi	Çanakkale	Yenice Belediyesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
167	Köyden Kente Teknoloji Müzesi	Çanakkale	Şeyda Karadağ	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
168	Diyarbakır Kent Müzesi	Diyarbakır	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi	Diyarbakır Müzesi Müdürlüğü
169	Sarsılmaz Harp ve Av Silahları Müzesi	Düzce	Sarsılmaz Silah Sanayi A.Ş.	Düzce Konuralp Müzesi Müdürlüğü
170	İlhan Koman Heykel ve Resim Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
171	Trakya Üniversitesi II. Beyazıt Sağlık Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü

172	Milli Mücadele ve Lozan Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
173	Edirne Kent Belleği Müzesi	Edirne	Edirne Belediye Başkanlığı	Edirne Müzesi Müdürlüğü
174	Vakıf Eserleri Müzesi	Edirne	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Edirne Müzesi Müdürlüğü
175	Uzunköprü Kent Müzesi	Edirne	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Edirne Müzesi Müdürlüğü
176	Edirne Osman İnci Müzesi	Edirne	Osman İnci Bilim, Sanat, Kültür, Müzecilik, Turizm ve Ticaret A.Ş.	Edirne Müzesi Müdürlüğü
177	Ali Gürer Müzesi	Erzincan	Mustafa Gürer	Malatya Müzesi Müdürlüğü
178	İslam Eserleri Müzesi	Erzurum	Çat Belediye Başkanlığı	Erzurum Müzesi Müdürlüğü
179	Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
180	Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
181	Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü

182	Eskişehir Kent Müzeleri Kompleksi	Eskişehir	Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
183	Eskişehir Kurtuluş Müzesi	Eskişehir	Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
184	Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi	Eskişehir	Eskişehir Ticaret Odası	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
185	Eskişehir T.C.D.D. Müzesi	Eskişehir	TCDD İşl. 1. Bölge Müdürlüğü	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
186	Tülomsaş Müzesi	Eskişehir	Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayi A. Ş.	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
187	Gaziantep Oyuncak Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
188	Atatürk Anı Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
189	Bayaz Han Kent Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
190	Emine Göğüş Gaziantep Mutfak Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
191	Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir	Gaziantep Müzesi

	Araştırmaları Merkezi		Belediyesi	Müdürlüğü
192	Kent Müzesi (Kültür Tarihi Müzesi)	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
193	Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi	Gaziantep	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
194	Özel Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi	Gaziantep	Gazi Truva Turizm Limited Şirketi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
195	Savaş Müzesi	Gaziantep	Gaziantep- Şahinbey Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
196	İslam Bilim Tarihi Müzesi	Gaziantep	Gaziantep- Şahinbey Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
197	Baklava Müzesi	Gaziantep	Oğuzhan Saygılı	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
198	Kilim Müzesi	Hakkari	Hakkari İl Özel İdaresi	Diyarbakır Müzesi Müdürlüğü
199	Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	İçel	Mustafa Erim	Mersin Müzesi Müdürlüğü
200	Silifke Taşucu Amphora Müzesi	İçel	Taşucu Eğitim ve Doğal Hayatı Kor. Vakfi	Mersin Silifke Müzesi Müdürlüğü
201	Maraş Kültür Evi	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş

	ve Etnografya Müzesi		Belediyesi	Müzesi Müdürlüğü
202	Safranbolu Kent Tarihi Müzesi	Karabük	Safranbolu Kaymakamlığı	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
203	Özel 75.Yıl Cumhuriyet Müzesi	Kastamonu	Kastamonu Valiliği	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
204	Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi Vakıf Eserleri Müzesi	Kastamonu	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
205	Taşköprü Kent Tarihi Müzesi	Kastamonu	Taşköprü Belediyesi	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
206	Kurtuluşa Giden Yolda İnebolu Kent Müzesi	Kastamonu	İnebolu Belediyesi	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
207	Selçuklu Müzesi	Kayseri	Kayseri Büyükşehir Belediyesi	Kayseri Müzesi Müdürlüğü
208	Silahsan Silah Müzesi	Kırıkkale	Silahsan Hafif Silah San. Ve Tic. A.Ş. Gen. Müd.	Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
209	Özel Büyükkarıştıran Belediyesi Etnografya Müzesi	Kırklareli	Büyükkarıştıran Belediyesi	Kırklareli Müzesi
210	Kocaeli SEKA Kağıt Müzesi	Kocaeli	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	Kocaeli Müzesi Müdürlüğü

211	A. R. İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi	Konya	Konya Büyükşehir Belediyesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
212	Selçuk Üniversitesi Müzesi	Konya	Selçuk Üniversitesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
213	Aya Elenia Anıt Müzesi	Konya	Selçuklu Belediyesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
214	Sille Müzesi	Konya	Selçuklu Belediyesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
215	Zaman Müzesi	Konya	Selçuklu Belediyesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
216	Sahip Ata Hanegahı Vakfı Müzesi	Konya	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Konya Müzesi Müdürlüğü
217	Anadolu Kültür Sanat ve Arkeoloji Müzesi	Kütahya	Kütahya Kuvvetleri Komutanlığı	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
218	Dumlupınar Kurtuluş Savaşı Müzesi	Kütahya	Orman Bakanlığı	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
219	Dumlupınar Üniversitesi Müzesi	Kütahya	Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
220	Kütahya Jeoloji Müzesi	Kütahya	Kütahya Belediyesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
221	Kütahya Kent Tarihi Müzesi	Kütahya	Kütahya Belediyesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
222	Kütahya	Kütahya	Kütahya	Kütahya Müzesi

	Belediyesi Sıtkı Olçar Çini Müzesi		Belediyesi	Müdürlüğü
223	Simav Kent Müzesi	Kütahya	Simav Belediyesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
224	Tavşanlı Belediye Müzesi	Kütahya	Tavşanlı Belediyesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
225	Kültür Evi Müzesi	Malatya	Malatya Büyükşehir Belediyesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
226	Fotoğraf Makinesi Müzesi	Malatya	Malatya Büyükşehir Beled iyesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
227	İsmet İnönü Müzesi	Malatya	İnönü Üniversitesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
228	Somuncu Baba Darende Tan. Kül. Mezk.	Malatya	Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
229	Turgut Özal Müzesi	Malatya	İnönü Üniversitesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
230	Sakıp Sabancı Kent Müzesi	Mardin	İl Özel İdaresi	Mardin Müzesi Müdürlüğü
231	Kopya Heykeltraşlık Eserleri Müzesi	Muğla	Muğla Üniversitesi	Muğla Müzesi Müdürlüğü
232	Arıcılık Müzesi	Muğla	Muğla İli Arı Yetiştiricileri Birliği	Muğla Müzesi Müdürlüğü
233	Özel Bodrum	Muğla	Bodrum	Muğla Bodrum Sualtı Arkeoloji

	Deniz Müzesi		Belediyesi	Müzesi Müdürlüğü
234	Marmaris Halıcı Ahmet Urkay Müzesi	Muğla	Ahmet Urkay	Muğla Marmaris Müzesi Müdürlüğü
235	Güray Müze	Nevşehir	Güray Çömlekçilik- Seramik	Nevşehir Müze Müdürlüğü
236	Kapadokya Kültür Müzesi	Nevşehir	Berrin Yıldız	Nevşehir Müzesi Müdürlüğü
237	Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi	Nevşehir	Radiye Gül	Nevşehir Müzesi Müdürlüğü
238	Osmaniye Kent Müzesi	Osmaniye	Osmaniye Belediye Başkanlığı	Osmaniye Müzesi Müdürlüğü
239	Kadirli Kent Müzesi	Osmaniye	Kadirli Belediye Başkanlığı	Osmaniye Müzesi Müdürlüğü
240	Ahmet Hamdi İshakoğlu Doğal Yaşam Müzesi	Rize	Çayeli Belediye Başkanlığı	Rize Müzesi Müdürlüğü
241	Ali Fuat Paşa Kuvay-i Milliye Müzesi	Sakarya	Geyve Kaymakamlığı	Sakarya Müzesi Müdürlüğü
242	Alaçam Mübadele Müzesi	Samsun	İl Özel İdaresi	Samsun Müzesi Müdürlüğü
243	Bandırma Vapuru ve Milli Mücadele Müzesi	Samsun	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Samsun Müzesi Müdürlüğü

244	Özel Samsun Kent Müzesi	Samsun	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Samsun Müzesi Müdürlüğü
245	Oyuncak Müzesi	Samsun	Canik Belediyesi	Samsun Müzesi Müdürlüğü
246	Atatürk Evi (Mustafa Kemal Paşa'nın Karargâhı)	Samsun	Havza Kaymakamlığı	Samsun Müzesi Müdürlüğü
247	Mahmut Nedim Konağı Özel Kurtuluş Savaşı Müzesi	Şanlıurfa	Şanlıurfa Valiliği	Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğü
248	Şanlıurfa Kent Müzesi	Şanlıurfa	Şanlıurfa Belediyesi	Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğü
249	Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Müzesi	Şanlıurfa	Şanlıurfa İli Kültür Eğitim sanat ve Araştırma Vakfı	Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğü
250	Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi	Tokat	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Tokat Müzesi Müdürlüğü
251	Atatürk Köşkü Müzesi	Trabzon	Trabzon Belediyesi	Trabzon Müzesi Müdürlüğü
252	Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası İpekyolu Müzesi	Trabzon	Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası	Trabzon Müzesi Müdürlüğü
253	Ortahisar Belediyesi Trabzon Tarih	Trabzon	Ortahisar Belediyesi	Trabzon Müzesi Müdürlüğü

	Müzesi			
254	Uşak Kent Tarihi Müzesi	Uşak	Uşak Belediyesi	Uşak Müzesi Müdürlüğü
255	Özel İbrahim Müteferrika Kağıt Müzesi	Yalova	Yalova Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
256	Özel Yalova Kent Müzesi	Yalova	Yalova Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
257	Atatürk ve Çocuk Müzesi	Yalova	Yalova Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
258	Çanakçılar Seramik A.Ş. Müzesi	Zonguldak	Çanakçılar Seramik A.Ş.	Zonguldak Ereğli Müzesi Müdürlüğü

4.2. Türkiye’de Üniversite Müzeleri

İlk görevi sadece öğrencilere eğitim, öğretim ve araştırmayı anlatmak olan üniversitelerin eğitim, öğretim ve araştırmalarının yanı sıra, tüm öğrencilerle birlikte, bünyesindeki personellerine ve üniversite civarındaki halka; kültürü, sanatı, tarihi ve bilimi de anlatmakla mükelleflerdir. İşte tam da bu noktada eğitim kurumları ve bunun başını çeken üniversiteler, müzeler için en uygun yerlerdir. Üniversitenin bulunduğu yerleşkeye gelen misafirler, üniversitelerin övünç kaynağı ve vitrini olan müzeleri mutlaka ziyaret ederler. Farklı farklı mimari yapıları ve farklı farklı koleksiyonlara sahip olan bu müzeler kampüsleri süsler. Sahip oldukları koleksiyonlarla önemli bir prestij sahibidir üniversite müzeleri. Eğitim ve öğretime kaynak sağlama ve araştırmalar için sadece buldukları şehirlerle sınırlı kalmayıp ulusal önemleri de oldukça büyüktür.

18. ve 19.yy’ a geldiğimizde artık üniversite müzeleri, akademik anlamda da kurumsallaşmış bir hal alacaklardır. Üniversiteler artık kendi gelişimleri ile ilgili ya da sahip oldukları koleksiyonlarla ilgili müzeler kurmaya başlamışlardır. 19.yy’ın

sonlarına doğru üniversitelerde kurulan müzelerde başta doğal bilim koleksiyonları, arkeolojik koleksiyonlar ile etnolojik koleksiyonların oluşturulması büyük önem kazanacaktır. Kurulan bu müzelerin sahip oldukları koleksiyonlar oldukça çeşitlidir. İçerikleri bakımından; tarih, kültür, sanat, arkeoloji, etnolojik, doğa ve fen bilimlerinin yanı sıra tıp gibi çeşitli alanlara göre de ayrıştırabiliriz.

Üniversite müzelerini sıralarken sadece tek tip üniversite müzesi vardır demek yanlış olacaktır. Ülkemizde faaliyet gösteren üniversite müzelerini şu üç ana başlıkta değerlendirmek doğru olacaktır. Sanat koleksiyonuna sahip üniversite müzeleri, bilim koleksiyonuna sahip üniversite müzeleri ve diğer kategorilerde faaliyet gösteren üniversite müzeleri olarak değerlendirebiliriz. Sanat koleksiyonuna sahip üniversite müzelerine örnek olarak; Mimar Sinan Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesinin bünyelerinde bulunan müzeleri örnek olarak gösterebiliriz. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Müzesi, Ankara Üniversitesi Ziraat Müzesi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Tarihi Müzelerini de bilim koleksiyonuna sahip üniversite müzelerine örnek olarak gösterebiliriz.

Mimari yapılarından tutup da, amaçları, hedef kitleleri ve koleksiyonları çok farklı olan eğitim kurumları içerisinde faaliyetlerini sürdüren birçok üniversite müzesi vardır. Tüm bu farklı yanlarına rağmen hepsinin ortak noktası işletmelerinin ve sermayelerinin, yeterli olmasa da bağlı oldukları üniversiteler tarafından destekleniyor olmalarıdır.

Üniversite müzelerinin koleksiyonlarının yanında, üniversiteler tarafından, biriktirilen ve müze koleksiyonu olarak değerlendirilebilecek koleksiyonlar da bulunabilir. Üniversite müzelerinde bulunan öyle koleksiyonlar vardır ki; o ulusun kültürüne, tarihine ve bilimsel mirasının önemli bir bölümüne ışık tutacak kadar önemlidir.

Üniversite müzelerinin sahip oldukları koleksiyonlar ile üniversitenin büyüklüğü arasında doğrudan bir orantı yoktur. Bazı küçük yada metropol olmayan şehirlerde ki üniversitelerin hatta lise düzeyi okullarda bile ulusal önemde büyüklüğe sahip koleksiyonlar vardır.

Bazı üniversiteler de sahip oldukları koleksiyonlar; müze yerine öğrencilerle birlikte dersliklerde, kütüphanelerde, koridorlarda, ya da salonlara yerleştirilmiştir. Hatta bazı yönetici ve profesörlerin ofis ya da odalarında sergileme amacıyla ödünç bile verilmektedir. Bu paragrafta saydığım sergilemeler maalesef, müze dışında yer aldıkları için, ciddi güvenlik ve yıpranma sorunu oluşturmaktadır.

Üniversitelerin ellerinde bulunan koleksiyonları, kampüs alanlarında bulunan uygun binalarda, galerilerde, ya da çeşitli sergi salonlarında sergilemelerdir. En güzeli müze olarak tasarlanan ayrı binalarda bu müzecilik faaliyetlerini sürmeleridir. Üniversite müzeleri genellikle üniversite yerleşkelerinde bulunmaktadır. Yerleşke dışında kurulmuş müzelere rastlamak da mümkündür.

ICOM' un belirlediğine göre şu anda var olan müzelerin % 80'i başka bir amaç için yapılmış binalardır. Fakat yine de bu müzelerin uygun olmayan binalarda olduğunu göstermez. Büyük binalar ise her bölümleriyle kullanışlı ve standartlara uygun olmalıdır. Mimari açıdan zengin olan üniversite müzeleri yanında, çoğu müze, müze olma amacına hizmet etmemektedir. Eski binaları, ısıtmak, temizlemek, ışıklandırmak zordur. Çoğunda işe yaramaz, sergilere uygun olmayan yükseklikte odalar bulunur. Park alanı ve bahçe olmaması gibi sorunlarla karşılaşılır.³⁸

Üniversite müzelerinde, yapılacak her türlü etkinlik ve aktiviteler maalesef karşılaşılan ekonomik sıkıntılardan nasibini almaktadır. Ekonomik sıkıntılar üniversitelerde ki başta eğitim faaliyetlerinde bir takım kısıtlamalara gidilmektedir. Yaşanılan bu mali sıkıntılar bünyesinde müze bulunan üniversitelerimizin eğitsel ya da kültürel faaliyetlerde kısıtlamalara gitmesine neden olmaktadır.

Üniversite müzelerimizin karşılaştıkları sıkıntılar olsa da başta eğitim amaçlarının yanında ürettikleri çeşitli projelerle müzelerini halka açıp, daha geniş kitlelere ulaşmak için var güçleriyle çalışmaktadırlar. Özellikle her üniversite müzesinin çeşitli yaş ve farklı gruplara uyacak eğitim faaliyetleri düzenlemek, müzelerimizin misyonu içindedir. Kalıcı ve sergiledikleri koleksiyonlara ek olarak geçici sergiler düzenlemektedirler. Çeşitli kültür ve sanat aktiviteleriyle müzeye olan ilgiyi canlı tutma çabasındadırlar.

³⁸ Erbay,1992, yayınlanmış doktora tezi,50

Müze okul işbirliği ile gençlerimize gerekli bilinç verilmedikçe, bu değerli eğitim ve haz kaynağına kayıtsız kalabilecek milyonlarca genç düşünürsek, üniversite müzelerini kurmak için harcanan çaba her şeye değer.³⁹

“Gençlerin müzeleri sık sık ziyaret etmeleri, bu gezilere çoğu zaman aileleri ve arkadaşları ile birlikte gelmeleri sayesinde; gerek bilgi gerekse kişisel zevk ve estetik bakış açısı kazandırılarak müzelere ziyaret alışkanlığı geliştirilebilir. Bu ziyaretler, okullar kapandıktan sonra da eğitim ve öğretimin durmadığı fikrinin benimsenmesi anlamına gelir ki, işte o zaman bu eğitim, ‘Yaşam Boyunca Eğitim’ demektir.”⁴⁰

Ülkemizde faaliyet gösteren üniversite müzelerimizin tek bir çatı altında toplanması hususunda İstanbul Üniversitesi, müzecilik bölüm başkanı Prof. Dr. Fethiye Erbay hocamızın ciddi çalışmaları vardır. Kurmuş olduğu “Uluslararası Üniversite Müzeleri Platformu” ile çeşitli faaliyetlerle üniversite müzelerimizin içinde buldukları sorunları ve geleceğe dair çalışmaları hususunda çok kıymetli çalıştaylar düzenlenmektedir. Bu konferansların ilki 30 Mayıs 2014 yılında İstanbul Beşiktaş’ bulunan Deniz Müzesinde yapılmıştır. Birliğin ikinci toplantısı 28 Mayıs 2015 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir. Topluluğun üçüncü konferansına 19 Nisan 2016 da ve beşinci toplantıya ise 3 Mayıs 2018 yılında Trakya Üniversitesinin ev sahipliğinin de II. Beyazıt Külliyesi’nde gerçekleştirilmiştir. Dördüncü Uluslararası Üniversite Müzeleri Birliği Platformu Konferansı ise Eskişehir Üniversitesi; Çağdaş Sanatlar Müzesinde düzenlenmiştir.

Ülkemizde üniversite müzelerinin sayısı yukarıda tablo 2 de bahsettiğim gibi **25.02.2019** tarihi itibari ile Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde **34** Üniversite Müzesi faaliyet göstermektedir. Faaliyette bulunan Üniversite Müzelerimizden 10 tanesi İstanbul Üniversitelerimizde, 6 tanesi de Ankara Üniversitelerimizde bulunmaktadır. Bu rakam diğer ülkelere özellikle Avrupa ülkelerine bakıldığında çok azdır.

³⁹ Erbay,1992, yayınlanmış doktora tezi,52

⁴⁰ Karakuş, 2012, 134

Tablo 2: Kültür ve Turizm Bakanlığı Denetimindeki niversite Müzeleri

ÜNİVERSİTE MÜZELERİ				
Sıra	zel Müze	Bulunduğu İl	Bağlı Olduğu Kurum/Kişi	Denetleyen Müze
1	İstanbul Arkeoloji ve Kültür Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Prehistorya Ana Bilim Dalı	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Mdrlğu
2	İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Mdrlğu
3	II. Bayezid Türk Hamam Kültürü Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Mdrlğu
4	İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Mdrlğu
5	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi	İstanbul	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
6	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Mdrlğu
7	Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi	İstanbul	İstanbul Bilgi Üniversitesi	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Mdrlğu
8	Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi	İstanbul	Marmara Üniversitesi	İstanbul Türk ve İşlam E. M. Mdrlğu

9	Sakıp Sabancı Müzesi	İstanbul	Sabancı Üniversitesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
10	İstanbul Üniversitesi Türk Eczacılık Tarihi İhtisas Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
11	ODTÜ Arkeoloji Müzesi	Ankara	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
12	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
13	Ankara Üniversitesi Tarihi Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
14	Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi	Ankara	Gazi Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
15	Gazi Ü. Mes. Eğ. Fak. Prof. Ülker Muncuk Müzesi	Ankara	Gazi Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
16	Ziraat Fakültesi Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
17	Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi	İzmir	Ege Üniversitesi Rektörlüğü	İzmir Müzesi Müdürlüğü
18	Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi	İzmir	Ege Üniversitesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
19	Adnan Menderes Üniv. Çine Arıcılık Müzesi	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü

20	Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü
21	Yer Bilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi	Çanakkale	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
22	Piri Reis Deniz Müzesi	Çanakkale	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
23	İlhan Koman Heykel ve Resim Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
24	Trakya Üniversitesi II. Beyazıt Sağlık Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
25	Milli Mücadele ve Lozan Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
26	Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
27	Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
28	Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
29	Kent Müzesi (Kültür Tarihi Müzesi)	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
30	Selçuk Üniversitesi Müzesi	Konya	Selçuk Üniversitesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
31	Dumlupınar Üniversitesi Müzesi	Kütahya	Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
32	İsmet İnönü Müzesi	Malatya	İnönü Üniversitesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü

33	Turgut Özal Müzesi	Malatya	İnönü Üniversitesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
34	Kopya Heykeltraşlık Eserleri Müzesi	Muğla	Muğla Üniversitesi	Muğla Müzesi Müdürlüğü

İstanbul Arkeoloji ve Kültür Müzesi

1940'lı yıllardan itibaren İstanbul Üniversitesi Arkeoloji Bölümü hocaları, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde Prehistorik dönemden Klasik döneme uzanan geniş bir yelpazede önemli kazılar gerçekleştirmişlerdir. Bu kazılardan çıkarılan eserlerin bir kısmı onarım için, etütlük olan bir kısmı da inceleme için İstanbul Üniversitesi'ne getirilmiştir. Üniversiteye getirilen bu eserler ilgili bölümlere ait depolarda ve laboratuvarlarda saklanmıştır.

Arkeoloji ve Kültür Tarihi Müzesi'nde Paleolitik Çağ'dan itibaren Roma İmparatorluğu döneminin sonuna kadar olan döneme ait eserlerin sergilenmesi öngörülmüştür. Sergi için elde bulunan eserler içinden ünük ve dönemi yansıtan önemli parçalar seçilmiştir. Müzede, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni aletler, pişmiş toprak kap ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, cam eşyalar, süs eşyaları, iğneler, mühürler, maskeler, sikkeler, günlük kullanım araç ve gereçler gibi eserlerin kronolojik olarak teşhir edilmesi planlanmıştır.

Müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 29.05.2013 tarih ve 60960384.151.01(34)-105377 sayılı onayıyla Özel Müze olarak tescillenmiştir.⁴¹

İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi

1826 yılında Yeniçeri Ocağı kaldırıldıktan sonra II. Mahmut'un emriyle eski saray (bugünkü İstanbul Üniversitesinin rektörlük binasının bulunduğu alan)

⁴¹<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/istanbul-universitesi-arkeoloji-ve-kultur-tarihi-muzesi> 05.03.2019

Serasker Dairesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde bugün kulenin bulunduğu yere ahşap bir yangın kulesi (Harik Köşkü) inşa edilmiştir. Bu kule yanınca 1828 yılında Vezir Ağa Hüseyin Paşa tarafından Balyan ailesinden Senekerim Balyan'a yeniden kâgir bir kule yaptırılmıştır. 1849 yılında kulenin ilk şekli değiştirilmiş, bekçilerin bulunduğu bölümün üstünde kalan ahşap kısım tamamen kâgir yapılmıştır. Bu tadilat sırasında yangın kulesi işlevini Süleymaniye caminin üç şerefeli minarelerinden biri görmüştür. 1889 yılındaki depremde oldukça hasar gören kule esaslı bir onarım geçirmiştir.

Kule, Cumhuriyet'in ilanına kadar, yani 1923 yılına kadar, faaliyetini sürdürmüştür. Aradan geçen yıllarda yapı sadece hava tahminlerinin ilanı için kullanılmıştır. Anıt, 1997 ve 2010 yıllarında iki kez tadilat görmüştür. 2010 yılındaki tadilat, İstanbul 2010 Kültür Başkenti projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bugün bina günlük hava tahminleri (sarı ışık, sis; kırmızı ışık, kar; yeşil ışık, yağmur ve mavi ışık, açık hava) ve turistik ziyaretler için kullanılır.

Beyazıt Yangın Kulesi, yukarıdan aşağıya doğru "Sancak Katı" (bayrak bulunurdu), "Sepet Katı" (yangın bölgesine doğru sepet sarkıtılırdı), "İşaret Katı" (yangın durumunda memurlar buradan işaret verirdi) ve "Nöbet Katı" (yangın gözetleme memurlarının bulunduğu kat) olmak üzere dört bölümden oluşur. Yüksekliği 85 m. olan kulenin gözetleme yerine kadar 180, buradan üste kadar 76 olmak üzere toplam 256 ahşap basamağı vardır.

Müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 23.07.2013 tarih ve 60960384.151.01(34)-143803 sayılı onayıyla Özel Müze olarak tescillenmiştir.⁴²

II. Bayezid Türk Hamam Kültürü Müzesi

İstanbul'daki 16. yüzyıl Osmanlı hamamları içinde gösterişli mimarisi, boyutu ve çifte hamam oluşu ile dikkati çeken II. Bayezid Hamamı, 1985 yılında UNESCO tarafından Dünya Kültürel Miras Listesi'ne alınan "İstanbul Tarihi Alanları" içinde yer alır. Üniversitemiz mülkiyetinde olan II. Bayezid Hamamı'nda,

⁴² <http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/beyazit-kulesi-anit-muzesi> 05.03.2019

restorasyon sonrasında özgün kullanımına uygun olarak Türk Hamam Kültürü Müzesi oluşturulması çalışmalarına başlanmıştır. Osmanlı mimarisinin ve sosyal hayatının vazgeçilmez parçası olan hamam yapıları, sosyal anlamda günümüzde gündelik yaşamdaki önemini büyük ölçüde kaybetmiş olmakla beraber, yaşayan ve kuşaklar boyu aktarılan bir kültürün simgesidir. Bu kapsamda açılan müzede, Osmanlı toplumunda suyun gündelik yaşamdaki yerinin ve öneminin ne olduğu, tarihsel süreçteki değişimin ve dönüşümün nasıl gerçekleştiğinin ziyaretçiye aktarılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede Türk hamam geleneğine ait etnografik eserler vitrin içinde sergilenmiş ve bu gelenek görsel materyallerle desteklenerek ziyaretçinin beğenisine sunulmuştur.

Müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 04.03.2015 tarih ve 60960384.151.01-43212 sayılı onayıyla Özel Müze olarak tescillenmiştir.⁴³

İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi

İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi koleksiyonunun oluşturulması, Vefa'daki Abdülkerim Paşa Konağı'nda bir Jeoloji Enstitüsü'nün (Arziyat Darülmesaii veya Arziyat Enstitüsü) ilk kuruluş yılı olan 1915'e kadar uzanır. Enstitünün kurucusu olan ve başında bulunan Prof. Dr. Walther Penck'in gayretleriyle ve Asistanı Hamit Nafiz Pamir'in yardımlarıyla Avrupa'dan sağlanan destekle zengin bir kütüphane kurulmuş, çeşitli taş ve malzeme koleksiyonları, laboratuvar aletleri temin edilmiştir. 1946 yılında Fen Fakültesi çatısı altında başlayan jeoloji eğitimi ile birlikte müze çalışmalarına tekrar başlanmıştır. Müze için görsel örneklerin sistematik ve tematik sergilenmesi için masif ahşap dolaplar yaptırılmış, yurt dışından fosil-mineral örnekleri ve koleksiyonları satın alınmış, dönemin bilimsel çalışmalarına ait örnekler derlenmiştir.

Genel olarak müzenin koleksiyonunda; iz, bitki, zengin mikro, omurgasız (invertebrata) ve omurgalı (vertebrata) fosil koleksiyonları, minarel, kayaç (magmatik, metamorfik ve sedimenter), kömür örnekleri ve jeolojinin çeşitli bilim dallarına ait eğitim amaçlı posterler yer alır.

⁴³<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/ii.-bayezid-turk-hamam-kulturu-muzesi> 05.03.219

Müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 03.07.2012 tarih ve B.16.0.KVM.0.13.03.00-151.01.(34)147747 sayılı onayıyla Özel Müze olarak tescillenmiştir.⁴⁴

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi

20 Eylül 1937'de Atatürk'ün emriyle, Dolmabahçe Sarayı'nın Veliht Dairesi'nde kurulan Devlet Resim ve Heykel Müzesi, Türkiye'nin ilk Güzel Sanatlar Müzesidir.

Müzenin bulunduğu bina, 1856 yılında, Veliht Dairesi olarak Dolmabahçe Sarayı'nın da mimarları Karabet Balyan ve Nikoğos Balyan tarafından tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Bina ampir, barok ve rokoko üsluplarının bir sentezidir.

Müze'nin koleksiyonunda, Türk ve Dünya sanatçılarına ait resim, heykel, özgün baskı yapıtları, Antik ve Rönesans dönemlerinden heykel mülajlarının yanı sıra müzeye bağış yoluyla gelmiş özel koleksiyonlardan yapıtlarda bulunmaktadır. Türk sanatının seçkin örneklerinin sergilendiği salonlardan Resim Bölümünde, çoğunlukla yağlıboya olan yapıtlar mevcuttur. Müzede 2005 yıl sonu itibariyle envanterli Resim adedi:3977 Heykel Adedi: 672 Hat:80 Seramik:107 adettir. Ayrıca Müze'nin koleksiyonunda 18. ve 19. yüzyıl Batılı sanatçılarla çağımız sanatçılarından Bonnard, Deraini, Levy, Matisse, Picasso, Utrillo gibi sanatçıların yapıtları da koleksiyon kapsamındadır.⁴⁵

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi

Deontoloji ve Tıp Tarihi Ana Bilim Dalı başkanı olan Prof. Dr. Nil Sarı tarafından 1983 yılında koleksiyon oluşturulmaya başlanmıştır. Koleksiyon, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin ana bilim dalları, laboratuvarları ve eczanesinden, çeşitli hastanelerden, özel muayenehane ve eczanelerden, emekli doktor, diş hekimi, eczacı, hemşire ve ebelerden, vefat etmiş sağlık mensuplarının ailelerinden, sahaflardan ve eski eser satan dükkânlardan satın alma ve hibe/bağış yoluyla toplanmıştır.

Müzenin koleksiyonunda; Türk tıp tarihine ait el yazmaları, eski bitki kitaplarından kopya edilen bitki resimleri, Osmanlı minyatürlerinin tıp ile ilgili

⁴⁴ <http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/jeoloji-muzesi> 05.03.2019

⁴⁵ <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-44029/msgsu-istanbul-resim-heykel-muzesi.html> 05.03.2019

kopyaları, tıp eğitimi ile tanı ve araştırma amacıyla kullanılan cihaz, alet ve araçları, malzemenin kullanıldığı döneme ait eğitim, araştırma ve tanı laboratuvarlarını gösteren tarihi fotoğraf ve çizimler, ilaçla tedavi ve cerrahi tedaviye ait malzemeler, portreler, fermanlar, doktorlara verilen nişanlar, kokartlar ve rozetler, kişi ve kurumlara ait bilgi veren posterler ve belgeler yer alır.

Müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 16.02.2006 tarih ve B.16.0.KVM.0.10.00.03-708(34)20995 sayılı onayıyla Özel Müze olarak tescillenmiştir.⁴⁶

Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi

Silahtarağa Elektrik Santrali'nin 1913'te ve 1921'de inşa edilen ilk makine daireleri, güçlendirilip korunarak Santral İstanbul Enerji Müzesi'ne dönüştürüldü. Bu dönüşümün ilk adımı, elektrik üretiminin durduğu 1983'ten sonra çalışmadığı için paslanmaya başlayan türbin-jeneratör gruplarının ve diğer makinelerin uzman ekipler tarafından temizlenmesi ve özel bir koruyucuyla kaplanarak paslanmanın durdurulması oldu. Daha sonra, 1 numaralı türbin-jeneratör grubu, 1931'de çalışmaya başladığı tarihteki görünümüne ulaştırılarak korundu. 3 numaralı türbin-jeneratör grubu üretim durduğunda içi açık olarak bırakılmıştı; bu grup da açık şekliyle korundu.

Toplamda 1,738.83 m2 taban alana ve 3,876.95 m2'lik kullanım alanına sahip Enerji Müzesi, halihazırda 1 ve 2 no'lu Makine Daireleri'nde Silahtarağa Elektrik Santrali'nde üretimin en önemli unsurları olan ve dönemin ileri teknolojisinin tipik çizgilerini yansıtan AEG, Brown Boveri, Siemens ve Thomson Houston markalı türbin-jeneratör gruplarını ziyaretçilere sunuyor.

Elektrik üretiminin ve İstanbul'un farklı semtlerine dağıtımının denetlendiği Kontrol Odası ise ayrıntılı kumanda aygıtları ve teçhizatıyla bir bütün olarak korundu. Uzun zaman alan ve titiz bir emek gerektiren koruma çalışması boyunca, kontrol odasında kaybolmuş ya da tahrip olmuş parçalar yerlerinde işaretlendi, mevcut parçalar temizlenerek pasla karşı korundu.

⁴⁶<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/cerrahpasa-tip-tarihi-muzesi> 05.03.2019

Enerji Müzesi'nin giriş katına ise, ziyaretçilerin kendi elektrik enerjisini üretebileceği, pil olabileceği, manyetik heykeller yapabileceği, inatçı bir bavulla uğraşacağı, binlerce volta çekinmeden dokunabileceği ve daha birçok deneyi gerçekleştirebileceği, tam 22 etkileşimli ünitenin yer aldığı, eğlence ile bilimin bulunduğu Enerji Oyun Alanı kuruldu. Ayrıca santralistanbul'un kuruluşundan bu yana bünyesinde gerçekleştirdiği çeşitli ulusal ve uluslararası panellerin, konuşmaların ve seminerlerin çoğu Enerji Müzesi giriş katında bulunan Sinema/Seminer Salonu'nda yapıldı.⁴⁷

Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi

Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi İstanbul'da tarihi hipodrom olarak adlandırılan alanın güneyinde tarihi Sphendone duvarlarının üstüne konumlanmıştır. Hâlihazırda kullanılmakta olan yapı ise I. Ahmet tarafından Mimar Sedafkar Ağaya yaptırılan Sultanahmet Külliyesi içindeki yapıların dönüşümü ile olmuştur. 20. yüzyılın başında külliyenin At Meydanı'na bakan cephesindeki dükkanların üzerine kat eklenerek Ziraat, Orman ve Maadin Nezareti binası yapılmıştır. 20. yüzyılda kullanımı İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine verilen yapı, Marmara Üniversitesi rektörlük binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. 2008 yılında ise Rektörlük binasının giriş katı "Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi" adıyla müzeye çevrilmiştir.

Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi Özgün Baskı Koleksiyonu, kısa süreli sergilerin yapıldığı Sanat Galerisi ve İhap Hulusi Görey Galeri'sinden oluşmaktadır.

Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi Özgün Baskı Koleksiyonunun geçmişi, Cumhuriyet'in 50. yılı kutlamaları kapsamında gerçekleştirilen "Çağdaş Türk Gravür Sanatı" sergisine uzanmaktadır. Prof. Mustafa Aslıer'in seçtiği 28 sanatçının 116 yapıtıyla gerçekleştirilen bu sergi, Türkiye'de pek çok kentte ve dünyanın çeşitli ülkelerinde sergilenmiştir.

⁴⁷ <http://www.santralistanbul.org/pages/index/enerji-muzesi/tr/> 15.03.2019

Sergilerden sonra, sanatçıları tarafından Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'na bağışlanan bu yapıtlar, Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi Özgün Baskı Koleksiyonu'nun özünü oluşturmuştur.

1998 yılında Marmara Üniversitesi Dekanı Prof. Hüsamettin Koçan tarafından sanatçılara ve koleksiyonculara yapılan bağış çağrısıyla zenginleşen koleksiyon, 1999'da 'Müzesini Düşleyen Sergi' adıyla önce İstanbul'da sergilenmiş, ardından "Sanat-tır" projesiyle 3636 km yol kat ederek Diyarbakır, Van, Erzurum ve Bayburt'ta izleyiciyle buluşmuştur.

1999 yılında Sultanahmet Rektörlük binasının tümünün kültür amaçlı kullanılması ve bir müze haline getirilmesi; dönemin Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof. Hüsamettin Koçan tarafından projelendirilmiş, Marmara Üniversitesi Rektörlerinden Prof.Dr. Ömer Faruk Batirel'in onayıyla çalışmalar başlamış ancak Batirel'in rektörlükten ayrılmasıyla proje kesintiye uğramıştır.

2007 yılından itibaren dönemin rektörü Prof. Dr. Necla Pur'un çabalarıyla yeniden başlayan çalışmalar 2008 yılında tamamlanarak; Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi hizmete açılmıştır.⁴⁸

Sakıp Sabancı Müzesi

Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul'da Boğaziçi'nin en eski yerleşimlerinden Emirgan'da yer almaktadır. Müzenin ana binası olan villa, 1925 yılında Mısır Hidiv ailesinden Prens Mehmed Ali Hasan tarafından İtalyan mimar Edoardo De Nari'ye yaptırılmış ve Hıdiv ailesinin değişik mensupları tarafından uzun yıllar yazlık konut olarak kullanılmıştır.

1951 yılında Adanalı sanayici Hacı Ömer Sabancı tarafından Hidiv ailesinden satın alınan köşk, aynı yıl satın alınarak önüne yerleştirilen Fransız heykeltıraş Louis Dumas'ın 1864 yapımı at heykelinden ötürü "Atlı Köşk" olarak anılmaya başlanmıştır. Atlı Köşk'ün arazisi içindeki ikinci at heykeli ise, 1204 yılında 4. Haçlı Seferi sırasında Haçlı kuvvetlerince yağmalanan İstanbul Sultanahmet meydanından alınarak, Venedik San Marco kilisesi önüne yerleştirilen 4 attan birisinin dökümüdür.

⁴⁸ http://cumhuriyetmuzesi.marmara.edu.tr/ust_menu/muze-hakkinda/tarihce/ 05.03.2019

1966 yılında Hacı Ömer Sabancı'nın vefatından sonra aile büyüğü olan Sakıp Sabancı tarafından sürekli konut olarak kullanılmaya başlanan Atlı Köşk, uzun yıllar Sakıp Sabancı'nın zengin hat ve resim koleksiyonunu barındırmış, 1998 yılında da Sabancı ailesi tarafından içindeki koleksiyon ve eşyalar ile müzeye dönüştürülmek üzere Sabancı Üniversitesi'ne bağışlanmıştır.

Modern bir galerinin eklenmesiyle 2002 yılında ziyarete açılan Müze'nin sergileme alanları 2005 yılındaki düzenleme ile genişletilerek, teknik düzeyde uluslararası standartlara kavuşmuştur. Bugün Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi zengin koleksiyonu, kabul ettiği kapsamlı uluslararası geçici sergileri, konservasyon birimleri, örnek eğitim programları, yapılan çeşitli konser, konferans ve seminerleriyle çok yönlü bir Müzecilik ortamı sunmaktadır.⁴⁹

İstanbul Üniversitesi Türk Eczacılık Tarihi İhtisas Müzesi

Türkiye'nin ilk Eczacılık Tarihi Müzesi olan müzemiz 1960 yılında Prof. Dr. Turhan Baytop tarafından kurulmuştur. Müzenin çekirdeğini T. Baytop'un kişisel koleksiyonu oluşturmuş, daha sonra eczacıların ve hekimlerin bağışladığı eşyalar ile müze zenginleşmiştir. 1962 yılında Topkapı sarayı Müze müdürü Hayrullah Örs Hekimbaşı odasındaki bir takım malzemeyi, eczacılık müzesini geliştirmek amacıyla bu müzeye devretmiştir. 1999 İstanbul depreminde hasar gören Eczacılık Fakültesi binaları güçlendirme için boşaltılırken, müzenin eşyaları Prof. Dr. Afife Mat tarafından arşiv binasında koruma altına alınmıştır. Eczacılık Fakültesi tarihi binası Keçecizade Fuat Paşa Konağının restorasyon çalışmalarının 2010 yılında tamamlanmasından sonra birinci katta Dekanlık yanındaki iki salon müze için ayrılmış ve müzenin eşyaları yeni mekana yerleştirilmiştir.

Topkapı Sarayı Müzesi Enderun Eczahanesine ait şiddetli zehirler dolabı, ayrı bulundurulacak ilaçlar dolabı, porselen ilaç kavanozları, cam ilaç şişeleri, drog kutuları, bu koleksiyonda sergilenmektedir. Osmanlı dönemine ait iki eczanenin, Pastör Eczahanesi ve İstikamet Eczahanesi, dolapları, çeşitli eczanelere ait porselen ilaç kavanozları, ilaç yapımında kullanılan malzeme ve reçete kayıt defterleri

⁴⁹ <https://www.sakipsabancimuzesi.org/tr/sayfa/yonetim-kurulu> 05.03.2019

ülkemizde eczanelerin gelişimi hakkında fikir vermektedir. 1839 yılında başlayan eczacılık eğitiminin çeşitli dönemlerine ait diplomalar, diploma kayıt defterleri, mezunların fotoğrafları, tabelalar bu koleksiyonda yer almaktadır. Osmanlıca, Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca ve İtalyanca çok sayıda eczacılık ve tıp kitabı içinde en eskisi 1734 tarihlidir. Türkiye’de ilaç endüstrisinin tarihini de bu koleksiyonda izlemek mümkündür. Osmanlı döneminden günümüze yerli ve yabancı 1500’den fazla müstahzar firmalara göre gruplandırılmış olarak sergilenmektedir.

Müze, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün 29.10.2017 tarih ve 60960384.151.01.01-E.222113 sayılı onayıyla Özel Müze olarak tescillenmiştir.⁵⁰

ODTÜ Arkeoloji Müzesi

ODTÜ - Tarihsel Çevre Değerlerini Araştırma Merkezi (TAÇDAM) çatısı altında “özel müze” statüsünde etkinliğini sürdüren ODTÜ Arkeoloji Müzesi, “ODTÜ Ruhu” olarak tanımladığımız değerler bütününe oluşmasına tanıklık etmiş ve bu ruhu yaşatan en özgün kampüs duraklarından biridir. Kütüphane ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesi arasında konumlanan bina, Behruz Çinici tarafından tasarlanan ilk kampüs binalarındandır ve öncü rektörlerimizden Kemal Kurdaş’ın desteğiyle 1969 yılında Müze olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Müze’yi kelimenin tam anlamıyla özgün kılan özelliği; kampüs alanı içerisinde bulunan ve tarihi en az 5000 yıl öncesine uzanan arkeolojik sit alanlarında bulunan eserlerin, doğrudan Rektörlüğe bağlı olarak kurulan bir arkeoloji müzesinde sergilenmesidir ki, bu anlamda ODTÜ örneğinin, en azından ülkemizde bir benzeri yoktur.

ODTÜ Kampüsü içinde bulunan Ahlatlıbel ve Koçumbeli arkeolojik yerleşimlerinden gelen Erken Tunç Çağı (M.Ö. 3000-2000) buluntuları Anadolu arkeolojisinin önemli eser gruplarındandır. 1933 yılında, Atatürk tarafından finanse edilerek kazısı gerçekleştirilen ilk resmi kazı olan Ahlatlıbel’in buluntuları günümüzde Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde muhafaza edilmektedir. Ahlatlıbel’e çok yakın bir konumda bulunan Koçumbeli’nin eserleri ise ODTÜ Arkeoloji

⁵⁰<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/istanbul-universitesi-turk-eczacilik-tarihi-ihhtisas-muzesi> 05.03.2019

Müzesi'nde sergilenmektedir. Kampüs alanı içinde bulunan ve eserleri Müze'mizde sergilenen bir diğer arkeolojik kazı alanı Yalıncağ'tır. Tarihi Geç Frig Çağı'na (M.Ö. 6.yüzyıl) uzanan Yalıncağ Hellenistik-Roma-Osmanlı dönemlerinde de iskan edilmiştir. Bunların yanısıra, ODTÜ'lü araştırmacıların Atatürk Orman Çiftliği ve Bahçelievler'i kapsayan Ankara Frig Nekropolü'ndeki 4 adet tümülüste yaptığı çalışmalardan elde edilen eserler de Müze'de yer almaktadır.

Eserlerin tümü, her yıl Türkiye ve dünyanın çeşitli üniversitelerden gelen araştırmacıların çalışmalarına konu olmakta, üniversitemiz öğrencileri eserler üzerinde çeşitli tezler hazırlamaktadırlar. Bu çalışmalarda Müze, ODTÜ Konservasyon laboratuvarı, ODTÜ Arkeometri Ana Bilim Dalı, ODTÜ Yerleşim Arkeolojisi Ana Bilim Dalı ve ODTÜ Güzel Sanatlar birimi öğretim üyeleriyle beraber çalışmakta, ayrıca farklı üniversitelerin eğitim fakülteleri ve müzecilik programları kapsamında Müze'de çalışmalar yapılmaktadır.⁵¹

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi 20 Nisan 1990'da Türkiye'nin ilk oyuncak müzesi olarak Prof. Dr. Bekir Onur tarafından ziyarete açılmıştır. Müzenin amacı, Türkiye'de hızlı değişim süreci içinde kaybolma tehdidi altındaki oyuncakları korumaktır. Bu amaç bağlamında müze oyuncak aracılığıyla, sanayi tarihi, kültür tarihi, eğitim tarihi ve çocukluk tarihi konularında yapılan araştırmalara destek vermektedir.

Oyuncak müzesi geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarının çeşitli örneklerinin de sergilendiği bir müze olmasıyla Türkiye'de çocuk kültürünün araştırılmasına hizmet eden bilimsel bir kuruluştur. Yerli, yabancı, sanayi ürünü ve el yapımı iki bin dolayında oyuncak bulunan müzede koleksiyon beş ana bölümde toplanmaktadır.

1. Geleneksel Oyuncaklar: Oyunla ilişkilendirilmiş, yerel, el yapımı oyuncaklar (sapan, çember, topaç, bez bebek, beşik, yürüteç, Eyüp Oyuncakları, vb.)

⁵¹ <https://muze.metu.edu.tr/muze-hakkinda> 07.05.2019

2. Fabrikasyon Oyuncaklar: Yapıldıkları malzemeye göre sınıflandırılmış olan bu oyuncaklar, sanayi ürünüdür (Tahta Oyuncaklar, Teneke Oyuncaklar, Kâğıt Oyuncaklar, Plastik Oyuncaklar, Bebekler ve Yumuşak Oyuncaklar).

3. Yabancı Oyuncaklar: Kişisel ya da ticarî amaçlarla başka ülkelerden getirilmiş çeşitli oyuncaklar. Müzedeki en eski oyuncaklar (1890) bu grupta yer almaktadır.

4. Antik Oyuncaklar: Ülkemizin birçok arkeoloji müzesinde sergilenen antik oyuncakların kopyaları müzede bulunmaktadır.

5. Yeni Oyuncaklar: Karakter oyuncakları ve popüler kültürün ürettiği oyuncaklar.⁵²

Ankara Üniversitesi Tarihi Müzesi

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Üniversitesi olarak, Ülkemizin sanatsal, kültürel ve bilimsel gelişimine katkıda bulunan, kökleri çok derinlere uzanan Ankara Üniversitesi'nin tarihsel serüveninin kilometre taşlarının sergilendiği "Ankara Üniversitesi Tarihi Müzesi" Beşevler Merkez Yerleşkemizde ziyarete açılmıştır.

Müzenin kurulma çalışmaları, Prof. Dr. Semih Başkan'ın ilk başkanlığında başlayıp, Prof. Dr. Maksut Coşkun'un daha sonra başkanlığı devralmasıyla beraber, Prof. Dr. Cemalettin Yaşar Çiftçi, Prof. Dr. Ziya Kenan Bilici, Prof. Dr. Alp Can, Prof. Dr. Sibel Erkal ve Doç. Dr. Cengiz Çetin'in komisyon üyeleri olarak görevlendirilmeleriyle başlamıştır. Uzun çabaların ardından Rektörlük bünyesinde yer alan mekanın tadilatlarından sonra, komisyon üyelerinin ve Müze Uzmanı Servet Sarıaslan'ın çabalarıyla müze yapılandırılmaya, görsel alanlarının tasarımı da Grafiker Hüseyin Türk tarafından hazırlanmaya başlanmış, Fakültelerden ve çeşitli birimlerimizden gelen tarihi özellikleriyle ön plana çıkan objelerle de son halini almıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün, 13.09.2017 tarih ve 184961 sayılı yazısı ile Özel "Ankara Üniversitesi Tarihi Müzesi" olarak tescillenen müzemiz, Etnağrafya Müzesi

⁵² <http://cokaum.ankara.edu.tr/oyuncak-muzesi/> 04.02.2019

Müdürlüğü tarafından, 12 Ekim 2017 tarihinde ilk denetimi yapılarak ziyaret edilir hale gelmiştir.⁵³

Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi

Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi öğretim üyelerinin özverili çalışmaları ve Ankara Kalkına Ajansı'nın maddi katkıları sonucu 15 Haziran 2013 tarihinde açılan Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi, kendi alanında Türkiye'nin ilk müzesidir.

Müze'nin etkinlikleri yapılan araştırmalar sonucu elde edilen verilerin uygulamalı olarak sunulmasından oluşur. Karagöz-Hacivat, Orta Oyunu, Meddah Gösterileri, Köy Seyirlik Oyunları, Çocuk Oyunları müzenin sergilediği geleneksel oyunlar arasındadır. İhlamur Baskı ve Ebru sanatı gibi el sanatları da müzenin etkinlikleri arasında yer alırlar. Ayrıca; Ankara Masalları, Türküleri, Hikâyeleri, Ninnileri, Manileri, Geleneksel Sohbet Toplantıları, temsili Kına Gecesi, Diş Hediği, Asker Kınası gibi birçok kültürel değer müzede uygulamalı olarak yaşatılmaktadır.

- Askere uğurlama
- Aydınlatma
- Evlenme Gelenekleri
- Doğum Öncesi
- Doğum Sonrası
- Ekmek Yapımı
- Hayvancılık
- Tarım ve Hayvancılık
- 2008 UNESCO K.Mahmut Yılı
- Kırklama
- Geleneksel Meslekler
- Nasrettin Hoca

⁵³ <https://www.ankara.edu.tr/ankara-universitesi-tarihi-muzesi/> 05.03.2019

- SOKU
- Ölçü Tartı Araç Gereçleri
- Mutfak
- Sünnet
- Süt Ürünleri
- Tarım⁵⁴

Gazi Üniversitesi Mes. Eğ. Fak. Prof. Ülker Muncuk Müzesi

Ankara'da idealist bir grup öğretmen tarafından (Ülker Muncuk, Mine Seçkinöz, Aysel Dinçer, Mahiye İyikan, Yurdagül Döl, Şükran Komsuoğlu) uzun ve yorucu çalışmalar sonucunda bir müze meydana getirilmiştir. Etnografik nitelik taşıyan bu müze, 1974 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu bünyesinde Cumhuriyetin 50. yıldönümü nedeniyle açılmıştır.

Müzedeki eserlerin çoğu 50 yıl öncesinden Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nun öğretmenleri tarafından (Müdür Bakiye Koray'ın denetiminde Kenan Özbel, Tevhide Seral) Anadolu baştan başa dolaşarak temin edilmiştir. Okulda yeni yapılmış 50'ye yakın sanat değeri yüksek ürünler de bu eserlerin içerisinde yer almıştır. Ayrıca bir kısım bağışlarla da bu koleksiyon zenginleştirilmiştir.

Bugün 1000'e yakın eseri bünyesinde toplayan Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Müzesi'ndeki eserler şu şekilde gruplandırılabilir;

1. Giysiler (bindallı, üçetek, cepken ve şalvarlar)
2. İşlemeler (çevre, peşkir, yağlık, uçkur, nehale ve ayna örtüleri)
3. Takılar (giyimle ilgili olarak, gümüş kemer, başlık, kolye, küpe ve takunyalar)
4. Çoraplar
5. Dokümanlar

⁵⁴<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-43997/ankara---gazi-universitesi-mesleki-egitim-fakultesi.html> 03.03.2019

6. Oyalar

7. Keseler

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Müzesi

2007 yılında açılan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Müzesi 1892 yılında İstanbul ili Halkalı semtinde kurulan Ziraat Mektebi'nin 1898 yılında Ankara Kalaba semtinde açılan Çoban Mektebi'nin ve 30 Ekim 1933 tarihinde eğitim ve öğretime açılan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün izlerini taşır.

Müze zemin katta iki kapalı salon ile üst katta yer alan 10 oda ve 1 koridordan oluşmaktadır. Bu salonlarda Türkiye'de tarım eğitiminin itici gücü olan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nden günümüze değin uzanan bir süreçte kullanılmış olan özgün ders araç ve gereci, ışık ders ve deneyim aleti, türlü böcek örneği, yine türlü tarım araç gereci zaman-dizinsel olarak sergilenmektedir.

Müze, Fakülte'de öğretim üyeliği yapmış eski akademisyenler ve diğer ilgili toplum kesimlerinden ve kişilerden bağışlanan çok değişik müzelik eşya ile giderek daha çok zenginleşmekte, ulusal düzeyde yalnızca akademik ilgilileri değil, halkın ilgisini de kendisine çekmektedir.⁵⁵

Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi

Günümüze Sirkehane adıyla ulaşılmış olan müze binası 19.yy sonları ile 20.yy başları arasında inşa edilmiştir. Sahipleri hakkında tüm araştırmalara rağmen bilgi alınamamıştır.

1943 yılında T.C. Maliye Hazinesi'ne devrolan yapının arka kısmı 1960'lı yıllarda E.Ü Ziraat Fakültesi Gıda ve Fermantasyon Teknolojisi Kürsüsü tarafından sirke ve turşu üretim yeri olarak, ön kısmı ise lojman olarak kullanılmıştır.

1990 yılında T.C. Maliye Hazinesi'nden Ege Üniversitesi'ne trampa yolu ile geçen Sirkehane, 1990'lı yıllara kadar konut olarak hizmet vermiştir. Son yirmi yıllık süreç içinde büyük bir bölümü yıkılmış olan bina 2010 22.06.2010 tarihinde tamamlanan yenileme sonucunda "E.Ü. Balkanlar ve Anadolu Giysileri Müzesi"

⁵⁵<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/ankara-unverstes-zraat-fakultes-muzes>
03.03.2019

olarak faaliyete geçmiştir. Kültür Bakanlığına başvurulmuş ve Bakanlık denetiminde özel müze olarak açılmasında sakınca olmadığı belirtilmiş ve 02.11.2010 tarihinde onaylanarak özel "EGE ÜNİVERSİTESİ ETNOGRAFYA MÜZESİ" adını almıştır.

Müzedede yer alan düğün evi bölümünde 19. yy'ın geleneksel düğün uygulamalarında kına gecesi, çeyiz sergisi, düğün yemeği hazırlıkları ve çeyiz yazımı olgusu geleneksel bir İzmir evi ortamında canlandırılmaktadır.

Geleneksel mesleklerin sürdürülebilirliğini sağlamak amaçlı müzede ağaç işleme, ayakkabıcılık, bakır işleme ve terzilik meslekleri canlandırılmaktadır.⁵⁶

Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi

EÜ Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi, dünya kültür tarihinin son 2000 yılının vazgeçilmez demirbaşları kağıt ve kitabın uzun soluklu yolculuğunu farklı kültürlerden örneklerle ziyaretçilere sunmaktadır. Bilgi ve görselleriyle her eğitim düzeyindeki öğrencilere seslenen müze, Türkiye’de ilk olmasının yanı sıra, konunun bu boyut ve zenginlikte ele alındığı bir üniversite müzesi olarak da uluslararası alanda benzersiz konuma sahip.

Ege Üniversitesi, eski Levanten köşklerinden 19. yüzyılın Ballian Konutu’nda kurduğu müzenin alt katında kağıdı, üst katında kitabı konu ederken eski ve modernin bir araya getirildiği proje için ideal bir ortam yaratmıştır. Müzede yer alan objelerin tamamına yakını kişi, kurum ve sanatçıların bağışlarından oluşmaktadır. Birçok alanda ilkleri gerçekleştirmiş olan Ege Üniversitesi, Türkiye’de bir ilk, dünyada benzerleri az olan önemli bir müzeyi ülkemize kazandırmış bulunuyor. Kağıdın üretiminden, sanat eserine vardığı noktaya kadar çok çeşitli kağıt ve baskı aşamalarından örneklerin sergilendiği müzenin giriş katında el yapımı kağıt üretimi, kağıt tarihi, günümüz renkli kağıt sanatçıları, dünya renkli kağıtları, modern kağıt sanatı bölümleri, üst katında ise kitap sanatları, exlibris, matbaa, sanatçı kitapları, kitap biçimleri, kitaplardaki ustalar, baskı teknikleri, minyatür kitaplar ve tipografi bölümleri yer alıyor.

⁵⁶ <https://etnografyamuzesi.ege.edu.tr/> 10.03.2019

Kağıt ve kitabın Avrupa'dan Uzakdoğu'ya, günümüze kadar geçirdiği evrelerden örneklerin bulunduğu müzede 700'den fazla eser ziyaretçilere sunuluyor. Müzede modern kağıt sanatı bölümünde IAPMA üyesi sanatçıların eserlerine geniş ölçüde yer verilmektedir. Josua Reichers 32 sayfalık Japon ipek kağıdına basılmış ve elle deriye ciltlenmiş "Bilder-ABC" (Resimli Alfabe Kitabı) dünyanın en küçük kitabı ünvanını alarak bu müzede yerini alıyor. Kaset içindeki bu kitabın ağırlığı 5 miligram. Boyutları 2.4 x 2.9 mm parmakla tutulmayacak kadar küçük olan eser minyatür kitaplar bölümünde sergileniyor. Metrekaresi iki gram ağırlığında olan dünyanın en hafif kağıdı da bu müzede yer alıyor. Pablo Picasso, Marc Chagall, Joan Miro, Salvador Dali, Wassily Kandisky, Henri Matisse ve Andy Warhol gibi ünlü sanatçıların eserleri müzenin 'Kitaptaki Ustalar Bölümü'nde orijinal haliyle bulunuyor. Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasına bakarak stilize etmesiyle tanınan ünlü isim Ethem Çalışkan'ın bazı çalışmaları da müzede yer alıyor. 32 ülkeden 42 kağıt sanatçısının oluşturduğu 'One World' adlı dünya haritası müzenin en ilgi çeken eserlerden biri.

İki kattan oluşan müzenin giriş katı beyaz haliyle 'kağıdı' temsil ederken, ikinci katı ise siyah tasarımı ile 'kitabı' temsil ediyor. Müzenin giriş katında 2 bin yıldır insan için önemli olan kağıdın tarihi, renkli kağıtlar, eserler ve modern çalışmalar yer alıyor. İkinci katında ise kitap ve kitap baskı teknikleriyle ilgili eserler yer buluyor. Ayrıca müze sahip olduğu bir sanat galerisinin yanı sıra kağıt ve ebru gibi yaratıcı sanat atölyelerine de bünyesinde yer veriyor.⁵⁷

Adnan Menderes Üniversitesi Çine Arıcılık Müzesi

Arıcılığın geçmişten izlerinin bulunduğu, Arı ve arıcılığı gelecek nesillere sevdirebilen, Arıcılarımıza teknik bilgileri doğru ve uygulamalı olarak aktarabilen, Arı ürünlerinin kullanımı teşvik ederken, tüketici bilincine katkı sağlayan, Kendini her gün geliştiren, dinamik bir müze hedefleriyle

Yağcılar Köyü İlköğretim Okulu T.C. Milli Eğitim Bakanlığınca Adnan Menderes Üniversitesine 10.03.2012 tarihinde tahsis edilmiştir.

⁵⁷http://www.mekan360.com/sanaltur_bornova-kagit-ve-kitap-sanatlari_muzesi_4116.html 10.03.2019

Adnan Menderes Üniversitesi Çine Meslek Yüksekokulu adına Adnan Menderes Üniversite Rektörlüğü, Çine Belediyesi ve Çine Gelişim Vakfı ortaklığında 08.12.2009 ve 15.03.2010 tarihlerinde imzalanan protokollerle Çine Arıcılık Müzesi yapım çalışmaları başlamıştır.

Türkiye'nin ilk, Dünyanın 71'inci arıcılık müzesi olan Çine Arıcılık Müzesi 4.10.2010 tarihinde törenle hizmete girmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 23.12.2010 gün ve 261180 sayılı izni ile özel müze statüsünü almıştır.

Müzedede; Kurslar, seminerler ve çeşitli eğitimler için hazırlanmış 40 kişilik eğitim salonu yanında, kafeterya, çocuk parkı resim atölyesi ve 2000 yıllık Roma ve Türk oyunlarının sergilendiği oyun alanı mevcuttur.⁵⁸

Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi

Latince, olea (zeytin) ve atrium (avlu) kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan Oleatrium, zeytin avlusu anlamına gelmektedir. Zeytinin Anadolu ve Akdeniz tarihi ile bağını yansıtmak ve geleceğe miras bırakmak adına oluşturulan Oleatrium'un proje ve inşaatına 2009 yılı Mayıs ayında başlanmıştır. 2011 yılı Mayıs ayında "Oleatrium Sergi Salonu" olarak hizmete açılmıştır. 2012 yılında ise Özel Müze statüsü almıştır.

Mimaride inşaat malzemesi olarak - malzemelerin sürdürülebilirliğini ve orijinalliklerini korumak ve devam ettirmek adına - mümkün olduğunca yerel ve orijinal çıkma/söküm ürünler (harman tuğla-taş-ahşap vb.) kullanılmıştır.

Dışarıdan bir zeytinyağı fabrikası görünümünde yapılan müze, 3.000 m2 lik bir kullanım alanına sahiptir. Dış bahçe, iç bahçe, lobi ve 11 adet sergileme salonundan oluşmaktadır.

Mimaride, salonlar görsel ve estetik olarak ön plana çıkartılmamış sergilenen objelerin varlığı ve bu objelerin bağlı olduğu dönemler vurgulanmak istenmiştir.

⁵⁸<http://www.aydinkulturturizm.gov.tr/TR-64421/cine-aricilik-muzesi.html> 10.03.2019

Müze kapısından girişte bir karşılama salonu (lobi) yer almaktadır. Burada hediyelik ürünler, zeytinyağları, şaraplar ve müze girişi için jeton satılan bir market, barkovizyon gösterimi için ayrılan bir alan, müze içine giriş - çıkışı sağlayan kapılar ve müze iç bahçesine girişi sağlayan bir kapı yer almaktadır.

Toplamda 11 adet salondan oluşan müzenin 10 salonunda yer alan sergilemede, antik dönemden günümüze kadar olan süreçte (MÖ 2 binden itibaren) tarihsel sıralama ile zeytinyağı üretiminde geliştirilen teknolojiler ve zeytinyağının farklı kullanım alanları; eserler ve canlandırmalarla hikâyeci bir üslupta anlatılmaktadır.

11 Ayrı bölümden oluşan sunum salonlarının birbirine geçişi, değişik dönemlere ait sunum ve objelerin de sergilendiği, büyük bir iç bahçeye açılan kapılarının bulunduğu ara bölmeler ile bağlanmıştır. Proje, tarihsel döngü içerisinde ilerleyen bir “Zaman Tüneli” tarzında tasarlanmıştır.

11 SALON SIRASIYLA

- Arkaik Dönem: Orijinali Urla/Klazomenai’da sergilenen işlik modeli
- Geçiş Dönemi: Ayak Yağı Salonu - Her Daim Dönem/Kadim dönem
- Aydınlatma Bölümü
- Roma Dönemi
- Roma Hamamı ve Sabun İmalatı Bölümü
- Erken Bizans Dönemi
- Toplu Sunum: Farklı tipte presler/mengeneler
- Geç Bizans/Erken Osmanlı Dönemi
- Erken Sanayi Dönemi: Buhar ve Dizel Makineler
- Elektrikli Dönem: Geleneksel taş baskı sulu sistemleri.

•Şaraphane: Zeytinin yetiştiği her yerde yetişen ve zeytinyağına yakınlığı ile bilinen şarabın üretimi ile ilgili araç/gereç ve yöntemler.⁵⁹

⁵⁹ <http://www.oleatrium.com/tr/hakkinda> 06.03.20189

Yer Bilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi

ÇOMÜ Mühendislik Fakültesi bünyesinde kurulan Yer Bilimleri Müzesi, başta öğrencilerimiz olmak üzere tüm doğa severlere yönelik olarak çeşitli türdeki mineral, kaya, değerli taşlar ve fosillerin bir arada sergilendiği bir doğa ve yerbilimleri tarihi müzesi olarak düşünülmüştür.

Müze amaçlı koleksiyonun toplanması Eylül 2009 tarihinden itibaren sistematik olarak başlanmıştır. Müzenin ilk kurulumu, Fakülte binası giriş katında 021 nolu odanın düzenlenerek 14 sergi dolabı ile mineral, kayaç, fosil, süs taşları ve özel koleksiyonların sergilendiği mineral ve kayaç koleksiyonun 26.12.2010 tarihinde açılışı ile gerçekleşmiştir.

Örnek sayılarının artması ve yeni sergi dolaplarının katılımıyla Mühendislik Fakültesi Dekanlığı tarafından tahsis edilen yeni yerine taşınarak Dünya'nın ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden toplanmış örnekler 34 sergi dolabı içinde sergilenmektedir. Örnekler ile ilgili bilgiler ve katkı veren kişi ve/veya kurumların adları dolapların içinde verilmiştir. Müzemiz, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na 27.02.2014 tarihinde başvurusunu gerçekleştirerek T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 01.09.2014 tarih 60960384 – 151.01.01 167889 sayılı yazı ile “Yerbilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi” nin kurulma olur yazısını almıştır. 14 Nisan 2015 tarihinden itibaren T.C. Kültür Bakanlığı denetiminde özel müze statüsünde müzeler listesinde “Yerbilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi” olarak yerini almıştır.

Yerbilimleri müzemizde eğitim amaçlı gösterim odası ile Jeofizik ve Jeodezi mühendisliğinde kullanılan eski aygıtlardan örneklerin sergilendiği bölümler de ziyaretçilerin ilgisine sunulmuştur.

Yerbilimleri Müzesinin sergi dolapları, ÇOMÜ İdari ve mali İşler Başkanlığı ve Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlıklarının destekleri ile alınmıştır. Web sitemiz ÇOMÜ Enformatik bölümü tarafından hazırlanmıştır. Katkı koyan doğa severlerin adları ilgili bağlantıda ziyaretçilerin bilgisine sunulmaktadır.⁶⁰

⁶⁰ <http://ybm.comu.edu.tr/v4/hakkimizda> 06.03.2019

Piri Reis Deniz Müzesi

Üniversitemiz olanakları ve bilgi birikimi ile denizlerle ilgili doğal ve kültürel değerleri tanıtmak, denizlerin korunmasına yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerine katkıda bulunmak, toplumsal ilgi ve hassasiyeti geliştirmek amacıyla Üniversitemizin Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi'nde adını Gelibolu doğumlu ünlü denizcimiz "Piri Reis"ten alan bir Deniz Müzesi kurularak 2004 yılı sonunda hizmete açılmış, 2014 yılı sonunda yenilenen yüzü ile ziyaretçilerini kabul etmektedir.

Müze 2016 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Özel Müze statüsü için müracaat etmiş, gerekli yazışmalar sonucunda ÇOMÜ "Piri Reis" Deniz Özel Müzesi ünvanını almıştır.

Piri Reis Deniz Müzesi'nde 100'den fazla kemikli ve kırıkbalıklı balık, 700 civarı omurgasız hayvan örneği, deniz sürüngenlerinden Akdeniz kaplumbağası, deniz memelilerinden 2 yunus ve 1 Akdeniz Foku iskeleti, deniz alglerine ait herbaryum koleksiyonu sergilenmektedir.

Müzedede ayrıca denizin farklı renk ve dokularını ziyaretçilere sergileyebilmek amacıyla Pasifik ve Atlantik Okyanus'undan elde edilmiş bazı egzotik yumuşakça türlerinin yer aldığı bir bölüm de bulunmaktadır.⁶¹

İlhan Koman Heykel ve Resim Müzesi

İlhan Koman Heykel ve Resim Müzesi, sanat tarihi ve kültürel değerleriyle birçok medeniyete başkentlik yapmış olan Anıt-Kent Edirne'de yer almaktadır. Müze, dönemin mimari özelliğini taşıyan geniş bahçeli, köşklerin ve konakların bulunduğu, Edirne Gar Binası bahçesi içindeki tarihi köşkte hizmet vermektedir

II. Abdülhamit'in talimatıyla inşaatına başlatılan Gar Binası, Mimar Kemalettin Bey tarafından neoklasik üslupta inşa edilmiştir. Üç katlı, dikdörtgen planlı ve 80m. Uzunluğundaki Edirne Garı, İstanbul'u Avrupa'ya bağlayan demiryolunun en önemli istasyonlarından birisiydi. Ağustos 1971'de, Pehlivan köy-Edirne arasındaki yeni demiryolu hattının açılması ve kent içinde yeni gar

⁶¹ <http://prdm.comu.edu.tr/hakkimizda.html> 06.03.2019

binasının hizmete girmesinden sonra Karaağaç İstasyon Binası hizmet dışı bırakıldı.

Edirne Gar Binası, 1977 yılında yeni kurulan ve bugünkü Trakya Üniversitesinin temelini oluşturan Edirne Mühendislik ve Mimarlık Akademisi binası olarak kullanılmıştır. Trakya Üniversitesi kurulmasıyla Üniversiteye devredilen bina, orijinline uygun olarak restore edilerek, Üniversiteye hizmet vermiştir. Şuan Güzel Sanatlar Fakültesi olarak kullanılmaktadır.

Edirne Gar Binası ile aynı yerleşkede bulunan müze, 23.10.2002 tarihinde II. Bayezid Külliyesinin Tıp Medresesi kısmında “Çağdaş Resim ve Heykel Müzesi” adıyla kurulmuştur. Müzenin açılışı, Trakya Üniversitesinin kuruluşunun 20. yılı olan 23 Eylül 2002 tarihinde gerçekleşmiştir. 20.07.2011 tarihinde ise Müze, Üniversite Senatosunda alınan karar ile Eski Gar Binasının bulunduğu yerleşkedeki tarihi köşke taşınmıştır. Yine aynı karar ile Müzenin adı 1921 yılında Edirne de doğan Dünyaca ünlü sanatçımız İlhan Koman ‘ın adı verilerek İlhan Koman heykel ve Resim Müzesi olmuştur.

Müze koleksiyonunda, heykellere devinim kazandırmayı başarmış, fizik, matematik, geometri ve estetiği yoğurmuş, Türkiye’nin Leonardo da Vinci’si saydığımız ve müzeye adı verilen sanatçı İlhan Koman eserlerinin yanı sıra, Burhan Doğançay, Onay Akbaş, Numan Pura, Mustafa Plevneli, Hasip Pektaş, Mehmet Akbaba, Zeki Serbest, Sevim Gürsoy Tunçyıldız, Güngör D.Arıbal, Fehim Huskovic, Burhan Yıldırım, Nikolay Alexiev, Ülkü Ünal, Devrim Erbil, Ali Atakan, Orhan Benli, Hakan Esmer, Tayyip Yılmaz, Halim Çeliker, Basri Erdem, Habib Gerez, Mustafa Aslıer, Adil Doğançay, Ramis Aydın, Erol Özden, İsmail Yıldırım, Hayri Esmer, Bahattin Odabaşı, Hasan Pekmezci, Atilla Atar, Tülin Onat, Mehmet Pesen, Veli Sapaz, Hatice Bengisu, Süleyman Saim Tekcan gibi çok önemli sanatçıların eserleri de bulunmaktadır.

Ayrıca İlhan Koman’a ait “4 π” heykeli İlhan Koman’ın kız kardeşi Gönül Kıymet Dilan Koman tarafından Üniversitemize bağışlandı. Bu eserle birlikte İlhan Koman’a ait 9 eser Müzemize kazandırılmıştır. Şu an Müzemizde değişik tekniklerde 358 adet eser müzemiz envanterine kayıtlıdır. Karaağaç yerleşkesini yılda ortalama

300 bin Yerli ve yabancı ziyaretçi gezmektedir.Bu bağlamda Tarihi İstasyon Binası,Lozan Anıtı ve Meydanı,Milli Mücadele ve Lozan Müzesi,İlhan Koman Heykel ve Resim Müzesi ve Güzel sanatlar Fakültesi Öğretim Üyeleri ve Öğrencilerin yaptığı eserlerle adeta bir açık ve kapalı alan Müzesi konumundadır.Trakya Üniversitesi İlhan Koman Heykel Müzesi Güngör Danışman Arıbal,Güner Rıfat Arıbal Koleksiyonu ile daha da önemli bir kazanım elde etmiştir. Bu koleksiyonun içerisinde 100 adet Sanatçı Güngör Danışman Arıbal'ın kendisine ait olmak üzere eşyle beraber sahip oldukları Cumhuriyet sonrası dönemin Türk sanatçılarına ait, karakalem desen, yağlı boya, pastel, sulu boya, hat, ebru, çini, kolaj, assemblaj, karışık teknik, heykel, seramik, rölyef gibi 270 adet eser ve sanatçıların öz geçmişiyle ilgili bilgilerin olduğu belgeler mevcuttur.⁶²

Trakya Üniversitesi II. Beyazid Sağlık Müzesi

Müze, Sultan II.Bayezid Külliyesi içindeki Darüşşifa bölümünde yer almaktadır. Külliye ise Fatih Sultan Mehmet'in oğlu ve 8. Osmanlı Padişahı Sultan II.Bayezid tarafından yaptırılmıştır. Sultan II. Bayezid'in Akkirman seferine çıkarken 1484 yılında temelini attığı, yapılar topluluğu 4 yıl kadar kısa bir süre içinde bitirilerek hizmete açılmıştır. Sitenin mimarının Hayrettin olduğuna dair yaygın bir görüş vardır. Ancak bu görüş bugün kesin tarihi belgelerle güçlendirilmemiştir. Bazı araştırmacılar, site mimarının Yakup Şah Bin Sultan Şah olduğunu ileri sürüyorlar.

Yüzyıllar boyunca bu külliye de tıp öğrencileri yetiştirilmiş, hastalara şifa dağıtılmış ve fakir fukara doyurulmuştur. Külliye nin İslam aleminin en saf ve yalın anlatımlı camilerinden biri olarak kabul edilen camisi önemli bir ibadet yeri olmuş, mumhanesinde Edirne'yi aydınlatıcı mumlar dökülmüş ve tabhanelerinde ise misafirler ağırlandırmıştır.

Darüşşifa kısmı ise dönemin en önemli sağlık merkezlerinden biridir. Kuruluşunda her türlü hastalara hizmet vermiştir, öyle ki kuruluş vakfiyesinde hastanenin personeli sayılırken 2 cerrah ve 2 göz doktorundan da söz edilir. Demek ki 1500' lü yıllarda bu mekanlarda göz hastalıklarına dahi bakılmaktaydı.

⁶²<http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/TR-172355/ilhan-koman-resim-ve-heykel-muzesi.html>

Daha sonraki yıllarda şifahane, ruh hastalarına yönelik hizmet vermeye başlamış ve hastalar, dönemin tıp bilgi ve ilaçlarının yanı sıra, su sesi, musiki, güzel kokular ve çeşitli meşguliyetlerle tedavi edilmişlerdir.

Uzun yıllar boyunca hastalara şifa dağıtan bu şifahane, 1850'li yıllardan sonra, sadece ruh hastalarının tecrit edildiği bakımsız bir kurum haline gelmiştir. Bina bir yandan bakımsızlıktan, diğer yandan yatağı dolan Tunca Nehri'nin taşkınları sonucu büyük zararlar görmüştür.

1875 yılında Edirne'yi ziyaret eden Safvet Paşa, külliye de uğramış ve buradaki içler acısı durumu görüp, sadrazama rapor etmiştir. Hemen ardından patlayan 1877-78 Osmanlı Rus Savaşı esnasında Edirne işgal edilince, buradaki hastalar İstanbul'a gönderilmiştir. Bunun üzerine İstanbul'dan Edirne Valiliği'ne bir emir gönderilerek, İstanbul'da bu tür hastalar için yer kalmadığı belirtilmiş ve şifahanenin onararak tekrar kullanıma açılması istenmiştir. Bunun üzerine 1896 yılında onarım görmüş ve ruh hastalarının tecrit ve tedavilerinde bir süre daha kullanılmıştır. 1910 yılında Alman mimar Cornalius tarafından bir onarımı daha gerçekleştirilmiştir. Hastanenin 1916 lara kadar açık olduğu bilinmektedir.

Külliye'nin Trakya Üniversitesi'ne Devri

Külliye'nin, camii hariç diğer bölümleri Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1984 yılında Trakya Üniversitesi'ne devredilmiştir. Bir süre Trakya Üniversitesi Edirne Meslek Yüksekokulu'nun Restorasyon ve Duvar Süsleme Bölümleri burada eğitim öğretimini sürdürmüştür.

Darüşşifanın, Trakya Üniversitesi bünyesinde Sağlık Müzesi'ne dönüştürülmesi çalışmalarına ise 1993 yılında başlanmış ve Kültür Bakanlığı'nın 11.04.1997 tarihli onayı ile müze olması resmileşmiştir. Ruh Hastalarını Readaptasyon Derneği'nin katkılarıyla 30 Haziran 2000 tarihinde de Şifahane kısmı, Psikiyatri Tarihi Bölümü olarak düzenlenmiştir. Tasarım Sanat Yönetmenliğini Türkan Kafadar'ın yaptığı çalışmalarla bu bölüm tarihine uygun bir şekilde mankenlerle canlandırılmıştır.

Müzenin Darüşşifa'dan sonra ikinci bölümü olan Tıp Medresesi (Medreset-ül Etıbbı) 23 Nisan 2008 tarihinde hizmete girmiştir. Uluslararası Rotary 2420.Bölge

Governörlüğü işbirliği ile düzenlenerek hizmete açılan bu bölümde ziyaretçiler 15.yüzyılın tıp eğitimine bir zaman yolculuğuna çıkarılmaktadır.⁶³

Milli Mücadele ve Lozan Müzesi

Ülkemizde Milli Mücadele ve Türk İstiklal Harbi ile ilgili müze sayısı çok azdır. Trakya Üniversitesi, Karaağaç Yerleşkesi, Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde bulunan Lozan Müzesi ve İlhan Koman Heykel ve Resim Müzesi de bu alanda az sayıdaki müzelerimizdendir. Söz konusu müzenin kurulması fikri ilk defa 1996'da ortaya çıkmış ve "Lozan Anıtı", "Lozan Meydanı" ve "Lozan Müzesi" tanımlanmaları ile şekil kazanmıştır. Müzenin bulunduğu yerleşke içerisinde Lozan Anıtı dikilmesi Üniversite Senatosu'nun 27.11.1996 tarih ve 7 numaralı kararı ile alınmış ve gerekçe olarak da "Meriç nehrinin Yunanistan tarafındaki Karaağaç bölgesini Savaş Tazminatı olarak Cumhuriyet topraklarına katılmasının" Lozan Barış Antlaşması ile olduğu vurgulanmıştır. Lozan Anıtı ve Meydanı 110 günde tamamlanarak 19 Temmuz 1998 günü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından açılışı yapılmıştır.

Aynı dönemde bu alan içerisinde bir de "Lozan Müzesi" kurma fikri ortaya atılmış ve Lozan Anıtı'nın inşaat çalışmaları sürerken müze için de belge ve bilgi toplanılması yoluna gidilmiştir. Bu dönemde Müzenin kurulması ile ilgili çalışmalar Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nca yürütülmüştür. Ayrıca anıtın ve müzenin yapımını fonlamak amacıyla bir de yardım kampanyası başlatılmıştır. Lozan Antlaşmasına ait kitap, belge ve dokümanların sergileneceği "Lozan Müzesi'nin" düzenlenmesi için bazı araştırmalar yapılmış, sonuçta müzenin bir odası "İnönü Vakfı", bir odası da "Tarihi Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı" tarafından bağışlanan kitap, belge ve bazı materyallerle düzenlenmiştir. Ayrıca Lozan ile ilgili bazı kitaplar da müzenin giriş koridoruna konulan bir camekânda sergilenmek üzere satın alınmıştır. Kültür Bakanlığı'nın 28.08.2000 tarih ve 9658 sayılı yazısı ile Müze resmi kimliğine kavuşmuştur.

⁶³ <https://saglikmuzesi.trakya.edu.tr/pages/tarihce> 07.03.2019

Kurulduktan sonra özellikle de Rektörlük birimlerinin Karaağaç'tan Balkan yerleşkesine taşınmasını müteakip “Karaağaç yerleşkesi içerisinde mekân ihtiyacı dolayısıyla” müze birkaç defa yer değiştirmiştir. İlk taşınma Mimar Kemalettin'in eseri olan bir zamanlar Edirne istasyonu olarak hizmet veren ve günümüzde Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı olarak kullanılan binanın zemin katına olmuştur. Taşınma esnasında müzenin içeriğinde herhangi bir değişiklik olmamış, sadece mekân değişikliği yapılmıştır.

Müze, Güzel Sanatlar Fakültesi'nin kullanım kapasitesinin artışına bağlı olarak 2014 yılı sonlarında bir kez daha yer değiştirmiş, Müze içerisindeki eşyalar şimdiki Milli Mücadele ve Lozan Müzesi için tahsis edilen binaya taşınmıştır. Trakya Üniversitesi Müzeler Yürütme Kurulu'nun Rektörlük koordinasyonunda yürüttüğü çalışmalar sonucunda mevcut müzenin adı, 29 Ocak 2015 tarihli Senato Kararı gereğince “Milli Mücadele ve Lozan Müzesi” olarak değiştirilmiştir. İsim değişikliği ile birlikte güncellenen senaryoya bağlı olarak müze bilgi, belge, materyal yönünden zenginleştirilmiş, yenilenen teshir-tanzimi ile 19 Nisan 2016 Salı günü açılışı gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle; 2014 yılı sonlarında ortaya çıkan Milli Mücadele Müzesi kurma fikri, 2015 yılı başlarında “Milli Mücadele ve Lozan Müzesi”ne dönüşmüş ve uzun süren çalışmalardan sonra 2016 yılında yapılan açılış ile neticelenmiştir.

“Milli Mücadele ve Lozan Müzesi”nde Sergileme Planı

Giriş Kat: Milli Mücadele

Koridor: Mili Mücadele kronolojisi, Mondros Mütarekesi, Sevr Anlaşması ve Lozan haritalarının bir arada sergilenmesi.

A Odası: Biyografiler; Trakya'da Milli Mücadeleye katılmış, Trakya PaşaeliMüdafa'a-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti'nin kuruculuğunda bulunmuş ve hizmet etmiş kişilerden bazılarının hayat hikâyeleri ve resimlerinden oluşmaktadır. Bu kişiler şunlardır: M. Şevket Dağdevirenzade, Kasım Yolageldili, M. Şeref Aykut, Faik Kaltakkıran, Cafer Tayyar Eğilmez, Şevket ödül. Trakya demiryolları haritası ve istasyonların önce Fransız daha sonra da Yunan askerlerince işgali, Trakya Paşaeli

Cemiyeti'nin kurulması ve bölgede teşkilatlanması ile ilgili bilgi, belge ve materyaller.

B Odası: Milli Mücadele dönemi Edirne mitingleri, Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin ve Trakya'nın Anadolu ve Rumeli Müdafı'a-i Hukuk Cemiyetine bağlanması, Cemiyet tarafından vilayet idaresine el konulması, Trakya Kongreleri (Lüleburgaz ve Edirne Kongresi), Milli Mücadele dönemi Edirne gazeteleri hakkında bilgi ve belgeler.

C Odası: Trakya'nın işgaline karşı alınan bazı tedbirler, Trakya'nın Yunan askerlerince işgali ve Cafer Tayyar Paşa'nın esareti, işgal dönemi Yunan mezalimi ve protestolara dair yazışmalar, işgal dönemi hatıraları, sürgün edilene dair mektup, belge ve resimler.

D Odası: Trakya'nın kurtuluşuna giden yol; Anadolu Zaferi, Milli Mücadeleye hizmet edenler, Trakya Milis kuvvetleri, Mustafa Kemal Paşa'nın Trakya davasının kazanılmasına olan inancı ve katkısı, Mudanya Mütarekesi ve Trakya'nın tahliyesi için yapılan hazırlıklar belge ve resimlerle anlatılmaktadır.

Birinci Kat: Trakya'nın Kurtuluşu ve Lozan

Koridor: Lozan Kronolojisi, Edirne Vilayeti haritası ve 1914 nüfus bilgileri.

F Odası: Trakya'nın kurtuluşu; Trakya Kumandanı Refet Bele ve Edirne Valisi Şakir Kesebir hakkında bilgi, Trakya jandarma teşkilatı, mülki görevlileri ve Trakya'nın Türklere devir teslimi ve özel olarak da Edirne'nin kurtuluş günü 24-25 Kasım 1922'de yaşananlara dair bilgi, belge ve resimler.

G Odası: Lozan Konferansı ve Barış Antlaşması; Lozan delegasyonu ve görevlileri resimleri, Lozan Heyetine verilen Talimatname ve yetki belgeleri, Konferans binası ve salonlarına ait resimler, imza belgeleri, heyet ile Ankara arasındaki yazışmalardan örnekler, Antlaşmaya göre Trakya sınırı ve askerden arındırılan yerlerle ilgili hükümler ve haritalar yer almaktadır.

H Odası: Lozan Konferansına ait resimler, karikatürler, Lozan Barış Antlaşması Karaağaç Protokolü, Demiryolu ulaşımı ve Karaağaç istasyonunun

kullanımı ve Karaağaç'ın 15 Eylül 1923'te Türklere devir teslimine dair belge ve resimler.⁶⁴

Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Müzesi

Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Müzesi binası, Eskişehir'in ana arterlerinden biri olan İki Eylül Caddesi'nin geleneksel konut mimarisinin yoğun olduğu Odun pazarı bölgesine ulaştığı noktada bulunmaktadır. Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi biçimleme anlayışını yansıtan cepheleri, genel kütle düzeni ile çarpıcı bir görünüm sergiler. Bina, son devir Osmanlı eğitim sisteminde yurt düzeyinde inşa edilen Numune Mekteplerinin bu kentteki ilk örneğidir. Bina, Mimar Kemalettin tarafından Turan Numune Mektebi adı ile 1915-1916 yılları arasında inşa edilmiştir.

23 Nisan 1994 yılında Anadolu Üniversitesi tarafından hizmete giren üç katlı müzenin zemin katında Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşunu belgeleyen, Çanakkale Savaşları'ndan, Kongrelerden, Büyük Millet Meclisi'nden, İnönü Savaşları'ndan, Sakarya Savaşı'ndan, Büyük Taarruz'dan ve Cumhuriyetin ilk yıllarından 131 adet fotoğraf sergilenmektedir. Atatürk'ün çeşitli dönemlerine ait 51 adet portre, Kurtuluş Savaşı özeti ve inkılapları gösteren bir adet kolaj resim, Kurtuluş Savaşı ile ilgili pastel kuru boya karışımı iki adet resim, Birinci Dünya Savaşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nda ve Cumhuriyet döneminde Türk donanmasında kullanılmış 7 adet gemi maketi ve bir kağıt sergilenmektedir.

Müzenin birinci katında Atatürk'e ait 126 parça eşya ve eserler, 1925-1980 arası yerel gazeteler ve kütüphane bulunmaktadır. Müzenin bodrum katında Atatürk'le ilgili 48 adet belgeselin izlenebileceği 40 kişilik izleme salonu mevcuttur.⁶⁵

Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi

Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü'nün merkezinde yer alan Çağdaş Sanatlar Müzesi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi örneklerinden olup, döneminde

⁶⁴<http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/TR-90112/milli-mucadele-ve-lozan-muzesi.html> 08.03.2019

⁶⁵<http://www.eskisehir.kulturturizm.gov.tr/TR-156938/cumhuriyet-tarihi-muzesi-odunpazari.html> 07.03.2019

Askeri Kışla ve Talimgah Binası olarak kullanılmıştır. Bu yapı, Anadolu Üniversitesi'nin isteği üzerine T. C. Kültür Bakanlığı Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 09.12.1988 tarih ve 358 sayılı yazısı ile tescillenmiştir. 1998 yılında başlayan ve otuz ayda onarılan tek katlı dikdörtgen planlı yapı, dıştan dışa 13,25 x 43,15 m. boyutunda olup ahşap tavanlı iç yüksekliği 3,80 m' dir. Dış cephe orijinale bağlı kalınarak sarı-beyaza boyanmıştır. Otoparka yakın yeşil alan içerisinde yer alan müze binasında her biri 110 m² olan 3 adet sergi salonunun yanı sıra belgelikler ve yönetim bölümleri yer almaktadır.

Müze koleksiyonu yıllar içinde oluşan sanatsal birikimin sonucu gerçekleşmiştir. Önce Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, daha sonra Güzel Sanatlar Fakültesi'nin denetiminde Türk sanatına aralıksız 10 yıl hizmet veren Palet Sanat Galerisi, burada ürünlerini sergileyen yerli, yabancı sanatçıların yapıtlarını üniversite koleksiyonuna kazandırmıştır. Üniversite koleksiyonundan seçilen yapıtlarla da Çağdaş Sanatlar Müzesi'nin koleksiyonu oluşturulmuştur.

Zaman içerisinde zenginleşecek müze koleksiyonunda 230 Türk , 53 yabancı, 283 farklı sanatçının yapıtları bulunmaktadır.⁶⁶

Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi

Karikatür müzesi binası; 1900'lü yılların başında yapıldığı tahmin edilen ve konut olarak kullanılan ahşap bir yapının restorasyonla yenilenmesinden oluşturulmuştur. İki katlıdır ve toplam alanı 265 metrekaredir. Yapı tipik bir Eskişehir Odun pazarı evidir. Şehrin ilk kurulduğu bölgededir.

Müze, Türkiye'de bir ilk olan Anadolu Üniversitesi Karikatür Sanatını Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin yan kuruluşudur. Müzede; daimi sergi, değişken sergi bölümleri, portreler odası, Türk karikatür ustaları odası, Eskişehirli karikatürcüler odası ile kitaplık bölümleri bulunmaktadır. Müzede karikatür çalışmalarının yapılabileceği mekanlar da tasarlanmıştır.

⁶⁶ <https://csmuze.anadolu.edu.tr/> 07.03.2019

Müzedeki karikatür arşivindeki eserler sergilenirken, alt kat salonunda yerli ve yabancı karikatürcülerin sergileri de aralıklı olarak sürdürülmektedir. Böylece sık sık yapılacak değişikliklerle yaşayan bir müze amaçlanmaktadır.

Müzedeki araştırma amacıyla da yararlanılmaktadır. Bu amaçla bir kitaplık oluşturulmuştur. Müzedeki kitap, kartpostal, poster ve hediyelik eşyalar da ziyaretçiler tarafından satın alınabilmektedir.

Dünyanın her tarafında bu tür uzmanlık müzeleri bağışlarla büyümektedir. Bu müze de orijinal karikatür, kitap, poster, gazete, dergi gibi bağışları kabul etmektedir.⁶⁷

Kent Müzesi (Kültür Tarihi Müzesi)

Gaziantep Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı zemin katında yer alan Gaziantep Kültür Tarihi Müzesi; öğrencilerine, öğrenim gördükleri kentin kültürünü tanıtmak, öğretmek ve benimsetmek amacıyla oluşturulmuştur. Müzedeki Gaziantep arkeolojisi, orijinal kültür varlıkları ve belgelerle örnekler sunularak kronolojik anlatımla tanıtılmaktadır.

Kentin kültür yaşamının bölümler halinde ele alındığı müzedeki; “Yetiştirdiği Önemli Şahsiyetler”, Antep Ağzı ve Dil Özellikleri”, Şehrin Hayatında Önemli Olaylar”, “Aile Hayatı, Günlük Hayat, Özel Günler”, “Çocuk Oyunları ve Oyuncakları”, “Eğlence Hayatı”, “Fotoğrafçılık” ve “Karagöz Oyunculuğu” gibi kesitler yer almaktadır. Kendi öğrencilerine yönelik faaliyette bulunan “Gaziantep Kültür Tarihi Müzesi “ 25 Aralık 2009 yılında ziyarete açılmıştır. Müzenin teşhir mantalitesi, Gaziantep Şehrinin kültürünü ortaya koymak, burada yaşayanlara geçmişi hatırlatmak, unutturmamak ve yabancı ziyaretçilere de Gaziantep’i tanıtmaktır.

Müzedeki, Gaziantep şehri esas alınarak, bu şehrin ortaya çıktığı 12. yüzyıldan itibaren günümüze kadar geçirdiği kültür evrelerinden gelen ve yaşam tarzını, el sanatlarını, ev sanatlarını ve gündelik hayatını yansıtan somut kültür varlıklarının

⁶⁷ http://www.ekm.anadolu.edu.tr/muze_hakkinda.htm 07.03.2019

sergilendiği koleksiyonlar yer almaktadır. Müzenin koleksiyonları arasında Gaziantep ve çevresinden toplanarak bağışlanmış olan fosiller de önemli bir yer tutmaktadır. Müzede ayrıca bir Laboratuvar/Atölye bölümü yer almakta ve Arkeoloji Bölümü öğrencilerinin Müzeoloji dersleri için iyi bir pratik uygulama alanı oluşturmaktadır.⁶⁸

Selçuk Üniversitesi Müzesi

Toplam 8 bin 870 metrekare alana sahip, modern ve geleneksel mimari unsurların bir arada kullanıldığı 2 katlı binada, 12 adet derslik, 23 adet ofis, 216 kişilik konferans salonu bulunuyor.

Sanat merkezi konseptinde hazırlanan müze binası, Selçuk Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 06/07/2004 tarih ve B.30.2.SEL.0.70.79.79.00/130-912 sayılı kararıyla müracaat edilip; 11/06/2018 tarih ve 504804 Makam oluru ile kurulan "Selçuk Üniversitesi Müzesi" Konya için önemli bir değer olacak.

Dış cephesinde taş kaplamaların da bulunduğu müze, tamamlanmasının ardından Konya'nın en modern müzesi olacak.⁶⁹

Dumlupınar Üniversitesi Müzesi

Türkiye'nin bir kazıya ait ilk resmi müzesi olan Dumlupınar Üniversitesi Müzesi 25.02.2011 tarihine üniversitemizin rektörlük binası içindeki sergi salonunda TKİ Genel Müdürü Dr. Selahaddin Anaç ve Arkeoloji bölüm başkanı Prof. Dr. Nejat Bilgen'in katkılarıyla açılmıştır. Müzemizdeki kuruluş çalışmaları 2010 yılının ortalarında başlamıştır. Modern ve sergi anlayışına uygun vitrinler, salon düzeni ve sergileme sırasına uygun olarak yerleştirilmiştir. Bakanlık izni ile Kütahya Müze Müdürlüğü'nden alınmış olan eserler müzemize getirilmiş ve burada sergilemenin yanı sıra belgeleme ve kayıt işlemleri yapılmıştır. Vitrinlerimiz dönemsel olarak ayrılan pişmiş toprak arkeolojik materyaller ile malzemesine ve işlevlerine göre olmak üzere iki şekilde düzenlenmiş ve böylece ziyaretçiye mümkün olduğunca açıklamalı olarak eserlerin tanıtılması amaçlanmıştır.

⁶⁸<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/gaziantep/gezilecekyer/gaziantep-kultur-tarihi-muzesi>
08.03.2019

⁶⁹ <https://www.selcuk.edu.tr/duyuru.aspx?h=32601> 08.03.2019

Müzedeki Dumlupınar Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. A. Nejat Bilgen başkanlığında yürütülen Seyitömer Höyük kazılarında bulunan eserler sergilenmektedir. Kazı çalışmalarında ele geçen eserler arasında ETC, OTÇ, I. Bin ve Hellenistik Döneme tarihlenen pişmiş toprak, taş, kemik ve bronz eserler bulunmaktadır. Toplam 1381 adet etütlük ve envanterlik eserin sergilendiği müzedeki kazı buluntuları dışında Seyitömer Höyükte bulunmuş olan bir mekânın yangın sonrası durumunu gösteren canlandırma yapılarak ziyaretçilerin höyük, kazı ve dönemler hakkında daha iyi ve görsele dayalı bilgi edinmesi sağlanmıştır. Yine bu amaç doğrultusunda ETC ve OTÇ dönemlerine ait konut ve dinsel yapı maketleri müzemizde görülebilmektedir. Görsel malzemenin yanında müze içinde bulunan büyük ekran televizyondan müzik ve kazı görüntülerimiz eşliğinde ziyaretinizi yapabilir ve tarihin içinde güzel bir yolculuğa çıkabilirsiniz.⁷⁰

İsmet İnönü Müzesi

Malatyalı devlet adamı, asker, 2. cumhurbaşkanı, eski başbakanlardan İsmet İnönü anısına düzenlenmiş müze İnönü Üniversitesi rektörlük binası giriş katında yer almaktadır.

Müzedeki İnönü'ye ait özel eşyalar, fotoğraflar ve belgelerden oluşan koleksiyon sergilenmektedir. Hafta içi her gün açık olan müzenin ziyaretçi sayısı gün geçtikçe artmaktadır.⁷¹

Turgut Özal Müzesi

Malatyalı devlet adamı, eski başbakanlardan, VIII. Cumhurbaşkanı Turgut Özal anısına açılmış olan müze, İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi'nin giriş katında yer almaktadır. Turgut Özal'a ait fotoğraf ve özel eşyaları sergilenmektedir.⁷²

Kopya Heykeltraşlık Eserleri Müzesi

Anadolu'nun güneybatısında yer alan Karia Bölgesi konumu itibarıyla birçok uygarlığa kesintisiz olarak ev sahipliği yapmıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

⁷⁰ <http://muze.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/3879/dpu-muzesi> 08.03.2019

⁷¹ https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/malatya/gezilecek_yer/nonu-muzesi719647 08.03.2019

⁷² https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/malatya/gezilecek_yer/turgut-ozal-muzesi 08.03.2019

de doğal çevre ve kültürel değerlerle bütünleşmiş örnek bir yerleşke alanı oluşturmakla beraber sanatsal ve kültürel etkinliklerin yaygınlaşması konusuna da oldukça önem vermektedir. Bu bağlamda bölgede iz bırakmış medeniyetler başta olmak üzere üniversite bünyesinde antik dünyanın önemli eserlerinin kopyalarının sergileneceği bir “Mulâj (Kopya) Müzesi” oluşturulmasına karar verilmiş, 2008 yılında projenin hayata geçirilmesi için ilk adımlar atılmıştır.

Dr. Soner Özen, Dr. Britta Özen – Kleine, Dr. Barbel Kleine, Esther Lakenbring ve Antiksan Limited Şti. birliğinde hazırlanan proje Avrupa’daki Mulâj Müzeleri esas alınarak Avrupa standartlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Adnan Diler’in çaba ve koordinatörlüğü ile Rektörlüğün de desteği sayesinde proje hayata geçirilmiş ve 2011 yılında açılışı yapılmıştır.

Müze’nin Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı Özel Müze statüsüne getirilmesi için 2011 yılı içerisinde çalışmalara başlanmış ve 20 Mart 2012 tarihinde Muğla Müzesi’nce hazırlanan bir rapor ve başvuru dosyası, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na gönderilmiş, 28.09.2012 tarihinde verilen bir onay ile Özel Müzeler arasında yerini almıştır.⁷³

⁷³ <http://www.muze.mu.edu.tr/tr/muze-tarihcesi-9060> 07.03.2019 08.03.2019

SONUÇ

Türkiye’de müzeciliğin süreçleri, özel müzeler ve ülkemizde güzide eğitim kurumları olan üniversitelerimizin kurmuş oldukları üniversite müzeleri ilgili süreci yazarları tarafından hazırlanmış birinci elden elde ettiğimiz kaynaklarından aktarmaya çalıştığım bu tezim amacına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tüm Dünya’ da olduğu gibi Ülkemizde deki müzelerimiz tek başına geçmişten günümüze kadar olan evrelere tanıklık etmiş eski eserlerin, üzerinde yaşadığımız topraklardan kalan kültürel mirasımız olan kültür emanetlerinin saklandığı, korunduğu, depolandığı ve sergilendiği yerler olmanın çok daha ötesinde birer eğitim, sosyal hayatın bir parçası hatta diplomasi alanlarında sahip olduğumuz değerler bütünü olarak karşımızda durmaktadır. Kültürel mirasımızın emanetlerinin toplandığı, saklandığı ve çeşitli yorumlama safhalarının hızla geliştiği günümüzde müzelerimiz kendi kaderlerine terk edilemeyecek kadar önemli birer kamu kurumu konumundadırlar. Son yıllarda ülkemizde faaliyetlerine bir bir başlayan özel müzelerin gün geçtikçe artan sayıları bu kültür sahamızın kaderine terk edilmediğinin ve edilmeyeceğinin en önemli tespiti kanısındayım. Tüm bu iyimser tabloya başta T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının özellikle 2000’li yıllardan sonra müzelere yaptığı yatırımlar ve kolaylaştırıcı iyileştirme çabalarının da etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum.

Ülkemizde faaliyetlerine devam eden gerek kamu yani devlet müzelerimiz olsun, gerekse; Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan özel müzelerimiz sadece eski eserlerin toplandığı, saklandığı, korunduğu ve sergilendiği mekanlar olmaktan çıkıp müzelerimizin sahip olduğu koleksiyonlarının yeni gelişen müzecilik teknikleriyle sunumlarının yapıldığı mekanlara dönüşmüştür. Bu müzelerimizde bizleri bekleyen tüm objelerin ait oldukları kültürler ve bağrından kopup geldikleri toprakları için geçmişten geleceğe taşıdıkları değerlerin de türlü türlü metotlarla anlatıldığı mekânlar haline nasıl dönüştüğünü de görmek mümkündür.

Müzelerimizde başta özel müzelerimiz olmak üzere sadece eser sergileme mantığıyla müzecilik faaliyetleri yapılmamaktadır. Sahip olunan koleksiyon

sunumlarının yanında ziyaretçiyi içine çekerek, ziyaretçinin bir sefer gezip bir daha uğramadığı mekan algısından çıkartacak yani çağıran müze olacak etkinlikler yapılmakta ve oldukça da faydalı olmaktadır.

Faaliyet ve etkinlik açısından değerlendirmemin ardından müze kurma ve müze açma açısından olaya bakacak olursak özel müzelerin kuruluyor olması bizlere artık sadece kamu alanlarına müze binası yaparak müze oluşturmanın etkin ve verimli bir uygulama olmadığını göstermektedir. Kamu imkanlarını da göz önünde bulunduracak olursak her şeyi devletten de beklememek lazım geldiğinin de birer örneğidir özel müzelerimiz. Girişimci ve kültürel mirasına sahip çıkmaya çalışan insanlarımız artık limanlarda, istasyonlarda, metrolarda, eski sanayi kuruluşlarında, terk edilmiş ve ekonomik ömrünü tamamlamış bina ya da komplekslerde, eski fuar alanlarında da müzelerin olabileceğini göstermişlerdir.

Faaliyette bulunan tüm bu müze mekanlarının yanında yeni inşa edilen alışveriş merkezlerinin bir katının veya binanın uygun bulunan bir bölümünün sanat ve müze mekânı olarak düzenlenmesinin yasal altyapısı hazırlandıktan sonra bir zorunluluk haline getirilmesinin ve böylece müze - sergi ilişkisi bulunmayan kitlelerin de çeşitli dönemlerde düzenlenecek olan resim, heykel, sanat tarihi ve arkeolojiyi ilgilendiren objelerden oluşan geçici sergi ve müze uygulamalarının hayata geçirilmesi hususunu da önemle burada belirtmek isterim.

Ayrıca; ülkemizde faaliyet gösteren, özel müze kategorisinde olup T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının denetiminde bulunan sayıları henüz 34 adet olan Üniversite Müzelerimizin sayılarının giderek artmasını da canı gönülden istemekteyim.

KAYNAKÇA

- Demir, Canan (2001). Müzelerde Çağdaş Pazarlama, İstanbul: Tunç ofset Ltd. Şti.
- Rona, Zeynep ve Beykan, Müren (1997). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (II. Cilt). İstanbul: YEM Yayın.
- Gerçek, Ferruh (1999). Türk Müzeciliği, (I. Baskı). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Edgü, Ferit (2000). Bir Müze Tutkunu, *Sanat Dünyamız Dergisi*, 77, 37-39.
- Eyice, Semavi (1985). Arkeoloji Müzesi ve Kuruluşu, Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, (VI. Cilt). İstanbul: İletişim
- Ortaylı, İlber (1985). Tanzimat'ta Vilayetlerde Eski Eser Taraması, Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, (II. Cilt). İstanbul: İletişim
- Atasoy, Sümer (1985) Türkiye'de Müzecilik, Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, (VI. Cilt). İstanbul: İletişim
- Arık, Remzi Oğuz (1953). Türk Müzeciliğine Bir Bakış, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı
- Ogan, Aziz (1947). Türk Müzeciliğinin 100üncü Yıldönümü, İstanbul: Üniversite Basımevi.
- Karaduman, Hüseyin (2004). Belgelerle İlk Türk Asar-ı Atika Nizamnamesi, *Vakıflar Dergisi* 29, 73-92.
- Çal, Halit (1997). Osmanlı Devleti'nde Asar-ı Atika Nizamnameleri, *Vakıflar Dergisi*, 30, 62-67.
- Kocabaş, Rezan (1969). Müzecilik Hareketi ve İlk Müze Okulunun Açılışı, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 21, 75- 76.
- Mansel, Arif Müfid (1960). Osman Hamdi Bey, Belleten (XXIV. Cilt) Ankara: Türk Tarih kurumu.

Eralp, Tahir Nejat (1985). Askeri Müze, Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi (VI. Cilt) İstanbul: İletişim.

E kaynak

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR44048/koleksiyonculuk.html>. Erişim tarihi: 05.03.2019

<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeliği.html>.
Erişim tarihi: 05.03.2019

<https://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1>. Erişim tarihi: 07.03.2019

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-135633/ozel-muzeler.html>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165466/askeri-muze.html>. Erişim tarihi: 10.04.2019

<http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165466/askeri-muze.html>. Erişim tarihi: 10.04.2019

<http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html>. Erişim tarihi: 31.01.2019

<http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html>. Erişim tarihi: 31.01.2019

<http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html>. Erişim tarihi: 31.01.2019

<http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html>. Erişim tarihi: 31.01.2019

<http://www.kultur.gov.tr/TR-96354/ankara---etnografya-muzesi.html>. Erişim tarihi: 31.01.2019

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR-80159/cumhuriyet-doneminde-muzeler.html>.

Erişim tarihi: 04.02.2019

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-135633/ozel-muzeler.html>. Erişim tarihi:
04.02.2019

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-135633/ozel-muzeler.html>. Erişim tarihi:
04.02.2019

<http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14444/ozel-muzeler-ve-denetimleri-hakkinda-yonetmelik.html>. Erişim tarihi: 18.02.2019

<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/istanbul-universitesi-arkeoloji-ve-kultur-tarihi-muzesi> 05.03.2019

<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/beyazit-kulesi-anit-muzesi>. Erişim tarihi: 05.03.2019

<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/ii.-bayezid-turk-hamam-kulturu-muzesi>. Erişim tarihi: 05.03.219

<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/jeoloji-muzesi>. Erişim tarihi:
05.03.2019

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-44029/msgsu-istanbul-resim-heykel-muzesi.html>. Erişim tarihi: 05.03.2019

<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/cerrahpasa-tip-tarihi-muzesi>
05.03.2019

<http://www.santralistanbul.org/pages/index/enerji-muzesi/tr/>. Erişim tarihi:
15.03.2019

http://cumhuriyetmuzesi.marmara.edu.tr/ust_menu/muze-hakkinda/tarihce/. Erişim tarihi: 05.03.2019

<https://www.sakipsabancimuzesi.org/tr/sayfa/yonetim-kurulu>. Erişim tarihi: 05.03.2019

<http://muzeyum.istanbul.edu.tr/tr/content/muzeler/istanbul-universitesi-turk-eczacilik-tarihi-ihstias-muzesi>. Erişim tarihi: 05.03.2019

<https://muze.metu.edu.tr/muze-hakkinda>. Erişim tarihi: 07.05.2019

<http://cokaum.ankara.edu.tr/oyuncak-muzesi/>. Erişim tarihi: 04.02.2019

<https://www.ankara.edu.tr/ankara-universitesi-tarihi-muzesi/>. Erişim tarihi: 05.03.2019

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-43997/ankara---gazi-universitesi-mesleki-egitim-fakultesi.html>. Erişim tarihi: 03.03.2019

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/ankara-unverstes-zraat-fakultes-muzes>. Erişim tarihi: 03.03.2019

<https://etnografyamuzesi.ege.edu.tr/>. Erişim tarihi: 10.03.2019

http://www.mekan360.com/sanaltur_bornova-kagit-ve-kitap-sanatlari-muzesi_4116.html. Erişim tarihi: 10.03.2019

<http://www.aydinkulturturizm.gov.tr/TR-64421/cine-aricilik-muzesi.html>. Erişim tarihi: 10.03.2019

<http://www.oleatrium.com/tr/hakkinda>. Erişim tarihi: 06.03.20189

<http://ybm.comu.edu.tr/v4/hakkimizda>. Erişim tarihi: 06.03.2019

<http://prdm.comu.edu.tr/hakkimizda.html>. Erişim tarihi: 06.03.2019

<http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/TR-172355/ilhan-koman-resim-ve-heykel-muzesi.html>. Erişim tarihi: 06.03.2019

<https://saglikmuzesi.trakya.edu.tr/pages/tarihce>. Erişim tarihi: 07.03.2019

<http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/TR-90112/milli-mucadele-ve-lozan-muzesi.html>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<http://www.eskisehirkulturturizm.gov.tr/TR-156938/cumhuriyet-tarihi-muzesi-odunpazari.html>. Erişim tarihi: 07.03.2019

<https://csmuze.anadolu.edu.tr/>. Erişim tarihi: 07.03.2019

http://www.ekm.anadolu.edu.tr/muze_hakkinda.htm. Erişim tarihi: 07.03.2019

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/gaziantep/gezilecekyer/gaziantep-kultur-tarihi-muzesi>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<https://www.selcuk.edu.tr/duyuru.aspx?h=32601>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<http://muze.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/3879/dpu-muzesi>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/malatya/gezilecekyer/nonu-muzesi719647>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/malatya/gezilecekyer/turgut-ozal-muzesi>. Erişim tarihi: 08.03.2019

<http://www.muze.mu.edu.tr/tr/muze-tarihcesi-9060> 07.03.20198. Erişim tarihi: 08.03.2019

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ahmet PAMUKCU
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Konya - 1983
e-mail : pamukcuahmet@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İl, İlçe	Bitirme Yılı
Lise	Cumhuriyet, Selçuklu, KONYA	1999
Üniversite	Selçuk Üniversitesi, Selçuklu, KONYA	2006